

Jisas Kraiské Jon viyaatakan kundi Taale ani kundi ma vé

Jisas Kraiské Jon viyaatakan nyéngaamba Jisaské anga wandékwa, “Dé Gotna Kundi wa. Dé Gotna nyaan dusépé ye nana képmaat gaaye wa nanale yaténdén.” Naandékwa. Jon anga mawulé yandékwa. Du dakwa Gotna nyaan Jisaské yékunmba ma vékulakandarék. Yate anga ma vékusékndaru. Nanat Satanna taambamba kéraamuké Got wan du wan Jisas wa. Jon anga vékusékndén. Du dakwa Jisaské yékunmba vékulakate, déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate wa kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-kandakwa apapu apapu. Wanngé wa ani nyéngaa viyaatakandén. (20:31 ma vé.)

Taale Jon nanat anga wandékwa, “Talimba Kundi Gorale wa randén.” Naandékwa. Wani du Kundi wan Jisas wa. Wani kundi watake kukmba Jon saapéndékwa Jisas yan kulé apanjémbaké. Nané ve anga vékusék-nganangwa. Jisas dé Got wan du wa. Talimba Got wa wandén wani du yaae nané Satanna taambamba kéraandénngé. Dé Gotna nyaan wa. Jon nanat wandékwa Jisas yan kulé apanjémbana wambukundiké waak. Wandéka vénangwa du dakwa ras Jisaské yékunmba vékulakate déku kukmba ye yéyé yaayaténdaka. Yandaka ras male déké yékunmba vékulakamuké kalik yandarén.

Sapta 13-17mba kwaakwa kundi ma vé. Gaan

nak Jisas déku dunyansale jaawuwe yaréte det némaamba yéku kundi kwayéndén. Kwayétake kukmba wani gaan maamasé yaae Jisas kulkiye kure ye dé kotimndarén. Ye dé takwemimba baangtake kusoréndarén. Kuksékéyakmba kwaakwa kundi wan anga wa. Jisas nakapuk taamale waarapndéka déku dunyansé dé véndarén.

Jon viyaan nyéngaamba anga vénangwa. Jisas némaamba apu du dakwa képmaamba yarékwa yapatéké saapéte gwaaménja pulak yate nanat wakwasnyéndékwa déké yé kunmba vékulakate kulémawulé kéraanangwanngé. Wunga yandéka wimut, kulak, bret, vérékngwa yaa, wain miyé, sipsipké séngiye vétékwa duké waak kundi vénangwa, ani nyéngaamba.

Du dakwat kulémawulé kwayémuké wa Kundi dusépé ye gaayandén

¹ Talimba nyét képmaa akwi musé yaalakapuk téndéka Gotna nyaan wa ran. Déku yé Kundi wa. Dé Gorale wa randén. Dékét dé Got wa. ² Talimba, taale Kundi Gorale wa randén. ³ Randéka Got wandéka dékét déku kapmang wa nyét képmaa akwi musé yandén. Musé nak déku kapmang yamba yaalandékwe wa. Akwi musé asé salmu walmu dékét déku kundi male wa yawuran. ⁴ Dé kulémawulé kwayékwa du wa. Kulémawulé kwayéndu du dakwa kulémawulé kéraae yé kunmba yatépéka-kandakwa apapu apapu. ⁵ Kulémawulé kwayéte vérékngwa yaa pulak wa randékwa. Du dakwana kapére mawulé ganngungan pulak wa

tékéskwa. Yandéka wani yaa ganngumba vérékte kaaléndéka, de kapére mawulé yakwa du dakwa ganngumba téte vélékéyaakngé yapatindakwa.

6 Got du nakét wandéka wa yaandén. Wani duna yé Jon wa. **7** Dé du dakwat wani yaaké kundi bulké wa yaandén. De wani yaa pulak duké deku mawulémba anga wakandakwa, “Wani du wan Gotna nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Naakan-dakwa. Wunga wandarénnngé wa Jon wani kundi bulndén. **8** Dé wani yaa pulak duké wa du dakwat kundi kwayéké yaandén. Jon dé wani yaa pulak du yamba wa.

9 Du dakwana kapére mawulé ganngu ye tékwa. Yaa pulak du yaa ganngumba vérékte kaalékwa pulak, deku mawulémba kaaléndu deku mawulé yé kun yandénngé wa dé ani képmaat gaayandén. **10** Talétalé wani du wa ani képmaa yan. Yatake dé ani képmaat gaayandéka de ani képmaamba tékwa du dakwa déké yamba vékusékndakwe wa. **11** Dékét déku gaayét wa yaandén. Yaandéka déku gaayé du dakwa déku kundi vékukapuk yate wa dé kalik yandarén.

12 De ras déku kundi yé kunmba vékundarén. Vékute wandarén, “Dé nana néma du wa.” Wunga wandaka dé wandéka de Gotna nyambalésé wa téndakwa. **13** Deku aasa aapa deké mawulé yandaka aasa de kéraatakandaka daré Gotna nyambalésé yarékésu, kapuk képmaana du nak wandéka daré Gotna nyambalésé yaro? Yamba wa. Got nakurak déku kapmang wandéka wa déku nyambalésé yarékésndakwa.

¹⁴ Gotna nyaan, déku yé Kundi, dusépé ye wa nana képmaat gaayandén. Gaaye nanale yaténdén. Yatéte papukundi yamba wandékwe wa. Nanéké sémbéraa yate yéku yéku kundi male waténdén. Yi wan wanana wa. Wandéka dat véte wanánén, “Got déku mayé apa wa kwayéndén dat. Kwayétake wandéka wa gaayandén. Dékét dé wan Gotna nyaan wa. Du nak dé yakwa pulak katik yaké dé.” Wunga wanánén. ¹⁵ Baptais kwayékwa du Jon wani du yaandéka wa vétake wandén, “Dat ma vé. Talimba ani duké wa gunat wawutén, ‘Wuna kukmba yaakwa du dé néma du wa. Wuné baka du a taale yaakwa. Wuna aasa talimba wuné kéraakapuk yalén sapak wani du wa Gorale ran.’ Wunga wa wawutén gunat.” Naandén Jon.

¹⁶ Kundi, déku nak yé Jisas Krais wa. Apamama yate déké yé kunmba vékukwa du dakwa nanat yé kun yakandékwa. Nanéké mawulé sémbéraa yate nanéké vékute dé néma du rate nanat yé kun yarépéka-kandékwa. ¹⁷ Talimba Got wandéka Moses Gotna apakundi du dakwat kwayéndén. Kukmba Got wandéka Jisas Krais yaae dé nak kundi kwayéndén. Dé Gorké papukundi yamba wandékwe wa. Yéku kundi wa kwayéndén. Yi wan wanana wa. Got nanéké mawulé sémbéraa yandékwanngé wa wandén. ¹⁸ Du nak Got yamba véndékwe wa. Véte déku jémbaaké yamba vékundékwe wa. Déku nyaan Jisas male wa nakurak dale re vétake déku jémbaaké vékuséknangwa. Vékuséke gaaye wa nanat yéku kundi wandén, déku aapa Gorké. Wandéka wa nané Gotna jémbaaké vékuséknangwa.

*Baptais kwayétan du Jon kundi kwayéndén
(Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lu 3:15-17)*

19 Baptais kwayékwa du Jon yaténdéka Judana néma dunyansé, de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyan ras, Livai dunyan ras, wunga det wandaka Jerusalemma yaae Jonét waatakundarén, “Méné kandé?” **20** Wunga waatakundaka Jon wa wan, “Wuné Got wan du Krais yamba wa. Wuné du dakwat yékun yaké yakwa du yamba wa.” Wunga watake yéku kundi wandén. Kundi yamba paakundékwe wa.

21 Yandéka dat nakapuk waatakundarén, “Méné kandé? Méné Elaija, kiyaee méné nakapuk taamale waarpék kapuk?” Wunga waatakundaka Jon wa wan, “Yamba wa. Wuné Elaija yamba wa.” Naandéka nakapuk waatakundarén, “Nané Gotna kundi tiyaaké yakwa kulé duké wa kaavérénangwa. Kaavérénangwa du méné wani méné?” Naandaka Jon wa wan, “Yamba wa.” Naandén.

22 Wunga wandéka dat nakapuk waatakundarén, “Méné kandé? Du ras nanat wandaka yaananén. Nané waambule ye det yéngä waké nané? Méné ménékét ména jémbaaké yéngä méné wo?”

23 Wunga waatakundaka Jon wa wan, “Wuné kundi bulkwa du a. Wuné du dakwa yarékapuk taalém̄ba yatéte anga wawutékwa, ‘Néman Du yaanda yaambu ma kururéngunék.’ Wuné Aisaiana kundi vékute wa ani kundi wawutékwa. Talimba wani kundi Gotna nyéngäam̄ba viyaatakandéka bulaa wuné yaae wani kundi a

bulwutékwa.” Gwaaménja kundi wunga wandén det, deku mawulé yékun téndénngé.

²⁴ Talimba Farisi dunyan det wandaka wa yaandarén. ²⁵ De yaae Jonna kundi vékute dat waatakundarén, “Du dakwa deku kapére mawulé yaasékandaka méné det Gotna yém̄ba baptais kwayéménengwa. Kamuké méné wunga yo? Méné Elaija yamba wa. Méné kaavérénangwa du yamba wa. Méné baka du wa, kamuké méné det Gotna yém̄ba baptais kwayu?” Naandarén.

²⁶ Wunga waatakundaka Jon wa wan, “Wuné Gotna yém̄ba det baptais kwayewutékwa. Wa makal jémbaa wa. Néma du nak gunale wa téndékwa. Guné dé yamba véngunéngwe wa. ²⁷ Dé wuna kukmba wa yaandékwa. Dé yaae néma jémbaa yakandékwa. Dé néma du wa randékwa. Wuné baka du a téwutékwa. Yénga pulak ye déku jémbaa yaké wuté? Baka du téwutékwanmba.” Naandén Jon.

²⁸ Betanimba yatéte Jon wani kundi bulndén. Jordan kaambélé téndéka wani gaayé nak sakumba tékwa. Wamba yatéte du dakwat Gotna yém̄ba baptais kwayéndén.

Jisas Gotna sipsip nyaan pulak wa

²⁹ Kukmba nak nyaa Jon téte véndén Jisas dé yaran taalat yaandéka. Yaandéka Jon dat vétake wandén, “Guné akwi ani duwat ma vé. Dé Gotna sipsip nyaan wa. Talimba yandarén kapéremusé yasnyéputimuké, de sipsip nyaanét viyaate wa Gorké tuwe kwayéndarén. Nyan-sipsip viyaandarén pulak, dat wunga viyaandarú kiyaakandékwa, ani képmaana du dakwana

kapére mawulé yasnyéputimuké. ³⁰ Dékénykakét wani duké vékutake wa gunat anga wawutén, ‘Wuna kukmba du nak yaakandékwa. Dé wuna néma du wa. Wuna aasa wuné kéraakapuk yaléka talimba dé wa yaran.’ Naawutén. ³¹ Talimba wuné dé yamba vewutékwe wa. Bulaa male a vewutékwa. Déké wa gunat kundi bulte Gotna yém̄ba guné baptais kwayewutén. Guné Israelsé ani duké vésékgunénngé wa wunga yawutén.” Naandén.

³²⁻³⁴ Wunga watake wandén, “Got wandéka yaae wa gunat wuné déku yém̄ba baptais kwayewutén. Talimba Got wunat anga wandén, ‘Wuna Yaamambi gaaye du nakale téndu vékaménéngwa. Wani du wandu wuna Yaamambi du dakwana mawulémba wulaakandékwa.’ Wandén pulak, déku Yaamambi nyaamiyo pulak ye gaaye duwale téndéka vewutén. Taale ani du yamba vewutékwe wa. Yaréwutéka Gotna Yaamambi déké gaaye téndéka wa wuné dé vésékwutén. An dé Gotna nyaan a. Wuné vésékte wa gunat wawutékwa.” Naandén Jon.

Jisas du rasét wandén dale yéndarénnge

³⁵ Nak nyaa kukmba, Jon nakapuk téndéka déku du vétik dale sékét témbérén. ³⁶ Te Jon wa vén Jisas yéndéka. Vétake wandén, “Ma vé. Wan Gotna nyansipsip wa.” ³⁷ Wunga wandéka bét Jisasna kukmba yémbérén. ³⁸⁻³⁹ Yémbéréka Jisas waalakwe véndén déku kukmba yaatémbéréka. Vétake bérét wandén, “Kamuké béné waaku?” Naandéka wambérén, “Rabai, yani gaamba

méné yaro?” Wunga wambéréka wandén, “Ma yaae béné véké ya.” Wunga wandéka ye yaréndékwa gaa kwaandéka vémbérén. Vétake dale yarémbérén. Yamba yémbérékwe, garambu yandéka. Wani kundi Rabai, nana kundimba anga wanangwa, “Gotna kundi yakwasnyékwa du wa.”

⁴⁰ Jonna kundi vékutake wa Jisasna kukmba yémbérén. Du nak déku yé Andru wan Saimonna waayéka wa. Saimonna nak yé Pita wa. ⁴¹ Andru Jisas yaasékatake bari ye Saimonét vétake wandén, “Aané Mesaia a vétén.” Naandén. Wani yé Mesaia nana kundimba wanangwa: Got wan du Krais wa.

⁴² Naatake Andru Saimon we Jisaské kure yéndén. Kure yéndéka Jisas Saimonét wandén, “Méné Saimon wa. Méné Jonna nyaan wa. Sérémaa ména yé anga waakanangwa, Sifas.” Naandén Jisas. Wani yé Sifas, nak gaayéna kundimba wandakwa, Pita. Nana kundimba wanangwa, Matu.

Jisas Filip ambét Natanielét waandén dale yémbérénngé

⁴³⁻⁴⁴ Nak nyaar Jisas nak taalat yémuké vékulakandén. Wani taaléna yé Galili wa. Vékulake ye Filipét véndén. Filip dé Betsaida du wa. Betsaida wan Filip, Andru, Pita deku gaayé wa. Jisas Filipét vétake wandén, “Ma yaa méné wunale.” ⁴⁵ Naandéka Filip Jisasna jémbaa yatéte ye Natanielké waakndén. Waake ye dat vétake wandén, “Talimba nana gwaal waaraanga maandéka bakamu Moses, de Gotna yémba kundi

kwayétan dunyansé waak, de kulé duké Gotna nyéngaamba viyaatakandarén. Wani du wa vénanén. Nasaret du Jisas wa. Dé Josepna nyaan wa.” Naandén.

⁴⁶ Wunga wandéka Nataniel wa wan, “Nasaret wan kapérandi gaayé wa. Yéngä pulak ye yéku du Nasaremba yaaké dé?” Naandéka Filip wa wan, “Ma yaae vé.” Naandéka yéndén.

⁴⁷ Nataniel yaandéka Jisas vétake déké anga wandén, “Ma vétake. Nané Israelna du nak wa yaatékwa. Dé yéku du wa. Papukundi yamba bulndékwe wa.” ⁴⁸ Naandéka Nataniel wa wan, “Yéngä pulak ye méné vésékék wuné?” Wunga waatakundéka Jisas wa wan, “Filip yamba waae wa méné wani miyé maawumba yaréménenga, wuné wa méné ve vésékwutén.” ⁴⁹ Wunga wandéka Nataniel wa wan, “Néma du, méné Gotna nyaan wa. Méné nané Israelséna néma du wa.” Naandén.

⁵⁰ Wunga wandéka Jisas wa wan, “Méné wani miyé maawumba yaréménenga vewuténngé wa wawutén. Wawutéka bulaa méné wunéké yékulaka-ménéngwa. Sérémaa véména musé wa yaae a véménengwa musat taalékére yasandaké yakwa.” ⁵¹ Wunga watake wandén, “Kukmba sérémaa vékangunéngwa Gotna gaayé téndu déku kundi kure gaayakwa dunyansé Duna Nyaan wunéké waaré gaayandaru. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén Jisas.

2

Du nak taakwa kéraandén Kanamba

1-2 Nyaa vétik yéndéka nak nyaamba du nak taakwa kéraandén Kanamba. Wani gaayé Galili distrikmba téndékwa. De waandaka Jisasna aasa ye taakwa kéraakwa duna gaamba yaréléka Jisasét wandaka déku dunyansale sékét wani musé véké watake yéndarén. Ye rakésndaka kukmba wani wain kulak késén. **3** Késndéka Jisasna aasa dat walén, “De wain kulak yamba yé wa.” **4** Naaléka Jisas wa wan, “Nyéné wuna jémbaaké waké yambak. Wuna jémbaa yaké yawutékwa sapak wayéka yamba yaae wa.” **5** Naandéka lé déku aasa jémbaa yakwa dunyansat walén, “Gunat wandékwa kundi vékute wandékwa pulak ma yangunék.” Naalén det.

6 Nané Judasé nana apakundi vékute maan taamba kurkale yakwasnyénangwa. Wani gaamba rakwa du wunga maan taamba yakwasnyé-ndarénngé wa matumba yandarén aké taambak kaayék nakurak (6) wunga tén. Wani aké néma néma apu wa (100 lita pulak).

7 Jisas jémbaa yakwa dunyanét wandén, “Wani akém̄ba gumbés kulak ma tuwe wukaasandangunu.” Naandéka gumbés kulak tuwe wukaasanda-ndarén. **8** Wukaasanda ndaka det wandén, “Ras ma tuwe kure ye ani kakému yaakékwa mawunduwat kwayé.” Wunga wandéka tuwe kure yéndarén. Kure yéndaka dé kakému yaakékwa mawundu wani kulak kakwe véndén. **9-10** Wani gumbés kulak wa wain kulak yan. Kakwe véte wain kulakngé vékusékn̄apuk yandéka de jémbaa yakwa dunyan wa vékusékn̄arén, wani wain kulakngé.

Vékusékngapuk yate dé kakému yaakékwa mawundu dé taakwa kéraakwa duwat waandéka yaandéka dat wandén, “Akwi du yéku wain kulak taale kwayéndakwa. Kwayéndaka dunyan rékaamba wani kulak kandaka kukmba kapére pulak wain wa kwayéndakwa. Méné yéku wain kulak taakatake bulaa kure yaaménéngä a yé kun kanangwa. A yé kun a.” Naandén.

¹¹ Wani nyaa wa Jisas kulé apanjémba taale baasnyé ye yandén. Got dat mayé apa kwayéndéka wa wani kulé apanjémba Galili distrikmba tékwa gaayé Kanamba yandéka véndarén. Vétake déku dunyan déké yé kunmba vékulakate wandarén, “Ani du dé Gotna nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Naandarén.

¹² Wani kakému katake Jisas, deku aasa, déku waayékanje, déku dunyan wunga yéndarén, Kaperneamét. Ye nyaa ras wani gaayémba yaréndarén.

Gotna kundi bulndakwa néma gaamba dunyansé kewurésalendén

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lu 19:45-46)

¹³ Néma nyaa nak yaké yandéka Jisas déku dunyansale Jerusalemét yéndarén. Nané Judasé wani nyaaké waanangwa, Pasova. ¹⁴ Ye Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaat wulaae véndén dunyan ras musé asé waatakiténdaka. De yéwaa kéraate sipsip bulmakau api kwayéténdarén, de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyansé viyaae Gorké tuwe kwayéndarénnge. Dunyan ras de nak gaayéna yéwaa kéraate de pulak wani gaayéna yéwaa det kwayéndarén.

¹⁵ Wunga yaténdaka véndén Jisas. Vétake kalik yandén. Ye makal baangwi kéraae apa jorik léngwiyyenydén. Léngwiyyene kure tête wamba rakésén dunyan, sipsip, bulmakau, akwi kewurésalendén. Kewurésaletéte wani yéwaa kéraaréndarén jaambé taakungéru yasnyéndéka wani yéwaa guriksandan. ¹⁶ Guriksandandéka api kure tékésén dunyanét wandén, “Wani api ma kure yéngunék. Guné wuna aapaná gaa musé asé waatakindakwa gaa pulak yaké yambakate.” Naandén Jisas.

¹⁷ Jisas wunga yandénngé déku dunyan Gotna nyéngaamba kwaakwa ani kundiké vékulakandarén: Got, wuné ména gaaké néma mawulé yawutékwa. Yawutéka wuna mawulé yaa pulak véréktékdékwa. Vérékténdéka ména gaa yé kunmba kwaandénngé néma jémbaa yawutékwa. Wani kundiké vékulakandarén.

¹⁸ Jisas wunga yandéka de néma dunyansé wani musé vétake wandarén, “Got ménat mayé apa kwayéte wandéka méné wunga yak, kapuk yéngä pulak dé? Yéngä baan kulé apanjémbar yaménu vétake ména mayé apaké vékuséknégé nané?” ¹⁹ Naandaka Jisas det wandén, “Guné ani gaa yaavan kutngunu nyaa kupukmba nakapuk waayéngwe kaakawutékwa.” Naandén. ²⁰ Wunga wandéka wandarén, “Kwaaré rékaqmba (46) wa de ani Gotna kundi bulndakwa néma gaa kutndarén. Bulaa méné nyaa kupukmba nakapuk kurké yapati-kaménéngwa.” Naandarén néma dunyansé.

²¹ Jisas wani gaaké wunga wandén, wan

dékét déku sépéché wa wandén. Dékét déké wa gwaaménja kundi wandén. Gotna kundi bulndakwa néma gaaké yamba wandékwe wa. ²² Yatake kukmba kiyaee nyaa vétik yéndéka kupuk yambanmba wa Got wandéka nakapuk taamale waaraapndén. Waaraapndéka déku dunyan wani sapak wandén kundiké nakapuk vékulakandarén. Yate Gotna nyéngaamba kwaakwa talimba viyaatakandarén kundiké waak vékulakaté wandarén, “Wani kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.” Naandarén.

Jisas akwi du dakwana mawulé vésékéyak-wuréndén

²³ Wani sapak Jisas Jerusalemma yaréndén. Yaréte kulé apanjém̄ba yandéka némaamba du dakwa wa vén. Véte wandarén, “Wan Gotna nyaan wa.” Naandarén. ²⁴ Wunga wandaka Jisas deku mawulé wa vésékwuréndén. Deku kundi wan baka kundi wa. Déké yamba yé kunmba vékulakandakwe wa. Wunga vétake dele yamba téndékwe wa. ²⁵ Dé akwi du dakwana mawulé wa vésékéyakwuréndén. Deku mawuléché du nakéti yamba waatakundékwe wa. Dékét déku kapmang wa véndén deku mawulé akwi pulak.

3

Jisas Nikodemusale bulndén

¹ Du nak yaréndén. Déku yé Nikodemus. Dé Judana néma du nak wa. Wani du dé Farisi du wa. ² Wani du nak gaan Jisaské ye dat wandén, “Néma du, ménat Got wandéka wa

yaaménén, déku kundi nanat yakwasnyéké. A vénangwa. Baka du talimba vékapuk yananén kulé apanjém̄ba méné yakwa pulak katik yaké dé. Got ménale randéka wa méné wani apanjém̄ba yaménéngwa.” Naandén.

³ Wunga wandéka Jisas dat wandén, “Wawutékwa kundi kurkale ma vékuménu. Du dakwa vatpuniye nakapuk kulé du dakwa yaalakapuk yamunaandaru Got néma du rate deké katik yé kunmba véké dé. Yandu de Gotna du dakwa katik yaréké daré.” ⁴ Naandéka vékusékngapuk ye waatakundén, “Aanyapa yan du dakwa yénḡa pulak ye nakapuk vatpuniye kulé du dakwa yaréké daré? Kalmu makalkéri nyaan ye aasana biyaamba wulaandaru aasa nakapuk waambule kéraaké daré, kapuk yénḡa pulak yaké daré?” Naandén.

⁵⁻⁶ Wunga wandéka wandén, “Aasambéré kéraandaka de nyambalésé yaalandakwan, wa baka du dakwa wa yaalandakwa. Kulémawulé yamba kéraandakwe wa. De Gotna yémba baptais kéraakapuk yandaru Gotna Yaamambi deku mawulémba wulaae rakapuk yandu de kulémawulé katik kéraaké daré. Ye kulé du dakwa yarékapuk yandaru, Got néma du rate deké katik yé kunmba véké dé. Gotna Yaamambi deku mawulémba wulaandu de kulémawulé kéraae kulé du dakwa yakandakwa. Yi wan wanana wa. Ménat wa wawutékwa.” ⁷ Naatake nakapuk wandén, “Ménat wa wawutén, guné kulé du dakwa yaténgunénngé. Wani kundi vékute vat naate méné vékulaka vékulaka naambak. ⁸ Wimut kutte dékét déku kapmang ye yé yaayandékwa.

Yeyé yaayate waandéka wa vékuménéngwa. Vékute yamba vésékménéngwe wa. Yamba dé yaakwo? Yamba dé yékwaau? Wimut vésékngapuk yaménéngwa pulak, wa Gotna Yaamambi yakwa jémbaa katik vésékngé méné. Gotna Yaamambi deku mawulémba wulaandu de kulé du dakwa yandakwanngé katik vésékngé méné.”⁹ Naandéka wandén, “Wani musé yénga pulak yaké dé?” Naandén.

¹⁰ Nikodemus wunga waatakundéka wandén, “Méné Judana néma du wa téménéngwa. Yénge méné wani muséké vékukapuk yak?¹¹ Ani kundi ma véku. Méné a wawutékwa. Wuné vékusékéyakwutén muséké wa ménat wawutékwa. Véwutén muséké waak wa wawutékwa. Wawutéka guné wuna kundi vékumuké kalik yangunéngwa.¹² Got ani képmaamba jémbaa yandéka véngunéngwa wani jémbaaké wa wawutékwa. Wawutéka guné wuna kundi yamba vékungunéngwe wa. Got déku gaayémba yandékwa jémbaaké wamunaawutu, wani kundi waak katik vékuké guné.¹³ Du nak Gotna gaayét yamba waarendékwe wa. Ye Got yakwa jémbaa yamba véndékwe wa. Wuné déku gaayémba yaréte wunékét wuné male wa vén déku jémbaa. Wuné déku gaayé taakatake wa ani képmaat gaayawutén.

¹⁴ “Talimba nana gwaal waarranga maandéka bakamu du dakwa yarékapuk taalémba yatéte Moses bras ainét yandarén kaambe nak miyémba kusoréndén, de ve yé kun yandarénngé. Yandén pulak, wuné Duna Nyaan wunat wunga yakandakwa. Wuné miyémba kusorékandakwa.

15 Kusoréndaru de wunat ve wunéké yé kunmba vékulakate wuna kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naamunaae de kulémawulé kéraae Gorale yé kunmba tékandakwa apapu apapu.” Naandén.

16 Got ani képmaamba tékwa du dakwaké néma mawulé ye wa déku nakurak male nyaanét wandéka gaayandén. Wunga wandén, déku nyaanngé yé kunmba vékulakakwa du dakwa kulémawulé kéraae dale yé kunmba tépékaa-ndarénngé, apapu apapu. Katik lambiyakngé daré. **17** Got déku nyaanét wandéka wa gaayandén, du dakwa yan kapéremusé kururémuké. Got dat yamba wandékwe wa, yandarén kapéremusé waambule ye kaatandénngé. **18** Déku nyaanngé yé kunmba vékulakakwa du dakwat wa Got wakandékwa, “Guné yéku du dakwa wa. Yé kunmba tépékaa-kangunéngwa.” Déku nyaanngé yé kunmba vékulaka-kapuk yakwa du dakwat anga wakandékwa, “Guné kapéremusé yakwa du dakwa wa. Wuna nyaanngé yé kunmba vékulaka-kapuk yangunéngé, wa yangunén kapéremusé yakatawutékwa.” Naakandékwa Got.

19 Jisas yéku yaa vérékngwa téwaayé pulak téte wa ani képmaat yaandén. Yaandéka du dakwa kapéremusé yate ganngumba téké wa mawulé yandarén. Wani yaa kalik yandarén. Wani yaa kalik yandarénngé, Got wa arukandékwa det. **20** Kapéremusé yakwa du dakwa de wani yaaké kalik yate yaa kaalékwa taalat katik yé ké daré. Yaa vérékte ganngumba kaaléndu nak du yandakwa kapéremusé kurkale vémuké ka-

lik yate, wa yaa vérékngwa taalat katik yéké daré. ²¹ Gotna kundi yékunmba vékukwa du dakwa de wani du dakwa pulak yamba yandakwe wa. De Got mayé apa kwayéndéka yéku jémbaa wa yandakwa. Yate yaa vérékngwa taalat yéndaka nak du kurkale vésék kéraasékndakwa, yandarén yéku jémbaat. Véte Got det mayé apa kwayéndékwannngé vékusékndakwa.

Baptais kwayékwa du Jon Jisaské kundi kwayéndén

²² Kukmba Jisas déku dunyansé sékét yéndarén Judiat. Ye wani taalém̄ba yaréte du dakwat Gotna yém̄ba baptais kwayéndén. ²³ Baptais kwayékwa du Jon dé Ainonmba yaréndén. Wani gaayé Salmale wa téndékwa. Késépéri gu wa wani taalém̄ba tékésndéka némaamba du dakwa yaakérandaka det Gotna yém̄ba baptais kwayéndén.

²⁴ Wani sapak néma du Herot Jon kalapusét kusolakapuk yandéka dé baka kaapamba yatéte wa déku jémbaa yaténdén.

²⁵ Jonna dunyansé de Juda du nakale waarundarén. Judasé deku apakundi vékute gu yaakundakwanngé wa waarundarén. ²⁶ Waaruwe Jonna dunyansé dat ye anga wandarén, “Néma du, du nak ménale Jordan kaambélé anjatikéné sakumba wa téndén. Déku jémbaaké nanat talimba wa waménén. Wani du wa yaae téte du dakwat Gotna yém̄ba baptais kwayéténdéka akwi du dakwa nané yaasékatake déké yéndakwa. De akwi déké male yéndarénngé kalik yanangwa.” ²⁷ Naandaka Jon det anga wandén, “Got nanat wamunaandu nané déku kundi vékute déku

jémbaa yakanangwa. Got nanat wakapuk yamu-naandu déku jémbaa katik yaké nané. Wuné ani jémbaa katik yaasékaké wuté. ²⁸ Ani jémbaa yate gunat wawutéka wa vékungunén. Anga wa wawutén, ‘Wuné Got wan du Krais yamba wa. Wuné akwi du dakwat yékun yakwa du yamba wa. Wuné Got wandéka wani duna yaambu kururémuké wa taale yaawutén. Dé wuna kukmba wa yaakandékwa.’ Naate wuna jémbaa yawutén, du dakwa akwi wani duna kundi vékundarénngé. ²⁹ Du nak taakwa kéraaké yandu déku naawindu téte vétendu dé wani taakwa kéraandu dale sékét mawulé tawulé yakambérékwa. Wuné wani taakwa kéraakwa duna naawindu pulak wa. Késépéri du dakwa Jisaské yéte déku kundi vékundaka wuné yéku mawulé vékute mawulé tawulé yasékéyakwutékwa. ³⁰ Dé néma du rakandékwa. Wuné yamba wa. Wuné baka du tékawutékwa. Némaamba du dakwa déku yé kavérék-ngandakwa. Wuna yé katik kavérékngé daré. Wanngé mawulé yawutékwa.” Naandén Jon.

³¹ Anjorémba yaae képmaat gaayan du dé akwi du dakwana néma du wa. Ani képmaamba tékwa du de képmaana musé aséké male wa vékusékndakwa. Anjorémba gaayan du det yasandawure dé akwi muséké vékusékéyak-wuréndékwa wa. ³² Gotna jémbaaké vésékéyake, vékusékéyakteke wa det wandékwa. Wandéka de déku kundi vékumuké kalik yandakwa. ³³⁻³⁴ Got déku Yaamambi wani duwat wa kwayéndén. Kwayéndéka wulaae déku mawulémba rate wa

dale jémbaa yandékwa. Yandéka wa wani du Gotna kundi male kwayéndékwa. Kwayéndéka du dakwa déku kundi vékute wandakwa, “Gotna kundi wa tiyaandékwa nanat. Gotna kundi wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.” Naandakwa. ³⁵ Déku aapa Got déké néma mawulé yandékwa. Yate dat wa wandén, dé néma du rate akwi du dakwa, salmu walmuké waak yé kunmba véndénngé. ³⁶ Gotna nyaanngé yé kunmba vékulakakwa du dakwa kulémawulé kéraae apapu apapu yé kunmba yatépéka-kandakwa. Déku kundi vékukapuk yakwa du dakwa kulémawulé katik kéraaké daré. Got apapu apapu wani du dakwat rakarka yandu de katik yé kunmba yatésékéyakngé daré.

4

Jisas Samaria taakwa nakale bulndén

¹⁻⁴ Wani sapak dunyan ras wa wan, “Némaamba dunyan Jisasna kundi vékundakwa. Vékundaka Jisas det Gotna yémba baptais kwayéndékwa. Wunga yandéka déku jémbaa wa taalékérán baptais kwayékwa du Jonna jémbaat.” Wunga wate yamba vékusékdakwe wa. Jisasna dunyansé male wa du dakwat Gotna yémba baptais kwayéndarén. Jisas baptais yamba kwayéndékwe wa det. Jisasna jémbaaké wunga wandaka de Farisi dunyansé wani kundi vékute bulndaka vékundén Jisas. Vékutake Judia distrik taakatake Galili distrikét nakapuk yémuké watake Samaria distrikét yéndakwa yaambumba déku dunyansé dale sékét yéndarén. ⁵ Ye Samariana gaayé

nakmba saambakndarén. Wani gaayéna yé Sikar wa. Wani gaayé tékwanmba, néma baan némbu nak tékwa. Talimba nana gwaal, waaraanga, maandéka bakamu Jekop wa déku nyaan Josepét kwayén wani képmaa. Sikar wani képmaa tékwanmba wa téndékwa.⁶ Wani taalémba kulak tundakwa vaakulak nak tékwa. Talimba Jekop wa vaan wani vaakulak. Jisas kulémba yaae wani vaakulak tékwanmba saambake yaap yandéka wani vaakulak tékwanmba randén. Nyaa nyéndényaa yakwate yaténdéka wa randén wamba.

⁷⁻⁸ Jisas wamba randéka déku dunyan gaayét yéndarén, kakému ras kéraaké. Yéndaka randéka Samaria taakwa nak kulak tuké yaalén. Yaaléka lat wandén, “Kulak ras ma tiyaa. Kakwate yawutékwa.”⁹ Naandéka lé Samaria taakwa wa wan, “Méné Juda du wa. Wuné Samaria taakwa a. Yéngé kulak kwayéwuténngé méné yaawiyu?” Naalén. Judasé Samariasale yamba yeýé yaaténdakwe wa. Wanngé wa walén.¹⁰ Waléka Jisas wa wan, “Bulaa nyénat kulakngé yaawiwitén. Got kwayékwa yéku musé vésékte wuné waak vésékmunaæ nyéné wunat nak pulak kulakngé wakanyénengwa. Nyéné wani kulak katake yé kunmba yarépéka-kanyénengwa.” Wunga wate du dakwa kulémawulé kéraae yé kunmba yatépékamuké wa gwaaménja kundi wandén.

¹¹ Wunga wandéka lé déku kundi vékusékngapuk ye anga walén, “Néma du, méné kulak tu musé nak yamba yé wa. Ani vaakulak andalamba wa rakwa. Wa waménengwa kulak

yamba tuké méné? ¹² Nana gwaal waaraanga maandéka bakamu Jekop wa tiyaan ani vaakulak nanat. Déku nyambalé, sipsip bulmakau, dé waak ani kulakmba wa kandarén. Méná jémbaa déku jémbaat taalékérandénngé méné wunga wo, kapuk yénga pulak yandénngé?” ¹³ Naaléka wandén Jisas, “Akwi du dakwa wani kulak kandaru deku kwaalé rékandang yawuréké yakwa. ¹⁴ De wani wuné kwayéké yakwa kulak kéraamunaandaru, wa dé deku mawulémba yé kun yaténdu de kulémawulé kéraae yé kunmba yatésékéyak-ngandakwa apapu apapu.” ¹⁵ Naandéka dat walén, “Néma du, wani kulak bulaa ma tiyaaménu wunat. Tiyaaménu séré, maa, wunat katik kwaalé rékandang yaké dé. Nakapuk katik yaae ani vaakulakmba tuké wuté.” Naate lé déku gwaaménja kundi yamba kurkale vékuséklékwe. Lé kulakngé wa walén. Dé kulémawuléké wa wandén.

¹⁶ Lé wunga waléka wandén, “Ma ye nyéna du waanyénu yaandu kure yaa.” ¹⁷ Naandéka walén, “Wuné du yamba yé wa.” Naaléka wandén, “Yi wan wanana wa. ¹⁸ Talimba du taambakale (5) yatényénén. Bulaa a ranyénéngwa du wan nyéna du yamba wa. Wunga wa wanyénén. Yi wan wanana wa.” ¹⁹ Naandéka walén, “Néma du, wuné wa vésékménéngwa. Méné Gotna yémba kundi kwayékwa du wa. Bulaa wunga wa vékusékwutékwa. ²⁰ Wuna gwaal waaraanga maandéka bakamu de ani némbumba wa waaraéte wa Gotna yé kavérékndarén. Guné Judasé anga wangunéngwa, ‘Guné Gotna yé kavérékngunéngwa taalé Jerusalemma male

tékwa.’ Wunga wangunéngwan yénga pulak yaké nané?” Naalén.

²¹ Wunga waléka lat wandén, “Nyéné wuna kundi ma yékunmba véku. Nak nyaa nak yaandu guné akwi taalémba nana aapa Gotna yé kavérék-*ngangunéngwa*. Ani némbumba male katik kavérékngé guné Gotna yé. Jerusalemmba male katik kavérékngé guné Gotna yé. ²² Guné Samariásé Gorké vékusékngapuk ye wa déku yé kavérékngunéngwa. Nané Judasé nané Gorké vékuséke wa déku yé kavéréknangwa. Du dakwana kapérandi mawulé kururéna baan Juda du wuné anana. ²³ Nana aapa Gotna kundi yékunmba vékukwa du dakwa de déku kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naate deku mawulémba déku yé kavérék-*ngandakwa*. Wani du dakwa déku yé kavérékndarénngé wa mawulé yandékwa. Déku yé wunga kavérékndara sapak a yaakwa. ²⁴ Got kwaminyan pulak wa randékwa. Déku sépé yamba yé wa. Du dakwa dé yamba véndakwe wa. Gorké yékunmba vékulakakwa du dakwa déku kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naate deku mawulémba déku yé kavérék-*ngandakwa*.” Naandén.

²⁵ Wunga wandéka walén, “Got wan du Mesaia déku nak yé Krais dé yaakandékwa, nanat yékun yaké. Wuné wunga vékuwutén. Dé yaae akwi kundi kwayékandékwa nanat.” ²⁶ Naaléka Jisas lat wandén, “Wuné anana a bultékwa nyénale.” Naandén.

²⁷ Jisas wunga waténdéka wa déku dunyan kakému kéraae kure nakapuk waambule yaandarén. Yaae taakwa nakale bulténdéka vétake vat

naae vékulaka vékulaka naandarén. Ye yamba wandakwe, “Kamu musé kéraakwate nyéné yo? Kamuké méné lale bulto?” Wunga yamba wandakwe wa. ²⁸⁻²⁹ Yandaka wani taakwa kulak tulékwa mu taakatake gaayét waambule yélén. Ye gaayé du dakwa rasét walén, “Ma yaae véngunu du nak. Wuné yamba véndékwe. Ye talimba yawutén akwi muséké wunat wandékwa. Dé Got wan du Krais dé, kapuk kandé?” ³⁰ Wunga waléka gaayé taakatake Jisaské yaandarén.

³¹ Yaambumba yaaténdaka Jisasna dunyan dat anga wandarén, “Néma du, méné kakému ma kana.” ³² Naandaka wandén, “Wuna kakému wa rakwa. Guné yamba ve wa.” ³³ Naandéka déku dunyan dekét deku kapmang bulte anga wandarén, “Du nak dat kakému ras ka kure yaae kwayéna?” Naandarén.

³⁴ Wunga wandaka det wandén, “Wuna kakému anga wa. Wuné wandéka yaan duna kundi vékukawutékwa. Vékute tiyaandén jémbaa ye yasékýay-ngawutékwa. Wan wuna kakému pulak wa. ³⁵ Guné kakému yaanantake wangunéngwa, ‘Kakému kéraaké yanangwa baapmu vétik vétik wa tékwa.’ Wangunéngä gunat wawutékwa: Bulaa kéraakangunéngwa. Ma véngunu. Samaria du dakwa némaamba wa, de wa yaakwa. Bulaa deku mawulé wa yé kunmba tékwa, kéraangunéngwa kakému yékun ye tékwa pulak. Bulaa wunéké vékulakate wuna kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naakandakwa.

³⁶⁻³⁸ “Kakému kéraakwa dunyan nak dumba jémbaa yate déku kakému kéraae waawatte

wa yéwaa kéraandakwa. Guné Gorké jémbaa yate kakému kéraakwa dunyan pulak wa yaténgunéngwa. Guné wani jémbaa yate wuna kundi kwayéngunu, némaamba du dakwa jaawuwe wunéké yékunmba vékulakate kulémawulé kéraae, yékunmba yatépéka-kandakwa apapu apapu. Yaténdaru Got guna yéku jémbaa waambule kaatakandékwa. Talimba ani kundi du nak anga wa wandén, ‘Du nak kakému yaanandékwa. Yaanandéka du nak wani kakému kéraandékwa.’ Naandén. Wandékä bulaa wa sékérékén wani wandén kundi. Ras dunyan talimba wa du dakwat Gotna kundi kwayéte de kakému yaananén du pulak wa yaténdakwa. Ras dunyan kukmba yaae wuna kundi wani du dakwat kwayékandakwa, de wunéké yékunmba vékulaka-ndarénngé. Wani kundi kwayékwa dunyan de kakému kéraakwa du pulak wa yaténdakwa. Talimba kundi kwayétan dunyan kukmba kundi kwayétékwa dunyansale sékét mawulé tawulé yakandakwa. Gunat wawutén, guné wuna kundi kwayéngunu némaamba du dakwa wunéké yékunmba vékulaka-ndarénngé. Talimba du ras det Gotna kundi kwayéndarén wa. Kukmba guné yaae deku mawulé yékun yangunu de wunéké yékunmba vékulaka-kandakwa. Gotna kundi talimba kwayén dunyan guné wuna kundi kwayékwa dunyansale guné akwi Gotna jémbaa wa yangunéngwa.” Naandén Jisas det.

³⁹ Samaria taakwa lé takamba wani gaayé du dakwat wa walén, “Wani du wuné talimba yawutén akwi muséké wunat wandén.” Wunga

waléka Samaria du dakwa rékaamba de Jisaské yékunmba vékulakandarén. ⁴⁰ Yate Jisasét yaae waatakundarén, dé ye dele yaréndénngé. Waatakundaka dele nyaa vétik yaréndén. ⁴¹ Yaréte kundi kwayéndéka késépéri du dakwa ras waak déku kundi vékute déké yékunmba vékulakandarén. ⁴² Yate wani taakwat anga wandarén, “Taale nyéna kundimba vékunanén. Vékute Jisaské yékunmba vékulakananén. Yatake kukmba Jisasna kundi vékunanén. Déku kundi vékwe wa bulaa anga vékuséknangwa. Dé ani képmaamba tékwa du dakwa Satanna taambamba kéraaké yakwa du wa. Yi wan wanana wa.” Naandarén Samaria du dakwa.

Jisas yandéka néma duna nyaan yékun yan

⁴³⁻⁴⁴ Nak nyaa Jisas wa wan, “Gotna yém̄ba kundi kwayékwa duké déku gaayé du dakwa anga wandakwa, ‘Dé nané pulak du wa. Dé néma du yamba wa. Wa baka du wa.’ Wunga wandaka de nak gaayé du dakwa déké wandakwa, ‘Wa néma du wa dé.’ Naandakwa.” Naandén Jisas.

Sikarmba nyaa vétik yare wani gaayé taakatake Galili distrikét yéndarén.

⁴⁵ Talimba yis kurkapuk yandakwa bret kanangwa sapak de Galili du dakwa ras Jerusalemét yéndarén. Ye véndarén wa Jisas talimba vékapuk yandarén kulé apanjém̄ba yandéka. Vétake deku gaayét waambule ye yare véndarén Jisas deku gaayét yaandéka. Vétake déké mawulé tawulé yandarén. Yate déku kundi vékundarén.

46-47 De Galilimba yeýé yaayate Kanamba saam-bakndarén. Jisas talimba wani gaayémba yaréte wandéka wa gumbés kulak waalakwe wain kulak yaalan. Jisas déku dunyansale Judia taakatake Galilit ye Kanamba saambake yaréndaka néma du nak vékundén. Wani néma duna nyaan baat ye Kaperneammба kwaan. Kwaandéka néma du Jisaské yaandén. Yaae dat wandén, “Wuna nyaan ani kiyaakwate yakwa. **48** Méné wunale ma yaae wuna nyaanét yé kun yaménu.” Naandéka wandén Jisas, “Wuné talimba vékapuk yangunén kulé apanjémba yawutu wani sapak male wa guné Got wunat tiyaan mayé apaké yé kunmba vékulaka-kangunéngwa.” **49** Naandéka néma du wa wan, “Néma du, ma yaa bari. Yaakapuk yamunaaménu wuna nyaan kiyaakandékwa.” **50** Naandéka Jisas wa wan, “Ma yé. Ména nyaan yé kun yakandékwa.” Naandéka wani du Jisasna kundi yé kunmba vékute wa yéndén.

51 Yéndéka déku jémbaa yakwa dunyansé yaae yaambumba vétake wandarén, “Ména nyaan dé wa yé kun yan.” **52** Naandaka det waatakundén, “Yani sapak dé yé kun yak?” Waatakundéka wandarén, “Nalé nyaat tépátekundéka wa baat yéput yandén.” **53** Wunga wandaka aapa vékusék naandén. Nalé Jisasale bulndén sapak male wa déku nyaan yé kun yandén. Wunga vékusékte déku kémale sékét akwi Jisaské yé kunmba vékulakate déku kundiké anga wandarén, “Yi wan wanana wa.” Naandarén.

54 Jisas Judia taakatake Galilimba ye wandéka wani nyaan yé kun yan. Jisas talimba vékapuk

yandarén kulé apanjém̄ba yatake wani sapak kulé apanjém̄ba nak waak yandén.

5

Gu kwaawu ténm̄ba Jisas du nakét wandéka yékun yandén

¹ Kukm̄ba Judana néma nyaa nak yaandéka Jisas Jerusalemét yéndén. ² Jerusalem talimba matut aatmu giye taakandaka awula nyéndémba téndén. Wani aatmumba néma pété ras tékésén. Nakurak male pétém̄ba wa sipsip wulaaténdarén. Wani pété térale makal gu kwaawu nak wamba tén. Wani gu kwaawuké Hibruna kundimba wandakwa, Betesda. Wani gu wutépm̄ba barenga pulak gaa taambak (5) kwaakésén.

³ Némaamba du dakwa baat yate wani gaamba kwaakésndarén. Du dakwa ras méni kiyaan, ras maan kapére yan, du dakwa ras deku sépémaäléna apa akwi liwuréndéka baka kwak-wamale kwaakwa apu, wunga kwaakésndarén wani gaamba. [Wani gu maakulakndu véké watake kwaandarén. ⁴ Talimba ras nyaa ras nyaa Gotna kundi kure gaayakwa du nak gaayate wani gumba daawulindéka gu maakulakén. Gu vatmakulakndéka ve wani gumba taale daakwa baan wa yékun yakwa.]

⁵ Kwaakésndarénmba du nak déku sépé kapére yandéka kwaaré késépéri (38) wa randén. ⁶ Jisas wani duwat vétake wa vékusékndén. Dé kaa némaamba wa kwaandén wamba. Yatake Jisas dat anga waatakundén, “Méné yékun yaké méné mawulé yo?” ⁷ Wunga waatakundéka wani sépé

kapére yan du wa wan, “Néma du, gu maaku-lakndu wunat kéraae gumba kusandana du nak yamba wa. Yéngä pulak yaké wuté? Wuna kap-mang daaké yawutéka nak du wa taale daakwa wuné taalékératé.”⁸ Naandéka Jisas wa wan, “Méné ma waarape kwaaménén ara kéraae kure yé.”⁹ Naandéka wani du yékun yandén. Yandéka déku ara kéraae kure yéndén.

¹⁰ Wani nyaa wan nané Judaséna yaap yaré nyaa wa. Wanngé de néma du wani yékun yan duwat anga wandarén, “Nana apakundi vékutake wa wanánén, ‘Yaap yaré nyaamba du nak déku musé katik yaate yéké dé.’ Wunga wanánén. Bulaa méné katik yaate yéké méné ména ara, yaap yaré nyaamba.”¹¹ Naandaka det wandén, “Du nak wa wandéka yékun yawutéka wunat watakandén, ‘Ména ara ma kéraae kure yé.’ Naandéka wa kure yewutékwa.”¹² Naandéka dat waatakundarén, “Ména ara kure yaaménénngé kandé wak?”¹³ Naandaka yamba vésékndékwe wa. Wani taalém̄ba némaamba du dakwa yatan-m̄ba yéngé véké? Jisas dé wa yén.

¹⁴ Kukmba Jisas dat Gotna kundi bulndakwa néma gaamba véndén. Vétake wandén, “Ma véku. Bulaa wa yékun yaménén. Kapérandi musé nakapuk yaké yambak. Wuna kundi vékukapuk yamunaaménu néma kapérandi musé ras waak yaakandékwa ménéké.”¹⁵ Wunga wandéka wani du ye Judana néma dusat anga wandén, “Wuné wandéka yékun yan du wan Jisas wa.”

¹⁶ Wunga wandéka vékutake de taale ye Jisasét yaavan kutmuké vékulakandarén, yaap yaré

nyaamba wani musé yandénngé. ¹⁷ Yandaka Jisas det anga wandén, “Wuna aapa akwi nyaa wa jémbaa yandékwa. Yandéka wuné waak jémbaa yawutékwa.” ¹⁸ Wunga wate déku aapa Gorké wa wandén. Wate dé Got pulak randékwannngé wa wandén. Yaap yaré nyaamba wani du kururétake wunga wandéka vékutake de Judana néma dunyan dé viyaandékngé wa mawulé yandarén.

Gotna nyaan apa tapa yate kundi kwayékandékwa

¹⁹ Wunga yandaka Jisas det anga wandén, “Gunnat a wawutékwa. Wuna mawulémba vékulakate jémbaa nak katik yaké wuté. Wuna aapa jémbaa yandéka, wa wuné déku nyaan véte wani jémbaa yawutékwa. Yi wan wanana wa. Wuna aapa yakwa akwi jémbaa wuné waak wa yakawutékwa. ²⁰ Wuna aapa wunéké mawulé tawulé yate wa déku jémbaa wunat wakwasnyéndékwa. Wunat kukmba wakwasnyéché yandékwa jémbaa wa bulaa a yawutékwa jémbaat taalékéraké yakwa. Wuné wani kulé jémbaa yawatu guné ve vatvat naate vékulaka vékulaka naakanganéngwa, wani jémbaaké. ²¹ Wuna aapa kiyaan du dakwa wandéka taamale waarape yé kunmba yatépékandakwa. Yandékwa pulak wa wuné mawulé yawutékwa du dakwa wawatu de yé kunmba yatépéka-kandakwa. ²² Wuna aapa néma kot vékukwa néma du rate, du dakwa yandarén muséké det katik kundi waké dé. Wani jémbaa wa tiyaandén wunat. Wuné néma kot vékukwa néma du rate wa yandarén muséké wakawutékwa. ²³ Akwi du dakwa wuna aapaná

yé kavérékndakwa pulak, wa wuna yé kavéréknndarénngé wa wani jémbaa wunat tiyaandén. Wuna yé kavérékngapuk yakwa du dakwa wa de wuné wandéka yaan duna yé waak yamba kavérékndakwe wa.

²⁴ “Wuna kundi kurkale vékute wuné wandéka yaan duké yé kunmba vékulakakwa du dakwa wa de akwi kulémawulé kéraandarén wa. Kéraae de apapu apapu Gorale yé kunmba yatépékakandakwa. Sérémaa wuné néma du rate deku kundi vékute yandarén kapérandi muséké kundi katik waké wuté. De kapérandi taalat katik yéké daré. De kiyaandakwa yapaté yaasékatake bulaa kulémawulé kéraandarén wa. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén.

²⁵ Wunga watake Jisas anga wandén, “Gunat a wawutékwa. Gotna kundi vékukapuk yakwa du dakwa yéku mawulé yamba vékundakwe wa. Yate de kiyangamba pulak wa yaténdakwa. Yatéte wuna kundi vékumunaae wa kulémawulé kéraae yé kunmba yatépéka-kandakwa. Wuna kundi vékundara sapak a yaakwa. ²⁶ Wuna aapa apamama yandékwa, du dakwa kulémawulé kéraae apapu yé kunmba yatépékandarénngé. Dé mayé apa wunat tiyaate wa wandén. Wanngé wuné wawutu du dakwa kulémawulé kéraae apapu yé kunmba tépékaakandakwa. ²⁷ Wuné Duna Nyaan a. Got wunat mayé apa tiyaandénngé sérémaa wuné kot vékukwa néma du rate, akwi du dakwana kundi vékute wakawutékwa. ²⁸ Wani muséké vat naate vékulaka vékulaka naaké yambak. A yaakwate yakwa sapak kiyaan du

dakwa rémndarén kwaawumba kwaate wuna kundi vékukandakwa. ²⁹ Vékwe taamale waarape yaalakandakwa. Yéku musé yatan du dakwa taamale waarape yékunmba yatékandakwa apapu apapu. Kapéremusé yan du dakwa taamale waarapndaru, wuné néma du rate det wate yandarén kapéremusé waambule yakata-kawutékwa. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén Jisas.

Du ras Jisasna jémbaaké kaapa yandarén

³⁰ Jisas wunga watake Judana néma dunyansat nakapuk anga wandén, “Wuné baka wuna mawulémba wani jémbaa katik yaké wuté. Wunat wandéka yaawutén duna kundi vékute wa du dakwa yandarén kapérandi muséké wawutékwa. Wani kundi wuna mawulémba vékulakate yamba wawutékwe wa. Wuna jémbaaké wawutékwa kundi wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.

³¹ “Wuné nakurak wuna kapmang wuna jémbaaké wamunaawutu anga wakangunéngwa, ‘Déku kundi papukundi wa.’ Naate guné wunéké katik yékunmba vékulakaké guné. ³² Wuna aapa waak wuna jémbaaké wa wandékwa. Wandéka anga vékusék-wutékwa. Wuna jémbaaké wandékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.

³³ “Talimba Jonét kundi wasatingunén. Wangunéngá dé gunat wunéké kundi kwayéndén. Kwayéndén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. ³⁴ Wuné képmaana duna kundiké yamba vékulakawutékwe wa. Yate Got gunat yé kun ye

waambule guné kéraandénngé wate wa Jonna kundiké wawutékwa. ³⁵ Yaa vérékte kaaléndéka wa du dakwa kurkale véndakwa. Jon yaa pulak vérékte kwaaré vétik kupukngé wa yatéte yéku jémbaa yandéka guné véte mawulé tawulé yangunén.

³⁶ “Jon wunéké kundi kwayéndéka wunéké wa vékusékngunéngwa. Wuna néma jémbaa wa déku kundit taalékéran. Wuna aapa yawuténngé tiyaandén jémbaa a yawutékwa. Wani jémbaa yawutéka ras du dakwa véte anga wandakwa, ‘Déku aapa Got wandéka wa yaandén. Wunga véte wanangwa.’ Naandakwa. ³⁷ Wuna aapa wandéka yaawutéka dé waak wunéké wandén. Guné déku kundi yamba vékungunéngwe wa. Déku saawi yamba véngunéngwe wa. ³⁸ Got wandéka wa a yaawutén. Guné wunéké yékunmba vékulakakapuk yangunéngá déku kundi guna mawulém̄ba yamba randékwe wa. ³⁹ Guné kulémawulé kéraae kurkale yatépékamuké vékulakate, guné Gotna nyéngaamba viyaatakanadarén kundiké waakngunéngwa. Wani kundi viyaatakan dunyansé waak wunéké wa wandarén, ⁴⁰ Kulémawulé kéraae kurkale yatépékaké mawulé yangunéngwa. Wunéké yaae wuna kundi vékumunaangunu wuné wawutu wa kulémawulé kéraae kurkale yatépéka-kangunéngwa. Wuna kundi vékumuké kalik yangunéngwa.

⁴¹ “Du dakwa wuna yé kavérékmuké kalik yawutékwa. ⁴² Guna mawulé wa vésékéyak-

wutékwa. Guné Gorké yamba mawulé yan-gunéngwe wa. ⁴³ Wuna aapa Got wandéka yaae wa déku jémbaa yawutékwa. Yawutéka guné wuna kundi yamba vékungunéngwe wa. Du nak déku kapmang yaae dékét déku jémbaa yamu-naandu déku kundi vékukanganéngwa. ⁴⁴ Du dakwa guna yé kavérék-ndarénngé wate wa yan-gunéngwa. Got guna yé kavérékmuké kalik yan-gunéngwa. Wunga yate wunéké yéngä pulak yékunmba vékulakaké guné?

⁴⁵ “Guna mawuléké anga waké yambak, ‘Jisas yananén kapérandi muséké Gorét wate nanat kotim-ngandékwa.’ Wunga wambak. Guné nana gwaal waaranga maandéka bakamu Moseské anga wangunéngwa, ‘Dé nanat yé kun yakandékwa.’ Guné wunga wate ani kundi ma vékungunu. Moses yangunén kapérandi muséké Gorét wate gunat wa kotim-ngandékwa. Talimba wunéké Moses wa viyaatakandén. ⁴⁶ Guné Moses viyaatakan kundi vékumunaate wuna kundi vékukatik guné. ⁴⁷ Guné viyaandén kundi vékukapuk yate yéngä pulak wuna kundi yékunmba vékuké guné? Wuna kundi yékunmba vékuké wa yapati-ngunéngwa.” Naandén Jisas Judana néma dunyansat.

6

Jisas némaamba (5,000) dunyansat kakému kwayéndén

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lu 9:10-17)

¹ Wani kundi kwayétake Jisas néma gu kwaawu nak aangé sakwat yéndén. Wani néma gu

kwaawuna yé Galili wa. Nak yé Taiberias wa. Déku dunyansé dale sékét yéndarén.

² Talimba némaamba du dakwa Jisas kulé apanjémба késépéri yandéka wa véndarén. Wunga yandéka sépémaalé kapére yan du dakwa yékun yandarén. Vétake déku kukmba kwaaréte yétdarén.

³ Jisasna dunyan dale némbumba nak waare sékét rakésndarén. ⁴ Pasova waanangwa néma nyaa yaaké yandéka wa wamba randarén. ⁵ Yare Jisas véndén némaamba du dakwa déké yaandaka. Vétake Filipét wandén, “Kakému yamba kéraae kwayénanu wani du dakwa kaké daré?” ⁶ Filipna mawulé yakwe véké wa wunga wandén. Jisas dékét yaké yandékwa musé wa vékusékndén.

⁷ Vékusékte wunga wandéka dé Filip wa wan dat, “Néma (200) yéwaat kakému kéraamunaananu ani du dakwa wa ayélap ayélap a kakandakwa.” ⁸ Naandéka Jisasna du nak Andru wamba téndén. Wani du wan dé Saimon Pitana waayéka wa. ⁹ Te anga wandén, “Nyaan nak amba téndékwa. Wani dunyanngu nyaan makalkéri bret taambak (5), gumba kutndarén gukwami vétik wunga wa kure téndékwa. Wani makalkéri bret gukwami vétik yénga pulak kwayéké nané, némaamba du dakwamba?” ¹⁰ Naandéka det anga wandén, “Ma wa, wani du dakwa rakésndaru.” Naandéka wandaka waaratatakumba rakésndarén. Némaamba du dakwa wa. (Dunyan 5,000)

¹¹ Rakésndaka Jisas wani bret kéraae Gorét anga wandén, “Yékun a tiyaaménén bret. Yékun wa.” Naatake du dakwat muni

waate kwayéndéka kandarén. Bret yandén pulak gukwami vétik waak wungat male yandén. Mawulé yandarén pulak kwayéndén. ¹² Kwayéndéka ke biyaa yawuréndaka Jisas déku dunyansat anga wandén, “Kandaka biyaa yandéka taakandakwa kakému ma kéraangunu. Kéraakapuk yangunu ras baka ka kapére yana.” ¹³ Naandéka de du dakwa kandaka biyaa yandéka taakandarén bret kéraae kémbe tambavétik maanmba kaayék vétik (12) waandandarén.

¹⁴ Yandaka Jisas yan kulé apanjémba vétake wani du dakwa wa wan, “Gotna yém̄ba kundi bulkwa du nak yaakandékwa nana képmaat. Déké kaavénangwa. Wani kaavénangwa du, wan Jisas wa. Yi wan wanana wa.” ¹⁵ Wunga wandaka Jisas wa vékusékndén. Dat kulkiye watépe kure yare wani gaayémba néma du téndénngé wate yaréndaka. Dé wani gaayémba néma du témuké kalik yatake dékét déku kapmang naka-puk waambule némbat yéndén.

*Jisas gutakumba yéténdén
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)*

¹⁶⁻¹⁷ Garambu Jisasna dunyan néma gu kwaawu wutépét daawulindarén. Daawuliye botmba waare Kaperneamét yéké yandarén. Yandaka Jisas yamba yaae wa deké. ¹⁸ Yandéka gaan yandéka yéndarén. Yéréndaka néma wimut kutndéka gu némaamba wimbalakute waaran. ¹⁹ Waaréndéka bot yéndénngé kéraaléwiye yéndarén. Wunga ye kulémba yéndarén (6 kilomita pulak). Ye véndarén Jisas gutakumba yaaténdéka. Vétake wup yandarén. ²⁰ Wup

yandaka det wandén, “An wuné a yaatékwa. Guné wup yaké yambak.” ²¹ Naandéka mawulé tawulé yandarén. Yandaka botmba waarendén. Waarendéka botmba ye wani gaayém̄ba bari saambakndarén.

Du dakwa Jisaské waakndarén

²² Yé gétndéka némaamba du dakwa néma gu kwaawu nak sakumba yarépékandarén. Yaréte deku mawulémba anga wandarén, “Nalé bot nakurak wa tan. Téndéka Jisasna dunyan wani botmba wa waare yéndarén. Yéndaka Jisas dele yamba waare yéndékwe wa. Dé amba ka yaréna?” ²³ Wunga watake Jisaské waake yapatindarén. Yaréndaka bot ras waak Taiberiasmba yaandarén. Yaae du dakwa nalémba bret kandarén taalé tékwandale yaréndarén. Wani taalémba nalé Jisas bret kéraae Gorét watake det kwayéndén. ²⁴ Jisas déku dunyansale wani taalémba yarékapuk yandaka du dakwa vépatiktake, botmba waare néma gu kwaawu nak sakwat yéndarén. Jisaské waake véché wa Kaperneamét yéndarén.

Jisas Gotna gaayém̄ba gaayan bret pulak wa

²⁵ Ye saambake Jisas vétake dat anga waatakundarén, “Néma du, anga yani sapak méné yaak?” ²⁶ Wunga waatakundaka det wandén, “Ma véku. Gunat wawutékwa. Bret kanganénḡa wa biyaa yan. Yandéka wa wunéké waakngunénḡwa, bret ras waak kwayéwuténnḡé. Kulé apanjém̄ba yawutéka véngunénnḡé yamba vékulakanganénḡwe wa. Wawutékwa kundi wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.

27 “Guné jémbaa yate bari késkwate yakwa kakémuké vékulakaké yambak. Guné jémbaa yate nak pulak kakémuké ma vékulakangunék. Wani kakému rapéka-kandékwa. Guné wani kakému katake yé kun mba yaté péka-kangunéngwa, apapu apapu. Wuna aapa Got wandéka wuné Duna Nyaan anjomba wa gaayawutén. Wani yéku kakému wuné wa kwayéké yakwa. Got wunat mayé apa wa tiyaawuréndén, kulé apanjémba yawuténngé. Yawutu guné wani jémbaāt véte wakangunéngwa, ‘Got wandéka wa yaandén Jisas.’ Naakangunéngwa.”

28 Naandéka wandarén, “Kamu ye Gotna jémbaa yaké nané?” Naandarén.

29 Wunga waatakundaka wandén, “Wunéké yé kun mba vékulakangunénngé wa Got mawulé yandékwa. Guna mawulémba anga ma wan-gunék, ‘Jisas wan néma du wa. Got wandéka wa gaayandén. Yi wan wanana wa.’ Wunga wate wa Gotna jémbaa yakangunéngwa.” Naandén.

30 Wunga wandéka wandarén, “Yéngä pulak kulé apanjémba yaménu vétake ménéké wunga vékulakaké nané? Kamu jémbaa yaké méné?

31 Talimba nana gwaal waarranga maandéka bakamusé du dakwa yarékapuk taalémba yeyé yaayatéte nak pulak bret wa kandarén. Wani bretké wandarén mana. Talimba yatan dun-yan wani bretké nyéngäamba anga viyaatakan-darén: Du dakwat Gotna gaayémba gaayan bret kwayéndéka kandarén. Wunga viyaatakan-darén.”

³² Naandaka det anga wandén Jisas, “Talimba Moses wani bret yamba kwayéndékwe wa. Wuna aapa male wa wani bret kwayén. Bulaa gunat Gotna gaayémba gaayan bret wa kwayéndékwa.

³³ Wuné Gotna gaayémba gaayan bretké bulte, duké wa wawutékwa. Got dat wandéka wa Gotna gaayémba yaae ani képmaat gaayandén, du dakwat yékun yaké. Yandu de yékunmba yatékandakwa apapu apapu. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.”

³⁴ Naandéka Jisasét wandarén, “Néman Du, nané wani yéku bret kéraaké mawulé yanangwa. Apapu ma tiyaa.”

³⁵ Naandaka Jisas det anga wandén, “Wani bretké bulte wa wunékét wunéké wa wawutékwa. Guné wuna kundi kurkale vékute guné katik kaandéké kiyaaké guné. Guné yékunmba yarékanganénéngwa. Wunéké yékunmba vékulake guné kulakngé katik kiyaaké guné. Wa kulémawulé kéraae yékunmba yatékanganénéngwa. ³⁶ Gunat wa wawutén, ‘Guné kulé apanjémba yawutéka véte yamba yékunmba vékulakanganénéngwe wa.’ Naawutén.

³⁷ Wuna aapa du dakwa némaamba wa tiyaandén wunat. Wani du dakwa akwi wuna kundi vékwe de yaakandakwa wunéké. Yaandaru nakét katik kewuréké wuté. De wunéké yaae wuna du dakwa wa tékandakwa. ³⁸ Wuné Gotna gaayémba re wa ani képmaat gaayawutén. Wunékét wuna mawulémba jémbaa yaké yamba gaayawutékwe wa. Yamba wa. Wuna aapa wandéka wa gaayawutén, dé mawulé yandékwa jémbaa yamuké. ³⁹ Wunéké yaakwa du dakwaké

yé kun mba vékawutékwa. Yawtu wuna du dakwa tékandakwa. Nak katik lambiyakngé dé. Séséuk sékéyakmba yaaké yakwa nyaa yaandu wuné néma du rate, du dakwat kundi wawuta sapak, wuné wawtu wuna du dakwa kiyaawuran apu nakapuk taamale waarpakandakwa. Got wunga mawulé yandékwa. ⁴⁰ Wunat véte wunéké yé kun mba vékulakate wuna kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naakwa apu akwi kulémawulé kéraae apapu apapu yé kun mba yatékandakwa. Wani nyaa du dakwa wawtu de nakapuk taamale waarpakandakwa. Wuna aapa wunga mawulé yandékwa.” Naandén Jisas.

⁴¹ Jisas wunga wandéka Judana néma dunyan wani kundi vékutake wani kundi kalik yandarén. Jisas anga wandén, “Wuné Gotna gaayémba wa gaayawutén, du dakwat yé kun yawtu de yé kun mba téndarénngé.” ⁴² Naandéká kalik yate wandarén, “Gotna gaayémba yamba gaayandékwe wa. Dé Josepna nyaan wa. Déku yé Jisas wa. Déku aasa aapa wa vénanén. Wa nana gaayé du wa. Dé anga wandékwa, ‘Gotna gaayémba gaayawutén.’ Naandékwa. Kamuké dé wunga wo? Wa paapu wa yandékwa.” Naandarén.

⁴³ Wunga wandaka Jisas det anga wandén, “Guné wuna kundi kalik yate gunékét guna kapmang wunga bulmbak. ⁴⁴ Du dakwa dekét deku kapmang vékwe wunéké katik yaaké daré. Got wandu wa wunéké yaakandakwa. Sérémaa wuné néma du rate akwi du dakwat kundi bulwuta nyaa wawtu wuna kundi vékwe kiyaan du dakwa nakapuk taamale waarpakandakwa.

⁴⁵ Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du Gotna nyéngaamba anga viyaatakandarén, ‘Got akwi du dakwat déku jémbaaké yakwasnyékandékwa.’ Wunga viyaatakandarén. Du dakwa Gotna kundi vékwe déku jémbaaké vékusékmunaae, wa wunéké yaakandakwa. ⁴⁶ Du dakwa Got véndarénngé yamba wawutékwe wa. Déku kundi vékungunénngé wa wawutékwa wunga. Du nak Got yamba véndékwe wa. Wuné nakurak dé vewutén wa. Wuné wuna aapanaa gaayémba rate dé vewutén wa. Vétake wa ani képmaat gaayawutén.

⁴⁷ “Ma véku. Wunéké yaae wuna kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naakwa du dakwa de kulémawulé wa kéraandarén. Kéraae apapu apapu yé kun mba yatékandakwa. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa. ⁴⁸ Wunékét wuné Gotna gaayémba gaayan bret pulak rate det yé kun yawtu de yé kun mba tépékaa-kandakwa, apapu apapu. ⁴⁹ Talimba guna gwaal wa aranga maandéka bakamu du dakwa yarékapuk taalémba yeyé yaayatéte mana wa andakwa bret kandarén. Katake yamba yaténdakwe wa. Kukmba de wani du dakwa wa kiyaawuran. ⁵⁰ Wuné Gotna gaayémba gaayan bret pulak wa. Du dakwa wani bret kamunaae de apapu apapu yé kun mba yarékapuk. Katik lambiyakngé daré. ⁵¹ Wuné wani bret pulak wa. Wuné akwi du dakwat yé kun yakawutékwa. Wuné Gotna gaayémba wa gaayawutén. Ani képmaamba tékwa du dakwat yé kun yaké wa gaayawutén. Det yé kun yaké wuna sépé kwayékawutékwa.

Kwayéwutu de wani bret kamunaae wa apapu apapu yékunmba tékandakwa.” Naandén Jisas.

⁵² Judana néma dunyan wani kundi vékutake rakarka ye dekét deku kapmang waarute anga wandarén, “Wan yéngä kundi dé wo? Yéngä pulak déku sépé tiyaandu kaké nané?”

⁵³ Naandaka Jisas det wandén, “Wuna kundi papukundi yamba wa. An yéku kundi a. Yi wan wanana wa. Ani kundi ma vékusék naangunu. Wuné Duna Nyaan. Wuna sépé wuna nyéki kaka-puk yamunaae guné katik yékunmba tépékaaké guné. ⁵⁴ Wuna sépé wuna nyéki kakwa du dakwa de kulémawulé kéraae yékunmba tékandakwa apapu apapu. Kukmba kiyaandaru séséuk sékéyakmba yakwa nyaa yaandu wuné néma du rate, akwi du dakwat kundi wawuta sapak, wa wawutu de nakapuk taamale waarpakandakwa.

⁵⁵ Wuna sépé nakpulak yéku kakému wa. Wuna nyéki nakpulak yéku kulak wa. Yi wan wanana wa. ⁵⁶ Wuna sépé wuna nyéki kana du dakwa de wunéké yékunmba vékulakate kulémawulé kéraae, wuna du dakwa tékandakwa. Téndaru wuné deku mawulémba wulaae rakawutékwa.

⁵⁷ Wuna aapa Got dé apapu rapékandékwa. Rate wandéka wa gaayawutén. Gaaye déku kundi vékute wuné apapu rasékéyak-ngawutékwa. Rate wawutu wuna sépé kana du taakwa tésékéyak-ngandakwa. ⁵⁸ Wuné Gotna gaayémba gaayan bret wa. Yi wan wanana wa. Ani bret wan talimba Gotna gaayémba gaayandéka guna gwaal waaranga maandéka bakamusé kan bret pulak, wunga yamba yé wa. De wani bret katake yamba téndakwe. Kukmba wa kiyaatondarén. Du dakwa

a wawutékwa bret katake, wa kulémawulé kéraae apapu yékunmba tépékaa-kandakwa. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén Jisas kiyaaké yandékwannngé.

⁵⁹ Dé wani kundi Kaperneammba wa wandén. Gotna kundi bulndakwa gaamba téte wa wani kundi wandén, dé kiyaandu de kulémawulé kéraamuké.

Apapu tépékaa-ndarénnngé wandén Jisas

⁶⁰ Jisasna késépéri dunyansé déku kundi vékute anga wandarén, “Jisas wakwa kundi yénge vékuké? Wan néma kundi wa. Vékwe yénga pulak ye vékusékngé nané?” ⁶¹ Naandaka Jisas deku mawuléké vékuséke det anga waatakundén, “Wuna kundi kalik guné yo? ⁶² Wuné Duna Nyaan anjorémba wa gaayawutén. Nakapuk waambule waaréwutu vétake guné wanngé waak kalik yakangunéngwa. ⁶³ Gotna Yaamambi dékét déku kapmang kulémawulé kwayéndu du dakwa kulémawulé kéraae de apapu yékunmba tépékaa-kandakwa. Baka du katik kwayéké dé. Guné kulémawulé kéraae yékunmba tépékaanganunngé wa wani kundi kwayéwutén. Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaandu guné wunéké yékunmba vékulakate kulémawulé kéraae apapu apapu yékunmba tépékaa-kangunéngwa. ⁶⁴⁻⁶⁵ Guné ras wunéké yamba yékunmba vékulakanganunngé wa. Somba wani muséké anga wawutén: Du dakwa dekét deku mawulémba vékwe, wunéké yaae wuna kundi katik vékuké daré. Wuna aapa Got wandu wunéké yaae wa wuna kundi

vékulakandakwa.” Naandén Jisas. Déké yé kunmba vékulakakapuk yakwa dunyan wa vésé kndén. Dé maamat kwayéké yakwa du waak wa vésé kndén. Véséktake wa wunga wandén.

⁶⁶ Wunga wandéka némaamba dunyan dé yaasékatake yéndarén. Yéndaka déku dunyan tambavétik maanmba kaayék vétik (12) wunga téndarén. ⁶⁷ Téndaka Jisas det anga wandén, “Guné yéngä pulak dé? Guné wuné yaasékatake yékwate guné yo?” ⁶⁸ Wunga waatakundéka Saimon Pita wa wan, “Néman Du, méné yaasékatake ye kandéké yéké nané? Méné male wa nanat yéku kundi wakwa, nané kulémawulé kéraæ apapu yé kunmba ténanénngé. Méné nakurak wa wani kundi vékusékménéngwa. ⁶⁹ Ménéké yé kunmba vékulakanangwa. Wa véséknanén. Méné Gorale re wa gaayaménén. Got wandéka wa yaaménén. Méné dékét déku yéku du wa.” Naandén Simon Pita. ⁷⁰ Wunga wandéka Jisas det anga wandén, “Wuné wawutéka wa guné yaae wunale yaténgunéngwa. Yaténgunéngä guna du nak wa Satanna jémbaamba yé tekwa.” ⁷¹ Naate Saimon Iskariotna nyaan Judaské wa wandén. Judas wan déku du nak wa. Kukmba Judas Jisas maamasat kwayékandékwa. Judas wunga yaké yandékwangé wa wandén Jisas.

7

Jisasna waayékanje déké yamba yé kunmba vékulakandakwe wa

¹ Nyaa ras kukmba Jisas Galili distrikmba yatéte déku jémbaa yandén. Judana néma dunyan

de Judia distrikmba yaréte Jisas viyaaké wate yaréndarén. Wunga yandaka deku taalémba yamba yaréndékwe wa. Galilimba yaréndén.
² Nané Judasé nana néma nyaa nak yaakwate yandéka, wani sapak nané mawulé tawulé yate nana gaa yaasékatake ye Jerusalemmba bare gaamba yarénangwa.

³ Wani sapak de Jisasna waayékanje dat waarute anga wandarén, “Ani taalé ma yaasékatake yéménu Judiat. Wani taalat yéménengét ména kundi vékuké mawulé ye de wamba tékwa du dakwa yaménengwa nakpulak jémbaa vékandakwa. ⁴ Méné néma du téké mawulé yamunaae, du dakwana ménimba téte ma jémbaa yaménék. Néma du téké yamunaae ye katik paakwe jémbaa yaké méné. Judiat ye wani jémbaa ma yaménék.” ⁵ Jisasna waayékanje wunga wandarén. De déké yamba yé kunmba vékulakandakwe wa.

⁶ Wunga wandaka Jisas det anga wandén, “Apapu nyaa wa guna nyaa wa, Judiat yémuké. Wuné yéna nyaa wayéka yamba yaae wa. ⁷ Ani képmaamba yékéyaakmba tékwa du dakwa wuné kalik yandakwa. Det anga wawutékwa, ‘Guné kapérandi mawulé kéraate wa kapéremusé yan-gunéngwa.’ Wunga wawutéka wa wuné kalik yandakwa. Wuné kalik yate de gunéké mawulé yandakwa. ⁸ Gunékét Jerusalemét ye guné véké ya wani néma nyaa yakwate yandakwa musé. Wuné katik yéké wuté. Wuné yéna nyaa yamba yaae wa, wayéka.” ⁹ Jisas wunga wandéka yéndaka dé Galilimba yarépékandén.

Jisas Jerusalemét yéndén

¹⁰ Jisasna waayékanje paat yakwate yandakwan véké watake Jerusalemét yéndaka Jisas deku kukmba yéndén. Kaapamba yamba yéndékwe wa. Paakwe yéndén. Yéndéka yamba véndakwe wa.

¹¹ Wani néma nyaa yandéka Judana néma dunyan Jisaské waakte anga wandarén, “Ani du yamba dé ro?” ¹² Naandaka du dakwa dekét deku kapmang bulndarén. Bulte, ras wa wan, “Wa kapérandi musé yakwa du wa. Du dakwat paapu wa yandékwa.” Naandaka ras wa wan, “Yamba wa. Wa yéku du wa.” ¹³ Wunga wate Judana néma dunyan vékumuké kalik yate bulte némaanmba yamba wandakwe wa.

¹⁴ Wani paatna sapak nyéndé nyaandém̄ba téndéka Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba wulaae du dakwat kundi kwayétendén.

¹⁵ Yaténdéka Judana néma dunyan vékulaka vékulaka naate anga wandarén, “Yéngä pulak ye dé Gotna jémbaaké vékusékéyakék? Nana du dat yamba yakwasnyéndakwe wa.”

¹⁶ Wunga wandaka Jisas det wandén, “Gunat kwayéwutékwa kundi wan wuna kundi yamba yé wa. Wan wunat wandéka yaawutén du Gotna kundi wa. ¹⁷ Guné déku kundi vékuké mawulé ye kwayéwutékwa kundi kurkale vékukangunéngwa. Vékwe anga vékusék-ngangunéngwa. Gotna kundi wa kwayéwutékwa. Wuna mawulém̄ba vékulakate yamba wawutékwe wa. Wunga vékusék-ngangunéngwa. ¹⁸ Nak du dakwa deku yé kavérék-ndarénngé wate wa du ras deku

mawulémba vékulakate kundi kwayéndakwa. Wuné wunga yamba yawutékwe wa. Wuné aapa Got wandéka wa yaawutén. Nak du dakwa Gotna yé kavérék-ndarénngé wate Got mawulé yandékwa pulak yate wa kundi kwayéwutékwa. Guné wuna kundi vékute anga vékusékngangunéngwa. Wuné paapu yakwa du yamba wa. Wuna kundi yékun wa. Yi wan wanana wa.

19 “Talimba Moses gunat apakundi wa wandén. Wandéka gunémba nak déku kundi yamba vékungunéngwe wa. Wunéké anga wangunéngwa, ‘Dé Mosesna apakundi yamba vékundékwe wa.’ Wunga wate a wuné viyaandékngé mawulé yangunéngwa. Kamuké guné wunga yo?”

20 Wunga wandéka wandarén, “Ména mawulémba kutakwa wa tékwa. Téndéka wa waangété yaménéngwa. Kandé ménat viyaandékngwate yo?”

21 Naandaka Jisas det anga wandén, “Yaap yaré nyaamba kulé apanjémba nak yawutéka vétake akwi vatvat naate vékulaka vékulaka naangunén. **22** Talimba Moses dunyanngu nyaanna sépé sékungunénngé wa yakwasnyéndén. Aasa kéraalu nyaa taambak kaayék kupuk (8) yéndu dunyanngu nyaanna sépé sékungunénngé wa yakwasnyéndén.

“Wani musé Moses yamba taale baasnyé ye wa. Déku gwaal waaraanga maandéka bakamusé wa wani musé taale baasnyé yan. Yi wan wanana wa.

“Guné Mosesna kundi vékute aasambéré kéraandaka nyaaa taambak kaayék kupuk (8) yéndéka guna dunyanngu nyaanna sépé sékungunéngwa. Yate naknya naknya yaap yaré nyaamba sékungunéngwa. Sékute nyaaa taambak kaayék kupuk (8) yénngé vékulakangunéngwa. Yaap yaré nyaaké yamba vékulakangunéngwe wa. ²³ Guné Mosesna kundi kurkasale vékute yaap yaré nyaaa guna dunyanngu nyaanna sépé sékungunéngwa. Yaap yaré nyaamba wuné duwat nak kururéwutén. Kururéwuténngé kamuké guné wunat rakarka yo? ²⁴ Guné vékusékngapuk ye wuna jémbaa vétake wunat bari waaruké yambak nakapuk. Kurkasale vékutake guné wuna jémbaaké waké ya.” Jisas wunga wandén.

Ras wa wan, “Ani du an Got wan du Krais a.”

²⁵ Jerusalemma tékwa du dakwa ras wa wan, “Yéngä pulak dé? Ani du an viyaandékngé yandakwa du ani dé, yi? ²⁶ Ma véku. Dé akwi duna ménimba téte kundi kwayéndékwa. Kwayéndéka néma du dat véte kundi nak yamba wandakwe wa. ²⁷ Dé Got wan du Krais wa? Wanngé daré vékusékék? Wani duna gwalnge wa vénanén. Nanat yé kun yandénngé Got wan du Krais yaandu déku gwalepange katik véké nané. Got wan du yéngä pulak raké dé?” Naandarén.

²⁸ Wunga wandaka Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba téte du dakwat kundi kwayétendén. Kwayéte anga wandén, “Guné wunat vésékte wuna gwalepangeké wa vékusék-ngunéngwa. Guné wuna aapa yamba

véngunéngwe wa. Dé wandéka wa yaawutén. Wuna mawulémba yamba yaawutékwe wa. Dé paapu yamba yandékwe wa. Déku kundi wan yé kun wa. Yi wan wanana wa. ²⁹ Wuné dé véwutén wa. Wuné dale rawutéka wa wandéka yaawutén.” Naandén.

³⁰ Wunga wandéka dé kulkiye kure yékwate yandarén. Ye dé yamba kutndakwe. Dé kiyaaké yandékwa nyaa wayéka yamba yaae wa. ³¹ Yandaka némaamba du dakwa déké yé kunmba vékulakate anga wandarén, “Got wan du Krais talimba vékapuk yananén kulé apanjém̄ba yandu, ani du yakwa jémbaat taalékéraké dé? Yamba yé wa. Ani du an Got wan du Krais a. Naate wanangwa.” Naandarén.

Polisét watakandaka Jisas kulkimuké yéndarén

³² Jisaské wunga kundi bulndaka de Farisi dunyan wa vékwan. Vékutake de waak Gotna gaamba jémbaa yakwa duna néma dunyan waak polisét watakandaka yéndarén, Jisas kulkiye kure ye kalapusmba taakaké. ³³ Ye saambakndaka Jisas anga wandén, “Wuné gunale yaré yaré naae wuné wani wandéka gaayan duké nakapuk waambule yékawutékwa. ³⁴ Yéwutu guné wunéké waake waake yapati-kangunéngwa. Yatake wuné rakwa gaayét katik yéké guné.” ³⁵ Wunga wandéka Judana néma dunyan dekét deku kapmang bulte anga wandarén, “Dé yénga yéndu déké waakpatiké nané? Grik kantrimba tékwa nana tambék Judaséké yéké dé? Ye Grik du dakwat déku jémbaaké yakwasnyéké dé det kapuk?

36 Anga wandékwa, ‘Guné wunéké waakpati-kangunéngwa. Guné wuné rakwa gaayét katik yaaké guné.’ Wan yénga kundi dé wo?’” Dekét deku kapmang bulte wunga wandarén.

Kulémawulé kwayékwa kulak

37 Wani paat kandakwa sapak késké yandéka némaamba du dakwa wa yaae rakésén. Wani nyaa néma nyaa wa. Randaka Jisas waarape waatéte anga wandén, “Guné kulakngé kiyaa-munaae wunéké yénga yaangunu. Yaae kulak kakangunéngwa. 38 Guné wunéké yé kunmba vékulaka-munaangunu wa kulémawulé kwayékwa kulak némaamba wa guna mawulémba wiye yaalaténdu yé kunmba tésékéyakngangunéngwa. Wani muséké wa talimba kundi viyaatakandarén Gotna nyéngaamba.” Jisas wunga wandén.

39 Déké yé kunmba vékulakakwa du dakwana mawulémba Gotna Yaamambi wulaae ramuké wa Jisas wani kundi kwayéndén. Gotna Yaamambi randu de kulémawulé kéraae yé kunmba tépékaakandakwa. Yatéte nak du dakwaké yé kandakwa, wani muséké kundi kwayéké. Kukmba Jisas kiyaae nakapuk taamale waarape Gotna gaayét waarendu wa Got wandu déku Yaamambi yaakandékwa. Jisas wunga wandén sapak wan wayéka Gotna Yaamambi yaakapuk téndéka wa wandén.

Késmawulé nakmawulé yate kém vétik randerén

40 Du dakwa ras wani kundi vékutake anga wandarén, “An Gotna yémba kundi kwayékwa du a. Kaavérénangwa du wa. Yi wan wanana wa.”

⁴¹ Naandaka ras wa wan, “Yamba wa. Got wan du Krais wa.” Yandaka ras wa wan, “Yamba wa. Wan Galili du wa. Got wan du Krais Galilimba katik yaaké dé. ⁴² Talimba Gotna nyéngaamba déké anga viyaatakandarén: Got wan du Krais Devitna kékmba wa téndékwa. Dé talimba Devit yatan gaayé Betlehemmba wa yaalakandékwa. Wunga viyaatakandarén.” Naandarén.

⁴³ Wunga kundi vékutake késmawulé nakmawulé yékute du dakwa kutéke kém vétik randarén. ⁴⁴ Rate de ras Jisas kulkkiye kure kalapusmba taakaké mawulé yandarén. Ye du nak yamba kure wa dé.

Judana néma dunyan yamba Jisaské yékulakandakwe

⁴⁵ Wunga ye polis nakapuk waambule yéndarén. Farisi dunyan béré Gotna gaamba jémbaa yakwa duna néma dunyanséké yéndaka det anga waatakundarén, “Yéngä pulak ye guné dé yamba kulkkiye kure yaangunéngwe?”

⁴⁶ Waatakundaka de polis wa wan, “Talimba anga pulak du nak yamba yatéte wunga kundi bulténdékwe wa, ani du bulkwa pulak. An yéku du a.” ⁴⁷ Naandaka de Farisi dunyan wa wan, “Yéngä pulak dé? War gunat waak paapu dé yak? ⁴⁸ Nana néma dunyan nané Farisi dunyan waak akwi nané déké wanangwa, ‘Wan Got wan du Krais yamba wa. Paapu wa yandékwa.’ Nané wunga wanangwa. ⁴⁹ Yékéyaakmba tékwa du dakwa wa de déku kundi vékundakwa. De Moses wan nana apakundi yamba vékusékdakwe wa. Gotna ménimba de akwi wa kapére yawuran. Sérémaa Got wandu kiyaae kapérandi gaayét

yékandakwa. Guné deku kundi vékumbak.” Naandarén Farisi dunyansé.

⁵⁰ Nikodemus waak dé Farisi du wa. Talimba Jisas véké yéndén. ⁵¹ Nikodemus deku kundi vékutake anga wandén, “Nana apakundi vékute du nakét baka kotimngé nané? Yamba yé wa. Nané anga yanangwa. Duna kundi vékutake yandén kapérandi muséké waak vékutake néma du anga wakandékwa, ‘Wan kapérandi musé yan du wa. Wani yandén musé dat waambule yakatakanangwa.’ Naakandékwa. Wani du yakwate yandékwa pulak, nané ma yakwak. Nané taale Jisasna kundi ma vékukwak. Dat baka katik kotimngé nané.” ⁵²⁻⁵³ Wunga wandéka dat waarute wandarén, “Méné waak yékéyaakmba tékwa Galilimba yaan du méné, yi? Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi kurkasale ma vé. Ve vékusékngaménengwa. Gotna yém̄ba kundi kwayékwa du katik Galilimba yaaké dé.” Naandarén dat.

8

Nak taakwana duwale kapéremusé yan taakwa

¹ [Wani kundi watake akwi dunyansé deku gaat yékéraandarén. Yéndaka Jisas Oliv waandakwa némbat waaréndén. ² Waare re ganmbamba waambule daawuliye Gotna kundi bulndakwa néma gaat yéndén. Yéndéka akwi du dakwa déké yéndarén. Yéndaka rate det Gotna kundi yakwasnyéréndén. ³ Yaréndéka apakundiké vékusékngwa dunyansé, Farisi du ras, taakwa nak kure yéndarén. Wani taakwa lé nak taakwana duwale kapéremusé yaléka véndarén. Vétake kure ye

watakandaka nyéndémba télén. ⁴⁻⁶ Téléka de Farisi dunyansé anga wandarén, “Jisas kapérandi kundi ras bulmunaandu dé kotimnganangwa.” Wunga watake Jisasét paapu yaké yandarén. Yate dat wandarén, “Néma du, ani taakwa lé nak taakwana duwale kapéremusé yaléka vénanén. Talimba Moses Gotna nyéngaamba wunga yakwa dakwaké anga viyaatakandén: Wunga yakwa dakwa matut ma viyaangunu. Viyaangunu yéngä kiyaandaru. Moses wunga viyaatakandén. Méné yéngä méné wo, ani taakwaké?” Naandaka Jisas kwaatambe déku séktambat viyaatakandén képmaamba.

⁷ Yaténdéka wamba téte nakapuk waatakundaka waatakundaka Jisas waarape det anga wandén, “Ambera téngunéngwanmba du nak talimba kapéremusé yakapuk yan du, dé taale yéngä vaanéndu matu.” ⁸ Wunga watake nakapuk kwaatambe képmaamba viyaatakandén. ⁹ Yandéka déku kundi vékutake nak nak gwaandékérandarén. Aanyapa yan du taaléndäka baka dunyan kukmba gwaandan. Gwaande yékéraandaka Jisas male wamba ran. Wani taakwa waak wamba tépékaatén Jisasna ménimba.

¹⁰ Téléka Jisas waarape wani taakwat anga wandén, “Nyéno, wani dunyansé yéngä daré yék? Nyénat kotimngé yakwa du nak dé yaro?” ¹¹ Naandéka walén, “Néma du, wunat kotimna du nak yamba yare wa.” Wunga waléka wandén, “Wuné waak nyénat katik kotimngé wuté. Ma yényénu. Sérémaa wani kapérandi musé nakapuk yaké yambak.” Wunga wandéka yélén.]

Jisas wan vérékngwa yaa pulak wa

¹² Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba téte du dakwat kundi bulte nakapuk anga wandén, “Ani képmaamba tékwa du dakwat wawutékwa, de kulémawulé kéraandarénngé. Wunga yate wuné vérékngwa yaa pulak wa téwutékwa. Ganngumba yaa vérékte kaaléndéka wa du dakwa kurkale véte yaréndakwa. Wunéké yékunmba vékulakakwa du dakwa ganngumba katik yaréké daré. De deku kapérandi mawulé yaasékatake kulémawulé kéraae nyaa kaalékwanmba yatéte kurkale tékandakwa.” Naandén.

¹³ Wunga wandéka de Farisi dunyansé wa wan, “Méné ménékét ménéké wa waménéngwa. Nané ména kundi katik vékuké nané, ménékét ména kundi male waménéngwanmba.”

¹⁴ Naandaka Jisas wa wan, “Wunéké wawutékwa. Yi wan wanana wa. Wuna gwalepange guné yamba vésékngunéngwe wa. Wuné yékwate yawutékwa yaambu waak yamba vésékngunéngwe wa. Wuné yare yaawutén taalé wuné wa vésékwutén. Yékwate yawutékwa yaambu waak vésékwutén wa. Véséke wa wunékét wawutékwa. Wawutékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. ¹⁵ Guné wunat sawuré sanda véte wuné vésékngapuk yate wa wunat waarrungunéngwa. Bulaa a wuné néma du téwutékwan du dakwa nakét yamba waarruwutékwe wa. ¹⁶ Wuna kapmang yamba jémbaa yawutékwe wa. Got wunat wandéka yaae ani jémbaa yawutéka dé wunale sékét jémbaa

yandékwa. Yandékwannngé wuné néma du téte gunat sawuré sanda véte kundi wamunaawutan, wa yéku kundi wakawutékwa. ¹⁷ Guna apakundi anga wandékwa: Du vétik nakurak kundit male wamunaambéru, wani du vétikna kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. ¹⁸ Wani kundi vékute, ani kundiké ma vékulakangunék. Wuné wunékét wunéké wa kundi bulwutékwa. Bulwutékwa wuna aapa waak wa wandékwa. Aané nakurak wani kundit male wa watékwa.”

¹⁹ Naandéka anga wandarén, “Ména aapa yamba dé yaro?” Naandaka wandén, “Guné kurkasale yamba vésékngunéngwe wa wuné. Wuna aapaké waak yamba kurkasale vésékngunéngwe. Wuné vésékmunaate, wuna aapaké waak kurkasale vésékngatik guné.” Naandén.

²⁰ Jisas det wani kundi kwayéndén Gotna kundi bulndakwa néma gaamba. Yéwaa taakandakwa taalémba téte det wani kundi bulndén. Bulndéka dat yamba kulkiye kure yéndakwe. Déku kiyaanda sapak wayéka yamba yaae wa.

Du dakwa katik yéké daré Jisas yékwate yakwa gaayét

²¹ Jisas nakapuk det anga wandén, “Wuné yékawutékwa. Yéwutu guné wunéké waaknganganéngwa. Waakpatiye kiyaangunu, yangunén kapéremusé tépékaa-kandékwa. Guné wuné yékwa gaayét katik yéké guné.” ²² Naandéka Juddana néma dunyansé wa wan, “Yéngä pulak dé? Anga wandékwan, dé yékwa gaayét nané katik yéké nané. Dé dékét déku kapmang déku sépat

viyaae kiyaaké dé wunga wo kapuk?” Naandarén.

²³ Wunga wandaka wandén, “Guné képmaana du dakwa wa. Wuné yamba wa. Wuné anjoré Gotna gaayémba yare wa gaayawutén. ²⁴ Guné kiyaangunu wani yangunén kapéremusé katik késké dé. Wanngé wa wawutékwa gunat. Wuné du dakwat yékun yawuténngé Got wan du wuné anana. Wunéké yékunmba vékulakakapuk yamunaangunu, yangunén kapéremusé katik késké dé.” ²⁵ Naandéka wandarén, “Ména jémbaaké yénga méné wo?” Wunga waatakundaka Jisas anga wandén, “Talimba wunéké apapu wa wawutén gunat. Kundi nak waak katik waké wuté. ²⁶ Wuna némaamba kundi a tékwa. Waké mawulé ye, yangunéngwa kapérandi mawulé, gunéké waak wa wakawutékwa. Yénga yakét, katik waké wuté wunga. Ani kundi male wakawutékwa. Wuné wandéka yaan duna kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Wuné déku kundi vékute wa ani képmaamba tékwa du dakwat wawutékwa.” ²⁷ Wunga wandéka vékutake de déku aapaké wandénngé yamba vékusékdakwe wa.

²⁸ Yandaka Jisas anga wandén, “Kukmba Duna Nyaan wuné kusoré-kangunéngwa. Kusorétake wunéké vésék-ngangunéngwa. Wuné wuna mawulémba kundi nak yamba kwayéwutékwe wa. Wuné wuna aapa wan kundi male wa gunat kwayéwutékwa. Wunga vésék-ngangunéngwa. ²⁹ Wuna aapa wandéka yaawutéka dé waak yaae wunale randékwa. Dé mawulé yandékwa jémbaa male yawutékwangé wate dé wuné yamba

yaasékandékwe wa. Yandéka wuné kapmang yamba yaréwutékwe wa. Yamba wa.” Naandén Jisas.

³⁰ Wunga wandéka némaamba du dakwa déké yé kunmba vékulakate déku kundiké wandarén, “Yi wan wanana wa.”

Jisasna kundi vékute kurkasale tékandakwa

³¹ Yandaka Jisas wani Judasat anga wandén, “Guné wuna kundi vékute wuna jémbaa yate wa guné wuna dunyan yaréngunéngwa. Yi wan wanana wa. ³² Wuna dunyan yaréte guné wuna yéku kundiké vékusék-ngangunéngwa. Vékusékte guné kalapusmba kwaakwa du pulak katik yaréké guné. Guné baka kaapamba yatékwa yéku du pulak wa yarékangunéngwa.” Naandén.

³³ Wunga wandéka wandarén, “Nané Abrahama gwaal waara ngaa maandéka bakamusé a. Talimba du nak nanat kalapusmba yamba taakandékwe wa. Nané yé kunmba yaré pékanangwa. Méné anga waménéngwa, ‘Guné kalapusmba kwaakwa du pulak katik yaréké guné. Guné baka kaapamba yatékwa yéku du pulak yarékangunéngwa.’ Kamuké méné wunga wo?” Naandarén.

³⁴ Wunga wandaka Jisas det anga wandén, “Papukundi yamba wawutékwe wa. A wawutékwa kundi an yéku kundi a. Yi wan wanana wa. Du dakwa kapéremusé yandakwa. Yandaka wani kapéremusé wa det kalapus pulakmba kusolakwa. Yandéka wani du dakwa akwi kurkale yamba yaténdakwe wa. ³⁵ Du ras nak duké apa tapa yandaka wa de

deku kundi vékute wandakwa pulak jémbaa wa yandakwa. Yate det apa tapa yan duna kém̄ba yamba tépékaandakwe wa. Kalapusmba kwaakwa du pulak wa téndakwa. Apa tapa yan wani duna nyaan male deku kém̄ba tépékaa-kandékwa. ³⁶ Wuné Gotna nyaan a. Wuné guné yé kun téngunénngé wamunaawutu kapéremusé gunat nakapuk katik kalapus pulakmba taakaké dé. Guné baka yé kunmbaa-sékéyák yatékangunéngwa.

³⁷ “Guné Abrahama gwaal waarranga maandéka bakamusé wa. Wa vésékwuréwutén. Abrahama kém téte déku kundi yamba kure yaréngunéngwe wa. Yate wuna kundi kalik yate wunat viyaandékngé yangunéngwa. ³⁸ Wuné wuna aapa wunat wakwasnyéndén jémbaaké wa gunat wawutékwa. Wawutéka guné guna aapa wan kundi male vékungunéngwa.” Naandén Jisas det.

Deku aapa Satan wa

³⁹ Jisas wunga wandéka anga wandarén, “Nana aapa Abraham wa.” Naandaka Jisas wa wan, “Guné Abrahama gwaal waarranga maandéka bakamusé wa. Yi wan wanana wa. Ye yéngá pulak dé? Kamuké watake guné dé yan jémbaa kaapuk yo? ⁴⁰ Gotna kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Got wandéka vékutwutén kundi akwi wa wawutén. Wanngé a wuné viyaandékngé yangunéngwa. Abraham wunga yamba yandékwe. ⁴¹ Guné guna aapa yan pulak wa yangunéngwa.” Naandén. Det wunga wandéka wandarén, “Nana

aasa yaambumba yate yamba kéraalékwe wa nané. Nané aapa dé nakurak male, Got wa.”

⁴² Naandaka Jisas wa wan, “Wuné wuna mawulém̄ba yamba yaawutékwe wa. Gorale rawutéka wandéka wa gaayawutén. Got guna aapa ramunaandu, wuné gaayanngé mawulé tawulé yakatik guné. ⁴³ Kamuké guné wuna kundi yékunmba vékulakakapuk yo? Wuna kundi kalik yate yamba yékunmba vékulakangunéngwe wa.

⁴⁴ “Guné Satanna nyambalésé wa. Wunga yatéte wa guné guna aapana mawulém̄ba jémbaa yangunéngwa, wandékwa pulak. Talimba du dakwat viyaandén. Dé du dakwat viyaakwa du wa. Wunga yate yéku kundi yamba vékundékwe wa. Dé papukundi male wa bulndékwa. Papukundi wan déku kundi wa. Dé paapu yate akwi du dakwat papukundi wa wandékwa. ⁴⁵ Wawutékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Wawutéka guné wuna kundi kalik yate papukundiké male mawulé yangunéngwa. Yate guné wuna kundi yamba vékungunéngwe wa. ⁴⁶ Wuné kapéremusé yamba yawutékwe wa. Kapéremuséké guna du nak wunat kotimngé yapatindékwa. Wawutékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Kamuké guné wawutékwa yéku kundi vékukapuk yo? ⁴⁷ Gotna nyambalésé de akwi déku kundi vékundakwa. Guné Gotna nyambalésé yamba yé wa. Déku kundi yamba vékungunéngwe wa.” Naandén Jisas.

Talimba Abraham yarékapuk yan sapak Jisas

yaréndén wa

⁴⁸ Wunga wandéka Juda dunyansé Jisasét waarute anga wandarén, “Somba anga wanánén, ‘Méné Samaria du wa. Kutakwa méná mawulémba wa tékwa. Téndéka wa waangété yaménéngwa.’ Naananén. Yi wan wanana wa. Bulaa wunga vékuséknangwa.” ⁴⁹ Naandaka Jisas wa wan, “Wuna mawulémba kutakwa nak yamba te wa. Wuné wuna aapana yé kavérékwutéka guné wuna yé yamba kavérékngunéngwe wa. Wunéké wangunéngwa, ‘Wan kapéremusé yakwa du wa.’ Naangunéngwa. ⁵⁰ Wuné wuna yé kavérékmuké kalik yawutékwa. Du nak néma du rate wuna yé kavérék-ngandékwa. Kavérékte wunat anga wakandékwa, ‘Méné yéku musé yakwa du wa.’ Naakandékwa. ⁵¹ Wuna kundi yékunmba vékukwa du dakwa Gorale apapu yarékandakwa. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén.

⁵² Wunga wandéka de Judana néma dunyan wa wan, “Méné mawulémba kutakwa wa tékwa. Bulaa wunga vékuséknangwa. Abraham dé wa kiyaan. Kiyaandéka Gotna yém̄ba kundi kwayétan dunyansé de wa kiyaawuran. Kiyaandaka méné wa wakwa, ‘Wuna kundi yékunmba vékukwa du dakwa katik kiyaaké daré.’ Kamuké méné wunga wo? ⁵³ Nana gwaal waaraanga maandéka bakamu Abraham dé wa kiyaan. Méné méné dat taalékérak kapuk? Gotna yém̄ba kundi kwayétan dunyansé waak de wa kiyaawuran. Ménéké yénḡa méné wo? Méné kandé?”

⁵⁴ Naandaka Jisas anga wandén, “Wuné wuna yé kavérékmunaawutu wa wuné baka du wa.

Wuna aapa wa dékét wuna yé kavérékngwa. Déké wangunéngwa, ‘Got wan nana néma du wa.’
55 Wunga wate guné dé yamba vésékngunéngwe wa. Wuné anga wamunaawutu, ‘Wuné dé yamba vésékwutékwe wa.’ Wunga wamunaawutu wa wuné waak guné paapu yakwa pulak wuné paapu yakwa du wa. Wuné dé vésékwutén wa. Véséktake wa déku kundi kurkale vékuwutékwa.
56 Guna gwaal waarranga maandéka bakamu Abraham jémbaa yawuta sapak véké wa dusék yandén. Ye vétake mawulé tawulé yandén.”

57 Naandéka de néma dunyan wa wan, “Késépéri kaakwaré wa Abraham talimba wa yaréndén. Méné késépéri kaa yamba yaréménéngwe wa. Yéngä pulak méné vék Abraham?” **58** Wunga wandaka Jisas anga wandén, “Talimba Abraham yarékapuk sapak taale wuné wa yaran. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén Jisas.

59 Wunga wandéka de rakarka ye matu kéraandarén dat viyaaké. Yate dé yamba vénédakwe wa. Dé Gotna kundi bulndakwa néma gaa yaasékatake kaapat gwaandan.

9

Ménimbo yan du

1 Jisas déku dunyansale yaambumba ye ménimbo yan du nak vénadarén. Wani du dé aasana biyaamba wunga yandéka wa kéraalén. **2** Vétake Jisasna dunyansé Jisasét anga waatakundarén, “Néma du, wani duna aasa kéraaléka wa déku méni kiyaan. Kandé

kapéremusé yandaka dé déku méni kiyaak? Wani du dékét dé dé yak, kapuk déku aasa aapa béré yak?”³ Waatakundaka Jisas wa wan, “Wani du yamba yandékwe wa kapéremusé. Déku aasa aapa waak bét yamba ye wa. Dat Got yaké yakwa kulé apanjém̄ba vén̄gunén̄ngé wa déku méni kiyaan.⁴ Got wunat wandéka wa yaawutén. Yaae tiyaandén jémbaa bulaa a yakawutékwa. Kukmba ani jémbaa yamuké yapati-kawutékwa.⁵ Wuné ani képmaamba yatéte vérékngwa yaa pulak wa yatéwutékwa. Yatéte du dakwat kulémawulé kwayéwutu de yékunmba vékusék-*ngandakwa*.” Naandén Jisas.

⁶ Wunga watake képmaamba sépmany sévaandén. Sévaae ras képmaale kuséke wani duna ménimba kutndén.⁷ Kuttake dat anga wandén, “Ma ye Siloammba tékwa gumba méni yakwasnyé.” Naandéka ye wani gumba déku méni yakwasnyéndén. Yakwasnyéndéka déku méni nakapuk yékun yandéka vététe nakapuk waambule yaandén. Wani guké wandarén, Siloam, deku kundimba. Nana kundimba anga wa: Wandaka yéndén.

⁸ Wani du waambule yaandéka déku gaayé dunyan, talimba wani dé vén dunyansé waak, dat vétéke wandarén, “Talimba wani du dé yaambumba rate du dakwat yéwaaké yaawirak kapuk? Wan nak du dé?”⁹ Naandaka ras wa wan, “Wani du wa. Yi wan wanana wa.” Naandaka ras wa wan, “Yamba wa. Dé wani du pulak wa. Wan dé nak du wa.” Wunga wandaka dékét wani du wa wan, “Wuné anana. Wuné wa yaambumba rate yéwaaké yaawiran.”

Naandén. ¹⁰ Wunga wandéka dat wandarén, “Yéngä pulak yaménéngä dé ména méni yékun yak?” ¹¹ Waatakundaka wandén, “Wani du déku yé Jisas wa, képmaa kéraae sépmay sévaae wa wuna ménimba kutndén. Kutte wunat anga wandén, ‘Ma ye Siloammba tékwa gumba méni yakwasnyé.’ Naandéka ye gumba wuna méni yakwasnyéutéka wuna méni yékun yandéka véwutékwa yékunmba.” ¹² Wunga wandéka dat wandarén, “Wani du yamba dé yaro?” Wunga waatakundaka wandén, “Wuné yamba ve wa.” Naandén.

Farisi dunyansé wani duwat Jisaské waatakundarén

¹³ Talimba wani ménimbo ye yare yékun yan du Farisi dunyanngé kure yéndarén. ¹⁴ Yaap yaré nyaaw wa Jisas képmaa kéraae sépmay sévaae wani duna ménimba kutndéka yékun yandén. ¹⁵ Kure yéndaka Farisi dunyan dat nakapuk waatakundarén, “Méno, ména méni yéngä pulak yandéka dé yékun yak?” Wunga waatakundaka wandén, “Képmaa kéraae sépmay sévaae ménimba kuttake wandéka ye gumba yakwasnyéutéka wa wuna méni yékun yan.” ¹⁶ Wunga wandéka de Farisi dunyan ras wa wan, “Wani du yaap yaré nyaaké nana apakundi yamba vékundékwe wa. Yandéka anga vékuséknangwa. Dé Got wandéka yamba yaandékwe wa.” Naandaka de ras wa wan, “Yéku musé yakwa du male wa wani kulé apanjémbar yakandékwa.” Naatake vétik mawulé yate kém kutéke kém vétik randarén.

¹⁷ Yate wani ménimbo yan duwat nakapuk anga wandarén, “Ména méní kururan duké yéngá méné wo?” Wunga waatakundaka wandén, “Wa Gotna yém̄ba kundi kwayékwa du nak wa.” Naandén.

¹⁸ Talimba wani duna méní kiyaan. Ye bu-
laa a déku méní nakapuk yékun yan. Yi wan
wanana wa. Yandéka Judana néma dunyansé
wani muséké wunga waké kalik yandarén. Ka-
lik yate wani ménimbo yan duna aapa aasat
waandarén. ¹⁹ Waandaka yaambéréka bérét
waatakundarén, “An béna nyaan dé? Aasana
biyaamba méní kiyaandéka wa kéraalén. Béné
wunga béné wo? Ye a yéngá pulak ye dé méní
véto?” ²⁰⁻²² Naandaka déku aapa aasa anga
wambérén, “Dat ma waatakungunu. Dé wa
némaan yan. Dékét déku kapmang ma kundi
bulndék. Aané wa véséktén. Wan aana nyaan
wa. Aasa kéraaléka ménimbo ye yaréndénngé wa
vétén. Bulaa a méní vénédkwan, wan aané yamba
vékuséke wa. Kandé yatakandéka dé déku méní
yékun yak? Aané yamba vékwe wa.” Paapu ye
wunga wambérén. Judana néma dunyansé bérét
ka waarundara naatake wa paapu yambérén.
Talimba de néma dunyansé anga wandarén, “Du
nak anga wamunaandu, ‘Jisas wan Got wan du
Krais wa.’ Naandu wanunu wani du kundi bul-
nangwa gaa taakatake gwaande ye nakapuk katik
yaalaké dé.” Naandarén. ²³ De bérét wunga wa-
muké bét wani duna aapa aasa wup yambérén.
Wup ye wa anga wambérén, “Dé wa néma du yan.
Dat ma waatakungunu.” Naambérén.

²⁴ Wunga wambéréka néma dusé wani duwat

nakapuk waandarén. Waandaka yaandéka dat anga wandarén, “Méné papukundi wakapuk yate Gotna yé ma kavérékménu. Wa vénanén. Jisas kapérandi mawulé yakwa du wa.”²⁵ Naandaka det wandén, “Wuné yamba vékuséke wa. Dé kapérandi mawulé yakwa du dé, kapuk yéngá du dé? Angat male vékusékwutékwa. Talimba wuna méni kiyaan. Bulaa wuna méni yékun yandéka yékunmba a vewutékwa.”

²⁶ Naandéka wandarén, “Ménat kamu dé yak? Yéngá yandéka dé ména méni yékun yak?”

²⁷ Waatakundaka anga wandén, “Wa wawutén. Wawutéka yamba vékungunéngwe. Nakapuk kamu yandéka guné vékukwate yo? Guné waak déku jémbaamba gwaandéké guné mawulé yo, kapuk?”

²⁸ Naandéka dat kenakte anga wandarén, “Méné déku jémbaamba gwaandan déku du wa. Nané Mosesna jémbaamba wa gwaandénanén. ²⁹ Got Mosesale kundi bulndéka wa vékuséknangwa. Moseské wa vékuséknangwa. Wani kapérandi gandéndu yamba dé yaak? Yéngá véké? Dé yaan taalé yamba vénangwe wa.”

³⁰ Naandaka wandén, “Wan yéngá pulak dé? Dé wandéka wuna méni yékun yan. Ye guné dé yaandén taalé yamba véngunéngwe. ³¹ Anga wa vékuséknangwa. Got kapére mawulé yakwa duna kundi yamba vékundékwe wa. Déké yékunmba vékute déku jémbaa yakwa duna kundi wa vékundékwa. ³² Talimba nak yamba vékunangwe wa, aasa kéraaléka ménimbo yan du nak nakapuk vénédéka wandaka. Talimba ménimbo yan du

dakwat nak kururéndéka du nak yamba wandéka vékunangwe. Bulaa male a vékunangwa. ³³ Wunat wunga yéku jémbaa yandéka wawutén. A Got wandéka a yaandén. Wunga vékusékwutékwa.”

³⁴ Naandéka dat rakarka yate wandarén, “Ména aasa kapérandi musé yate wa méné kéraalén. Kéraatakaléka méné kapérandi musé yakwa du a téménengwa. Wunga yatéte nanat yakwasnyéké yambak.” Naatake dat anga wandarén, “Gotna kundi bulnangwa gaa taakatake ma gwaande yé. Nakapuk yaalaké yambak.” Naandaka yéndén.

Ménimbo yan du pulak yaréndarén

³⁵ Wani du kewuréndaka yéndéka Jisas vékutake déké waake vétake dat anga wandén, “Méné Duna Nyaanngé méné yékunmba vékulako?”

³⁶ Naandéka wandén, “Néma du, wani du wan kandé? Wunat ma waménu wuné déké yékunmba vékulaka-kawutékwa.” ³⁷ Naandéka Jisas wa wan, “Méné dé wa véménén. Wani du bulaa ménale dé a bultékwa.” ³⁸ Naandéka wandén, “Néman Du, méné Duna Nyaan wa. Yi wan wanana wa. Bulaa a vésékwutékwa méné.” Naatake Jisasét kwaati séte waandé daandén.

³⁹ Wunga yandéka Jisas anga wandén, “Du dakwa mawulé vétik yate kém vétikmba randarénngé wa wuné ani képmaat gaayawutén. Ras du dakwa wa wakwa, ‘Nané Gorké yamba vékuséknangwe wa.’ Wunga wate ménimbo yan du pulak wa téndakwa. Yaténdaru wuné yaae wawutu wa Gotna jémbaa vékandakwa. Ras du dakwa anga wandakwa, ‘Nané Gorké vékuséknangwa wa.’ Wunga wate déké yamba

vékusékndakwe wa. Yaténdaru wuné yaae wawutu de ménimbo yan du pulak yatéte Gotna jémbaa katik véké daré.” Naandén Jisas.

40 Wunga wandéka de Farisi du ras wamba téte wani kundi vékutake dat anga wandarén, “Wa yénga méné wo? Nané Gorké vékusékngapuk ye ménimbo yan du pulak nané yaro? Wunga méné wo?” **41** Wunga waatakundaka wandén, “Guné Gorké vékusékngapuk yate ménimbo yan du pulak yarémunaæ kapére mawulé katik yaké guné. Guné anga wangunéngwa, ‘Nana méri yamba ménimbo ye wa. Nané Gorké vékuséknangwa.’ Wunga wate Gorké vékusékngapuk yangunéngwa guna kapére mawulé wa tépékaakwa.” Naandén Jisas Farisi dunyanét.

10

Jisas sipsip tékwa séndéké gwaaménja kundi wandén

1 Jisas anga wandén, “Gunat a wawutékwa. Sipsip tékwa séndat wulaaké mawulé yate pété yaasékatake, gindarén aatmumba waaréte daawulikwa du, wan musé asé sél yate baka kéraakwa du wa. **2** Pétém̄ba wulaa yaalakwa du wan sipsipké séngite vétékwa du wa. Yi wan wanana wa. **3** Wulaaké yandéka pétém̄ba tékwa wani du pété naapindékwa. Naapindéka wulaandéka sipsip déku kundi vékundakwa. Déku sipsipna yémba waandékwa. Waalakét yéndéka vékute kaapat gwaandéndakwa. Gwaandéndaka sipsipké séngite vétékwa du dé taale yéndékwa. **4** Yéndéka déku sipsip déku kundi vékute déku

kukmba yéndakwa. ⁵ De nak duna kukmba yamba yéndakwe wa. Wani duna kundi vékuké yapatite déké wup yate yaangéndakwa.” ⁶ Jisas gwaaménja kundi wunga wandén. Néma du téte déké yé kunmba vékulakakwa du dakwaké yé kun yaké vékulakate wa wani gwaaménja kundi wandén. Wandéka de wani kundi yamba kurkasale vékusékndakwe wa.

Jisas sipsipké séngite vétékwa duké gwaaménja kundi wandén

⁷ Yandaka Jisas nakapuk anga wandén, “Günat a wawutékwa. Wuné sipsip wulaakwa pété pulakmba wa téwutékwa. Wuna du dakwa de wani sipsip pulak wa yaténdakwa. Yi wan wanana wa. ⁸ Taale yaan dunyansé wa musé sél yakwa du pulak yate wa paapu yandarén. Yandaka sipsip deku kundi yamba vékundakwe. Wuné sél yakwa duna kukmba wa yaawutén. ⁹ Wuné pété pulak wa. Du dakwa yaae wani pétém̄ba wulaae wa de yé kunmba rasékéyak- ngandakwa apapu apapu. De wani pétém̄ba wulaa yaalate kakému kéraakandakwa. ¹⁰ Paapu yakwa du paapu yate du dakwana mawulé yaa- van kurké wa yaandarén. Wuné du dakwat yé kun yate kulémawulé kwayéwutu mawulé yate apapu yé kunmba rapéka-ndarénngé, wa yaawutén.

¹¹ “Wuné sipsipké kurkale séngite vétékwa du a. Wuna sipsipét yé kun yaké yi naawutu wuna maama wuné viyaandaru kiyaakawutékwa. ¹²⁻¹³ Wani paapu yakwa du, yéwaa kéraaké jémbaa yakwa du pulak yate, de sipsipké yamba kurkale séngiye véténdakwe wa. Waaléwasa

yaandaka vétake sipsip yaasékatake yaange yéndakwa. Yaangéndaka waaléwasa sipsipét tiké wulkutndaka yaange yé yaayandakwa.

14-15 “Wuné sipsipké yé kunmba séngite vétéwutékwa. Wuna aapa wuné wa vénékwa. Vénékwa wuné dé vewutékwa. Wunga male wa wuné wuna sipsip vewutéka wuna sipsip wuné vésékdakwa. Wuna sipsipét yé kun yaké yi naawutu wuna maama wuné viyaakandakwa. **16** Wuna sipsip ras waak wa tékwa. Wuna kundi yamba vékundakwe wa. Ani sipsipale yamba téndakwe wa. Wuné de waak kure yaakawutékwa. Wuna sipsip akwi wunale nakurakmawulé yandaru wuné kapmang deké séngite vétékawutékwa.

17 “Yate yi naawutu wuné viyaandaru kiyaae nakapuk taamale waarpakawutékwa. Wunga yaké yawutékwannngé wuna aapa mawulé tawulé yandékwa wunéké. **18** Wuné kalik yamunaawutu wunat katik viyaaké daré. Wuné mawulé ye yi naawutu viyaandék-*ngandakwa*. Wuna jémbaa wa. Wuné apamama yate yi naawutu wuné viyaandaru kiyaae apamama ye nakapuk taamale waarpakawutékwa. Wani jémbaa yawuténngé wa wuna aapa wunat wandén.” Naandén Jisas.

19 Wandéka de Judana néma dunyansé wani kundi vékutake vétik mawulé yate nakapuk kém kutéke kém vétik randarén. **20** Rate némaamba dunyansé wa wan, “Déku mawulémba kutakwa téléka wa wunga yandékwa. Guné déku kundi vékuké yambak.” Naandarén.

²¹ De ras wunga wandaka, de ras wa wan, “Yamba wa. Déku mawulémba kutakwa témunaaalu wani kundi katik bulké dé. Talimba wandéka ménimbo yan du yékun yandén. Kutakwa walu ménimbo nakapuk katik véké dé.” Judana néma dunyansé wunga wandarén.

Judana néma dunyansé Jisas kalik yandarén

²² Jerusalemma néma nyaa nak yaakandékwa. Wani sapak nané nana gwaal, waaraanga, maandéka bakamusé talimba Gotna kundi bulndakwa néma gaa nakapuk kaandarénngé vékulakanangwa. Wani sékét wan yépmáa yakwa sékét wa.

²³ Wani sapak Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaana maaléngamba yeyé yaayaténdén. Wani maaléngaké wanené, Solomonna maalénga wa. ²⁴ Wani maaléngamba yeyé yaayaténdéka Judana néma dunyansé yaae jaawuwe téte dat anga wandarén, “Yéngä sapak méné nanat waménu nané ménéké kurkale vékusékngé nané? Méné Got wan du Krais témunaae ma wa nanat.” Naandarén.

²⁵ Wandaka Jisas wa wan, “Wuné gunat wa wawutén. Wawutéka guné yamba yékunmba vékulakangunéngwe wa. Wuna aapa mayé apa tiyaandéka wa déku jémbaa yawutékwa. Yawutu guné wani jémbaa kurkale vémunaae wa wunéké vékusékngatik guné. ²⁶ Guné wuna sipsip yamba wa. Guné wuna kundi yamba vékungunéngwe wa. ²⁷ Wuna sipsip de wuna kundi vékundakwa. Vékundaka wuné de vésékwurétake taale yéwutéka wa wuna kukmba yaandakwa. ²⁸ Yaandaka wuné det kulémawulé

kwayéwutékwa, apapu apapu yékunmba rapékandarénngé. Nak katik lambiyakngé dé. Nak du det kwayéwutén kulémawulé yaaséka-ndarénngé det wandu de wuna sipsipsé déku kundi katik vékuké daré.²⁹ Wuna aapa de wunat wa tiyaandén. Dé néma du rate akwi duké wa apa tapa yandékwa. Déku mayé apa wa akwi duna mayé apat taalékérān. Dé apa tapa ye téndu du nak wuna sipsip déku taambamba kéraae kure yéké yapatikandékwa.³⁰ Wuna aapale aané nakurak wa.” Naandén Jisas.

³¹ Wunga wandéka Judana néma dunyansé nakapuk matu kéraandarén dat viyaaké. ³² Yandaka Jisas det anga wandén, “Wuné wuna apana yéku jémbaa késépéri wa yawutéka véngunén. Yéngä baan jémbaaké vékulakate guné wunat matut viyaakwate yo?”

³³ Naandéka wandarén, “Nané yéku jémbaaké yamba vékulakate ménat matut viyaaké yanangwe wa. Méné kundi sépélak aapélak bulte Gorét wasélékménéngwa. Méné néma du yamba wa. Méné baka du wa. Yate anga waménéngwa, ‘Aané Gorale nakurak wa.’ Wunga waménéngä wa méné matut viyaaké yanangwa.” Naandarén.

³⁴ Naandaka anga wandén, “Yéngä véké? Guna apakundimba ani kundi wa kwaakwa nyéngaaumba: Guné Got pulak rangunéngwanngé wa wawutén. ³⁵ Talimba yatéte déku kundi vékutqñ duwat wa Got wani kundi wandén. Wandén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Got det wunga wandén pulak wuné wani kundi

wawutéka kamuké guné wunat rakarka yo?

³⁶ Wuna aapa wunat wandéka wa ani képmaat gaayawutén, du dakwat yékun yaké. Gaaye anga wawutén, ‘Wuné Gotna nyaan a.’ Wawutéka wangunéngwa, ‘Méné wani kundi wate Gorét wa wasélékménéngwa.’ Naangunéngwa.

Kamuké guné wunga wo? ³⁷ Wuné wuna aapana jémbaa yakapuk yawatu guné wuna kundi vékumbak. ³⁸ Wuné déku jémbaa wa yawutékwa. Yawatu guné wuna kundi vékuké kalik yamunaae, wa yawutékwa jémbaaké ma yékunmba vékulakangunu. Wunga yangunénngé mawulé yawutékwa. Wunga yate anga vékusék-ngangunéngwa. Wuné wuna aapale nakurakmawulé yate dé wuna mawulém̄ba randéka wuné dale yaréwutékwa.” ³⁹ Wunga wandéka dé nakapuk kulkije kalapusmba taakaké yandarén. Ye dé yéndéka yamba kulkije kure yéndakwe wa.

⁴⁰ Jisas nakapuk waambule ye Jordan kaambélé saaye nak aangat yéndén. Ye Jon det baptais kwayétan taalém̄ba saambake dé wani taalém̄ba yaréndén. ⁴¹ Yaréndéka némaamba du dakwa wa déké yaandarén. Yaae vétake dekét deku kapmang bulte anga wandarén, “Jon talimba vékapuk yananén kulé apanjémba yamba yandékwe wa. Yate wani duké wate yéku kundi male wandén. Yi wan wanana wa.” ⁴² Wunga watake wani gaayém̄ba yarékwa du dakwa némaamba déké yékunmba vékulakate wandarén, “Jisas wan Gotna nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Naandarén.

11

Lasarus wa kiyaan

¹ Betanimba yaran du nak baat yandén. Déku yé Lasarus wa. Betani wan Maria ambét léku aanyé Martana gaayé wa. ² Lé wani taakwa Maria wa yéku yaama yakwa gu Néman Du Jisasna maanmba sévin. Sévitake léku némbat létéklén. Wan léku kaayé Lasarus wa baat yan. ³ Yandéka wa Jisas ani kulémba yaréndéka bét Lasarusna nyange vétik ani kundi anga wakwesatimbérén, “Néman Du, néma mawulé yaménéngwa du a baat yakwa.” Naambérén. ⁴ Waambéréka Jisas wani kundi vékutake wandén, “Wani baat yandu dé katik kiyaaké dé. Wuné Gotna nyaan. Wuné dé kururéwutu guné dat ve Gotna yé kavérékngangunéngwa.” Naandén.

⁵⁻⁶ Jisas Maria ambét Marta, Lasarus béréké waak néma mawulé yandén. Lasarus baat yandékwannngé vékutake yaréndén gaayémba nyaa vétik waak yaréndén. ⁷ Yare kukmba wandén, “Ma yékwak waambule Judia distrikét.” ⁸ Naandéka déku dunyansé wa wan, “Néma du, bulaakakét wa ménat matut viyaaké yandarén. Yandaka kamu yaké nakapuk waambule wani taalat yéké méné wo?”

⁹⁻¹⁰ Naandaka Jisas anga wandén, “Du nyaamba yéte katik vaakérké dé. Wa nyaa vétendéka kurkale ve wa yétendékwa. Gaan yékwa du wa vaakérkandékwa. Gaan kurkale yamba ve yétendékwe wa. Du nyaamba jémbaa yate yéku jémbaa yakandékwa. Jémbaa yawutékwa nyaa baka tékwa. Wuné

viyaandékndara sapak yamba yaae wa. Bulaa wuna jémbaa wayéka a yatéwutékwa.” ¹¹ Wunga watake anga wandén, “Nana naawindu Lasarus ani yundé kwaakwa. Wuné ye sérkiyaaawutu waarpakandékwa.” ¹²⁻¹³ Naate Lasarus kiyaanngé wa wandén. Wandéka de déku dunyansé deku mawuléché anga wandarén, “Wa ani baka yundé kwaandékwanngé wa wandékwa.” Naate wandarén, “Néman Du, dé baka yundé kwaamunaae wa dé yé kun yakandékwa.”

¹⁴ Naandaka det wandén, “Lasarus dé kiyaan wa. ¹⁵ Kiyaandéka wuné dale yamba yaréwutékwe. Guné wuna mayé apa véngunénngé watake wa wuné déké yékapuk yawutéka wa wuna mawulé a yé kun yakwa. Bulaa déké ma yékwak.” Naandén.

¹⁶ Wunga wandéka déku du nak Tomas, déku nak yé Didimus, wa wan det, “Ma yékwak. Ye dale kiyaakanangwa.” Naandén.

Jisas wandu wa taamale waarape rapéka-kandakwa

¹⁷ Jisasale wunga yéndarén. Ye saambake Jisas vékundén Lasaruské. Lasarus nyaa vétik vétik wa kwaandén rémtakandarén kwaawumba. Naandarén.

¹⁸ Betani Jerusalemale wa tékwa (3 kilomita pulak wa). Kulém̄ba yamba wa. ¹⁹ Marta ambét Mariana kaayé kiyaandéka némaamba du dakwa wa Jerusalem taakatake Betanit yékéraandarén, bérâle sékét raké.

²⁰ Jisas déku dunyansale yaambumba yé tédaka wa Marta wandaka vékulén. Vékutake

Jisas yaambumba véké watake yélén. Yéléka Maria lé gaamba yaran.

²¹ Marta yaae Jisasét vétake walén, “Néman Du, méné amba ramunaaménu wuna kaayé katik kiyaakatik dé. ²² Méné bulaa musé nakngé Gorét waataku-munaaménu, wa mawulé yaménéngwa musé akwi yakandékwa. Wan wa vékusékwutékwa.” ²³ Naaléka Jisas wa wan, “Nyéna kaayé nakapuk taamale waarp-kandékwa.” Naandén.

²⁴ Wunga wandéka Marta wa wan, “Wa vékusék-wutékwa. Kiyaan du dakwa taamale waarpna sapak wa waarpkandékwa.” ²⁵⁻²⁶ Naaléka Jisas anga wandén, “Wuna kapmang wakawutékwa. Wunéké yé kunmba vékulakate kiyaan du dakwa wawutu nakapuk taamale waarpkandakwa. Waarape kulémawulé kéraae yé kunmba rapéka-kandakwa apapu apapu. Wunéké yé kunmba vékulakakwa du dakwa de kulémawulé kéraae yé kunmba rapéka-kandakwa apapu apapu. Katik lambiyakngé daré. Ani wawutékwa kundiké, ‘Yi. Wan wanana wa,’ nyéné naau?” ²⁷ Naandéka walén, “Néman Du, yi wan wanana wa. Méné Got wan du Krais wa. Méné Gotna nyaan wa. Méné kaavérénangwa du wa. Yi wan wanana wa.” Naalén.

Jisas géraandén

²⁸ Marta wunga watake ye léku waayéka Mariat waalén. Waaléka yaaléka lat yakélak waanmba anga walén, “Nanat Gotna kundiké yakwas-nyékwa du a yaae nyénat waakwa.” ²⁹ Wunga

waléka vékutake Maria bari waarape Jisas véké yélén.

³⁰⁻³² Mariana mawulé yékun yandénngé wa du dakwa ras Jerusalemma takamba yaae lale sékét randarén gaamba. Re véndarén lé waarape kaapat bari gwaandéléka. Gwaandéléka vétake anga wandarén, “Wa Lasarus rémndarén déku kwaawut wa yélékwa, géraaké.” Naatake waarape léku kukmba yéndarén.

Jisas déku dunyansale Marta de taale vélén taalém̄ba wamba tépékaandarén. Gaayém̄ba saambakngapuk téndaka Maria ye saambake wa Jisasét vélén. Vétake kwaati se dat anga walén, “Néman Du, méné amba ramunaaménu, wuna kaayé katik kiyaakatik dé.”

³³ Wunga wate géraaléka Jerusalemma yaan du dakwa waak yaate lale sékét géraandaka véndén Jisas. Vétake mawulé sémbérraa yandéka déku kwaminyan bérunk. ³⁴ Bérundéka wandén, “Dé yani taalém̄ba guné rémék?” Naandéka wandarén, “Néman Du, ma yaae vé.” ³⁵ Naandaka géraandén Jisas. ³⁶ Géraandéka vétake anga wandarén, “Ma véna. Wani duké néma mawulé wa yandén.” ³⁷ Wunga wandaka de ras wa wan, “Talimba wandéka ménimbo yan du nakapuk véndén. Dé Jisas wamunaandu Lasarus katik kiyaakatik dé kapuk? Kamuké dé Lasarusét wunga wakapuk yak?” Naandarén.

Jisas wandéka Lasarus nakapuk taamale waarapndén

³⁸ Jisas mawulé sémbérraa yasékéyák-téndéka dale sékét ye Lasarus rémndarén taalém̄ba

saambakndarén. Talimba wa wani taalé, néma matumba kwaawu vaae wulaandarén. Lasarus kiyaandéka déku pusaa wani kwaawumba taakatake matut nak wani kwaawu kétaaktépendarén.

³⁹ Jisas saambake anga wandén, “Wani matu ma varémansati.” Naandéka kiyaan duna nyange Marta, kalik yate dat walén, “Némán Du, kiyaandéka nyaa vétik vétik yén wa. Kapérandi yaama wa yaké yakwa.” ⁴⁰ Naaléka Jisas wa wan, “Nyéné takamba wa wawutén, ‘Wunéké yé kun mba vékulakamunaae, nyéné Gotna mayé apa vékanyénéngwa.’ Wani kundiké ma vékulaka.” ⁴¹ Wunga wandéka wani matu varémansati-ndarén.

Yandaka Jisas nyérét vaanjawure vététe anga wandén, “Aapa, wuna kundi wa vékuménén. Vékuménéngwa wuna mawulé yé kun yandékwa. ⁴² Wa vékusékwutékwa. Apapu wa wuna kundi vékuménéngwa. Amba tékwa du dakwaké vékulakate wa ménat wawutékwa. Ménat wawutékwa kundi vékute wakandakwa, ‘Got wandéka wa Jisas gaayandén. Yi wan wanana wa.’ Wunga wandarénngé mawulé yawutékwa.”

⁴³ Naatake némaanmba waandén, “Lasarus, ma waaraape yaala.” ⁴⁴ Wunga waandéka kiyaan du nakapuk taamale waaraape yaalandén. Déku maan, taamba, saawi akwi laplapét gindarén. Yatakandaka wa kwaandén. Kwaae taamale waaraape yaalandéka wandén Jisas, “Laplap ma lapattaka yéndu.” Naandéka lapattakandaka yéndén.

Néma dunyansé Jisas viyaandékngé kundi gin-darén

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lu 22:1-2)

⁴⁵ Némaamba du dakwa wa Mariaké yaae lale yare vendarén, Jisas wunga yandéka. Véte wandarén, “Got wandéka wa gaayandén Jisas. Yi wan wanana wa.” ⁴⁶ Naandaka ras Farisi dunyanét ye Jisas yan muséké saapéndarén.

⁴⁷ Saapéndaka de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, Farisi dunyansé waak waandaka akwi maaka dunyan yaandaka Jisaské anga wandarén, “Wani du talimba vékapuk yananén kulé apanjémba késépéri wa yandékwa. Nané yénga pulak yaké? ⁴⁸ Nané déku jémbaaké dat watépékapuk yananu wa dé yatéte wungat male yandu akwi du dakwa dat wakandakwa, ‘Nana néma du wa.’ Naakandakwa. Yandaru néma du téte Romna néma duna taalé kéraandu Romna dunyansé kalik ye yaae Gotna kundi bulnangwa gaa yaavan kutte nana du dakwa waak viyaakandakwa.” Naandarén néma dunyansé.

⁴⁹ Wani kwaaré Kaifas Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa téndén. Téte wani néma dunyanséna kundi vékutake det anga wandén, “Guné yamba vékusékngunéngwe wa. ⁵⁰ Ma véku. Nané wani du Jisas viyaandéknanu de Romsé nané Judasat katik viyaaké daré. Dé nakurak kiyaandu nané katik kiyaaké nané. Wan yékon wa.” Naandén Kaifas.

⁵¹ Wani kundi wate, déku mawuléché wunga yamba vékulakandékwe. Wani kwaaré dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanséna néma du téndéka Got dat wandéka wa wandén,

Jisas kiyaae Juda du dakwat yékun yakwate yandékwānngé.⁵² Jisas kiyaae Judasat male katik yékun yaké dé. Genge gaayémba tékwa Gotna nyambalésat waak yékun yakandékwa. Kiyaae taamale waarape wandu de akwi nakurak kém̄ba tékandakwa.

⁵³ Kaifafas wunga wandéka de Judana néma dunyansé kundi bule gindarén, Jisas viyaandékngé. ⁵⁴ Yandaka Jisas Jerusalem gaayéna ménimba, deku nyéndémba nakapuk yamba yeyé yaayaténdékwe. Yandéka déku dunyansé sékét Jerusalem taakatake Efraimét yéndarén. Ye wani gaayémba wa yaréndarén. Wani gaayé du yarékapuk baka taalé tékwanmba wa téndékwa.

⁵⁵ Pasova waanangwa sapak yaaké yandéka némaamba Judasé wa Jerusalemét yéndarén. Deku apakundi vékute, yandarén kapéremusé yasnyéputiye kururémuké, wa yéndarén Jerusalemét. ⁵⁶ Ye saambake Jisaské waakndarén. Waakpatiye Gotna kundi bulndakwa néma gaamba téte dékét deku kapmang bulte anga wandarén, “Yéngä pulak dé? Guné yéngä guné vékwo? Pasovana néma nyaa véké kalmu yaaké dé kapuk?” Naandarén.

⁵⁷ Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, Farisi dunyansé waak, anga wan-darén, “Du nak Jisas yarékwa taalé vétake yaae nanat wandu. Nané Jisas kure kuriye kala-pusmba taakakanangwa.” Naandarén.

*Maria yéku yaama yakwa gu sévilén Jisasna
maanmba
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)*

¹ Nyaa taambak kaayék nak (6) yéndu wa Pasova waanangwa nyaa yaaké yakwa. Wani sapak Jisas déku dunyansale sékét Betanit yéndarén. Wani gaayé wan Lasarusna gaayé wa. Talimba wani du Lasarus kiyaandéka Jisas wandéka nakapuk taamale waarapndén. ² Jisasna kakému Lasarusna gaamba yaakéréndaka Jisas déku dunyansale sékét wulaae gaamba rakésndarén. Randaka Lasarusna nyange Marta kakému yaake kwayéléka kandarén. Lasarus dé dele rate karéndén. ³ Déku nyange nak léku yé Maria yéku yaama yakwa gu ras kure ralén. Kure re Jisasna maanmba sévitake léku némbat létéklén. Wunga yaléka wani yéku yaama gaamba yaama yandéka gaamba ran du akwi vékundarén.

⁴ Jisasna du nak déku yé Judas Iskariot dé dele sékét randén wani gaamba. Wani du kukmba Jisas maamasat kwayékandékwa. ⁵ Maria wunga yaléka Judas vétake wandén, “Kamuké lé wunga yo? Wani gu wan yéku gu wa. Lé wani gu kwayéte néma (300 kina pulak) yéwaa kéraae musékapuk du dakwat kwayémunaalu yékon yakanik.” Naandén. ⁶ Wan dé sél yakwa du wa. Dé Jisasna dunyanséna yéwaa kure re ras sél yandén. Dé wani yéku gu kéraamuké yéwaa ras sél yaké watake wa wunga wandén. Dé musékapuk du dakwaké yamba vékulakandékwe wa.

⁷ Wunga wandéka Jisas anga wandén, “Lat

waaruké yambak. Kukmba wuné kiyaawutu kwaawumba rémngandakwa. Wanngé vékulakate wa wunga yalén.” Wanngé wate de Judasé pusaa rémngé yate yandakwanngé wa wandén.
⁸ Watake anga wandén, “Musékapuk du dakwa gunale sékét wa yarépéka-kandakwa. Yaréndaru mawulé yangunéngwa sapak apapu guné det yé kun yakangunéngwa. Wuné gunale katik yarépékaké wuté.” Naandén Jisas.

Néma dunyansé Lasarus viyaandékngé kundi gindarén

⁹ Jerusalemma tékwa némaamba du dakwa vékundarén wa Jisas déku dunyan sékét Betanimba yaréndaka. Vékutake dé véké yaandarén. Jisas male véké yamba yaandakwe. Lasarus waak véké wa yaandarén. Lasarus kiyaandéka Jisas wandéka taamale waarapndénngé wandaka vékundarén. Wunga vékutake dé véké yaandarén.

¹⁰⁻¹¹ Wani taalémba yatékwa du dakwa kundi vékundarén Lasaruské. Vékute némaamba du dakwa de Jisaské yé kunmba vékulakandarén. Yate deku néma dunyanséna kundi kalik yandarén. Yandaka de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan Lasarusét waak viyaandékngé kundi gindarén.

*Jisas néma du rate Jerusalemét wulaandén
 (Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lu 19:28-40)*

¹² Némaamba du dakwa Jerusalemét yéndarén, Pasova waanangwa nyaa yandakwa musé véké. Ye randarén. Re kwaae ganmba vékundarén Jisas Jerusalemét yaaké yandéka.

13-15 Jisas donki nyaanmba waare yéndén. Jisas wunga yandénngé du nak talimba Gotna nyéngaaamba anga viyaatakandén:
Guné Saionmba tékwa du dakwa guné wup yaké yambak.

Ma vé. Guna néma du dé a yaakwa.

Donki nyaanmba waare yaandékwa.

Wunga viyaatakandén. Jisas yaaké yandéka vékute némaamba du dakwa wa déku yé kavérékngé wate yaambumba yéte maawulak gaanga pulak musé satékndarén. Satéke kure ye yaambumba Jisas vétake déké mawulé tawulé yate anga waandarén,

Némán Du Got wandéka wa yaandékwa. Wan yékun wa.

Dé wan nané Israelséna néma du wa.

Got dat yékun yéngä yandu.

Nané Gotna yé ma kavérékngwak.

16 Wunga waandaka Jisasna dunyansé wani muséké yamba vékuséknakwe wa. Kukmba Jisas Gotna gaayét waaréndéka wa vékulakandarén, wani yandarén muséké, talimba viyaatakandén kundiké waak. Vékulakate wa vékuséknarén.

17 Talimba némaamba du dakwa véndarén, Jisas wandéka Lasarus nakapuk taamale waara-pndéka. Vétake wa yé yaayandarén. **18** Wandaka némaamba du dakwa de waak wani vékupuk yandarén kulé apanjémба yandénngé vékundarén. Vékutake wa Jisas véké yaambat yaandarén. **19** Yaae déku yé kavérékndaka Farisi dunyansé kalik yandarén. Yate dekét deku kapmang bulte anga wandarén, “Ma véna. Akwi du dakwa de

Jisaské male wa néma mawulé yandakwa. Nana kundi yamba vékundakwe wa.” Naandarén.

Grik dunyansé ras Jisas véké mawulé yandarén

²⁰ Juda du dakwa Pasova waanangwa nyaa yandakwa musé véte Gorét waatakuké wa Jerusalemét yéndarén. Nak gaayémba yaan dunyan ras waak yéndarén wunga yaké. De Grik dunyansé wa. ²¹ Wani dunyansé ras ye Jisasna du nak Filipale bulndarén. Filip dé Betsaida du wa. Betsaida Galili distrikmba téndékwa. Wani dunyansé Filipét anga wandarén, “Néma du, nané Jisas vékwate yakwa.” ²² Naandaka Filip ye Andru we sékét yémbérén, wani muséké Jisasét waké.

²³ Ye wambéréka Jisas anga wandén, “Duna Nyaan wuné. Got wuna yé kavérékngé yandékwa nyaa a yakwa. ²⁴ Ani kundi ma vékusék naa. Gunat a wawutékwani. An wanana wa. Raisna sék képmaamba nakurak male taawutakananu kukmba wani sék waare rékaamba sék vaakukandékwa. Wani sék taawukapuk yananu, wani sék nakurak male wunga raké yakwa. Wuné viyaandaru, wunéké yé kunmba vékulakakwa du dakwa wa rékaamba yatékandakwa. Wuné viyaakapuk yandaru, wa taawukapuk baka rakwa raisna sék pulak kapmang wuné male téké yakwa. ²⁵ Deku sépéché male vékulakakwa du dakwa lambiyakngandakwa. Katik kulémawulé kéraae yé kunmba yatéké daré apapu apapu. Deku sépéché vékulakakpuk yate wuna jémbaaké male vékukwa apu, wa de kulémawulé kéraae yé kunmba yatékandakwa apapu apapu. ²⁶ Du dakwa wuna

jémbaa yaké mawulé ye, wa de wuna kundi vékukandakwa. Vékwe de wuné rana taalém̄ba de waak rakandakwa. Wuna aapa wuna jémbaa yakwa du dakwana yé kavérékngandékwa.” Naandén Jisas.

Jisas takwemimba kusorékandakwa

²⁷ Wunga watake nakapuk anga wandén, “Bulaa wuna kwaminyan a bérukwa. Kiyaawuta nyaa a yakwa. Yandu Gorét anga waatakuké wuté? ‘Aapa, wuné kandé kiyaaké ya. Wunéké yaaké yakwa musé ma ve kusati.’ Wunga waké wuté? Yamba wa. Wuné kiyaae du dakwat yékun yaké wa gaayawutén ani képmaat.” ²⁸ Naatake Gorét anga wandén, “Aapa, méné waménu ména yé kavérék-*ngandakwa*.” Wunga wandéka ani kundi Gotna gaayém̄ba gaayan anga: “Wuné wawutéka wuna yé wa kavérékndarén. Nakapuk wawutu kavérékngandakwa.” ²⁹ Naandéka wamba tékésén du dakwa vékutake ras wa wan, “Jatndu wa yakwa.” Ras wa wan, “Gotna kundi kure gaayakwa du nak Jisasale wa bulndékwa.”

³⁰ Wunga wandaka Jisas det wandén, “Gotna gaayém̄ba gaayakwa kundi wuné vékututénngé yamba wandékwe wa. Guné vékungunénngé wa wandékwa. ³¹ Bulaa Got néma du rate ani képmaamba tékwa du dakwa yandarén muséké wakandékwa. Bulaa wandu ani képmaana néma du Satan yaange yékandékwa. ³² Wuné kusoréndaru kukmba ani képmaamba tékwa du dakwat wawutu wunéké yaakandakwa.” ³³ Wunga wate dékét dé viyaandékngé yandakwanngé wa wandén. De wani kundi

vékwe vékusékngandakwa, dé kiyaandu yandara muséké.

³⁴ Jisas wunga wandéka dat wandarén, “Nané talimba Gotna nyéngaamba viyaatakandarén apakundimba vénanén. Got wan du Kraiské ani kundi anga viyaataka-ndarén: Dé katik kiyaaké dé. Apapu apapu rapéka-kandékwa. Viyaataka-ndarén apakundi vénanga méné wa wakwa, ‘Duna Nyaanét kusorékandakwa.’ Naaménéngwa. Kamuké méné wunga wo? Wunga kandéké méné wate wo?”

³⁵ Naandaka anga wandén Jisas, “Yaréyaré naae vérékngwa téwaayé nakapuk katik vérékngé dé. Bulaa a téwaayé vérékte ganngumba kaaléndékwa. Kaaléndéka guné kurkale vésékte yé kunmba yaténgunéngwa. Kurkale yatéte yénguna yaambu vésék naakangunéngwa. Vésékte ganngumba katik yatéché guné. Ganngétémba yatékwá du dakwa de yéndara yaambu yamba vésékdakwe wa. ³⁶ Bulaa wani téwaayé vérékte gunale yaténdékwa. Bulaa guné wani téwaayéké yé kunmba ma vékulakangunék. Yé kunmba vékulakate guné yaa kaalékwamba yé kunmba yatékangunéngwa.” Naate Jisas gwaaménja kundi wandén. Dé téwaayé vérékte kaalékwá pulak ye du dakwat yé kun yandékwangé wa wani gwaaménja kundi wandén. Wani sapak déku kundi vékute déku du dakwa yaténdarénngé wa wani gwaaménja kundi wandén.

Némaamba Judasé Jisaské yamba yé kunmba vékulakandakwe

Jisas wunga watake ye paakwe yaréndén. Wani du dakwana ménimba yamba yaréndékwe wa.
³⁷ Talimba vékapuk yandarén kulé apanjém̄ba késépéri wa yandéka védarén. Vétake déké yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Deku mawulé wa yékéyaak yawuran. ³⁸ Talimba Gotna yém̄ba kundi kwayétan du Aisaia deké anga viyaatakandén Gotna nyénḡaamba:

Ném̄an Du, wanenén kundi kandé yékunmba vékwak?

Méné apa tapa yaménénḡa kandé vék?

Wunga pulak du nak yamba re wa.

Talimba Aisaia wunga viyaatakandéka wani du dakwa Jisaské yékunmba vékulakakapuk yandaka wa déku kundi wandén pulak wa sékérékén.

³⁹⁻⁴⁰ Talimba Aisaia ani kundi waak anga viyaandén Gotna nyénḡaamba:

Got deku méni kuttépéwurétake wandéka deku mawulé wa kapére yawuran.

Deku méni kuttépékapuk yandu wa kurkasale vékatik daré.

Wunga wakapuk yandu déku kundi vékusékgatik daré.

De wuna kundi kurkasale vékundaru wuné det yékun yakatik wuté.

Aisaia Gotna kundi wunga viyaatakandén. Du dakwana mawuléka vékulakate wa wunga viyaatakandén. Talimba viyaatakandéka kukmba wani du dakwa Jisaské yamba yékunmba vékulakandakwe. ⁴¹ Aisaia Jisasna mayé apa vétake wa déké wani kundi viyaandén.

⁴² Judana néma du ras wunga yamba yandakwe wa. De Jisaské yékunmba vékulakandarén.

Vékulakate Farisi dunyanngé wup yate, Jisaské yé kunmba vékulaka-ndakwanngé yamba kaapamba wandakwe wa. Wani kundi kaapamba wamunaandaru Farisi dunyansé watépénaru de Gotna kundi bulndakwa gaat katik wulaaké daré. Farisi dunyan watépémuké wup yate wa wani kundi yamba kaapamba wandakwe wa. ⁴³ Yate nak du dakwa deku yé kavérék-ndarénngé wa vékulakandarén. Got deku yé kavérékndénngé yamba vékulakandakwe wa.

Jisasna kundi vékukapuk yandakwanngé, Got det waarukandékwa

⁴⁴ Jisas némaanmba waate anga wandén, “Guné wuna kundi yé kunmba vékulakate, wa wuna kundi male yamba vékulakangunéngwe wa. Wan wunat wandéka gaayawutén wani du Gotna kundi waak wa yé kunmba vékulaka- ngunéngwa. ⁴⁵ Wuné véte wuna aapa Gorké waak wa vésékngunéngwa. ⁴⁶ Wuné guna kapérandi mawulé kururéké wa gaayawutén ani képmaat. Gaaye gunat yéku mawulé kwayéte yéku téwaayé vérékte kaalékwa pulak wa téwutékwa. Téwaayé vérékte kaaléndu ganngumba katik raké daré. Guné wuna kundi yé kunmba vékulakangunu yéku mawulé kwayéwutu yé kunmba yatépéka- kangunéngwa. Kapérandi mawulé nakapuk katik vékuké guné. Wunga yate katik ganngumba yatéché guné.

⁴⁷ “Wuné néma du rate wuna kundi vékukapuk yakwa du dakwaké anga katik waké wuté, ‘Wa kapérandi musé yakwa du dakwa wa.’ Wunga katik waké wuté. Wuné wani jémbaa yaké

yamba gaayawutékwe wa ani képmaat. Wuné du dakwana kapérandi mawulé kururéké wa gaayawutén.

⁴⁸ “Sésékuk sékéyakmba yaana nyaa wa Got néma du rate du dakwa yan muséké wakandékwa. Wani nyaa, wunat wani kuk kwayén du dakwat waaruakandékwa, wuna kundi vékukapuk yandarénngé. ⁴⁹ Yé kun wa. Yi wan wanana wa. Wuna mawulémba vékulakate ani kundi yamba wawutékwe wa. Wuna aapa wandéka yaawutéka, waké yawutékwa kundi akwi wunat wa wandén. Wandéka wani kundi male wa gunat a wawutékwa. ⁵⁰ Wuné wa vékusék-wutékwa. Guné wani kundi kurkasale vékwe, wa kulémawulé kéraae apapu apapu yékunmba yatésékéyakngangunéngwa. Wunga vékusékte Got wunat wandén pulak wa gunat wawutékwa.” Naandén Jisas.

13

Jisas déku dunyanséna maan yanjangndén

¹ Pasova waanangwa néma nyaa wayéka yaakwate yandéka Jisas anga vékusékndén. Kiyaae ani képmaa yaasékatake déku aapaké yéké yandékwa sapak a yaakwa. Yate déku dunyansale rate deké néma mawulé yasékéyakndén.

² Garambu Jisas déku dunyansé sékét kakému karéndaka Satan yaae Judas Iskariotna mawulémba wulaandén. Wulaae dat watakandén Jisas déku maamasat kwayéndénngé. Judas dé Saimon Iskariotna nyaan wa.

³ Jisas dé vékusékndén wa. Déku aapa akwi musé dat kwayétake wandéka wa gaayandén.

Gaaye déku jémbaa yasékéyaktake wa nakapuk déku aapaké waambule yékandékwa. ⁴ Wunga vékusékte kakémü karéndaka Jisas waarape tête déku yé kavérékngapuk yate jémbaa yakwa du pulak yakwate yandén. Yate yépmäa yandéka saape téndén laplap laaritake gu létékndakwa laplapét kéraae gindén. ⁵ Yatake dismba gu wukaae deku maan yanjangndén. Yanjangte wani giye téndén gu léték laplapét gu létékndén.

⁶ Wunga yalakét ye Saimon Pita ranmba saambakndén. Saambakndéka Pita wa dat wan, “Néman Du, kamuké méné yanjangu wuna maan? Méné wunga yamuké wuné kalik yawutékwa.” ⁷ Naandéka Jisas wa wan, “Bulaa a yawutékwa musé yamba vékusékngunéngwe wa. Kukmba wa vékusék-ngangunéngwa.” ⁸ Wunga wandéka Pita wa wan, “Yamba wa. Wuna maan yanjangngé yambak.” Naandéka Jisas wa wan, “Ména maan yanjang-ngapuk yawtu, wuna jémbaa nakapuk katik yaké méné.” Naandén.

⁹ Wunga wandéka Saimon Pita Jisasna jémbaa yaké néma mawulé yate wandén, “Néman Du, wuna maan male yanjang-ngé yambak. Wuna maan, taamba, maaka waak akwi ma yanjangménú.”

¹⁰ Naandéka Jisas wa wan, “Gu wa yaakuménén. Ména maanmba male wa kwaakwa képmäa. Ména maan yanjangtakawutu méné yékunmba yatékaménéngwa. Bulaa guné akwi wa yékun yangunén. Yangunéngä guna du nakurak male wa kapérandi mawulé vékuréndékwa. Yate dé yékun yamba yandékwe

wa.” ¹¹ Wunga wate Jisas vékusékndén wa. Déku du nak, Judas, wa kwayékuate yakwa dé déku maamasat. Wunga vékusékte wa wandén, “Guna du nak yamba yékun yandékwe wa.” Naandén.

¹² Jisas deku maan yanjangwurétake yépmáa yandéka saape téndén laplap nakapuk saawuwe rate det anga wandén, “Gunat wani yawutén muséké guné vékuséku? Bulaa kundi ras wawutékwa. ¹³ Guné wunat anga wangunéngwa, ‘Néman Du. Gotna kundiké yakwasnyékwa du wa.’ Yékun wa wangunéngwa. Wuné guna néma du a. Yi wan wanana wa. ¹⁴ Wuné guna néma du rate guna maan wa yanjangwutén. Baka duna jémbaa wa yawutén. Yate wuna yé yamba kavérékwutékwe wa. ¹⁵ Guné waak wunga yate nak duna maan ma yanjang-ngunék. Wuné guna néma du wani yéku jémbaa gunat wakwasnyéwutéka wa véngunén. Guné wuna jémbaa yakwa du ve wuné yan pulak yangunénngé wa yawutén. ¹⁶ Jémbaa yakwa du néma du yamba téndékwe wa. Wan dé néma du kalik yakwa jémbaa wa yandékwa. Dat jémbaa kwayékwa du wa déku néma du tékwa. Kundi wandéka vékwe wandén pulak yakwa du, dé néma du yamba wa. Dat kundi wan du wan néma du wa. Yi wan wanana wa. ¹⁷ Guné wani kundi vékusékte wuné guna néma du yan pulak yamunaangunu, wan yékun wa. Guna yé kavérékngapuk yate baka du dakwana jémbaa yate nak du dakwat yékun yamunaae wa guné mawulé tawulé yénga yangunu.

¹⁸ “Guné akwi wunga katik yatéké guné. Wuna wawutén dunyansat akwi wa

vésékwutén. Guném̄ba du nak wunat kapéremusé yakandékwa. Wan wa vésékwutékwa. Talimba du nak wani duké Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:

Du nak wunale rate kakému katake wunat yaavan kurkandékwa.

Viyaatakandén kundi bari a sékérék-ngandékwa. Yi wan wanana wa. ¹⁹ Taale gunat wawutékwa. Wawutékwa musé kukmba yaandu guné véte anga wakangunéngwa, ‘Jisas néma du wa. Got wandéka wa gaayandén. Yi wan wanana wa.’ Wunga wate wunéké yékunmba vékulaka-kangunéngwa. ²⁰ Wawutén dunyansé ye wuna kundi kwayéndaru guné wani kundi yékunmba vékute det yékun yamunaae, wa wunat waak wa yékun yangunéngwa. Wuna kundi vékute wunat yékun yamunaae, wa guné wunat wandéka yaawutén duna kundi vékute dat waak wa yékun yangunéngwa. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén Jisas.

*Judas Jisas maamat kwayékandékwa
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lu 22:21-23)*

²¹ Jisas wunga wandéka déku kwaminyan bérundéka wandén, “Gunat a wawutékwa. Guném̄ba du nak wuné kwayékandékwa wuna maamasat. Yi wan wanana wa.” ²² Wunga wandéka déku dunyansé de yamba vékuséke wa. Jisas kandéké dé wak? Vékusékngapuk ye dekét deku kapmang bulte dat vé, dat vé yandarén.

²³ Jisasna du nak, déku mawulé yasékéyakndékwa du, dale sékét randén.

²⁴ Randéka Saimon Pita dat maakat yate anga

wandén, “Méno, Jisasét ma waatakwe vé. Kandéké dé wo?”²⁵ Naandéka dé lakasati naae Jisasale rate dat anga waatakundén, “Némən Du, kandéké méné wo?”²⁶ Naandéka Jisas wa wan, “Bret kumbingumba kusande taawuwe wani duwat kwayékawutékwa.” Wunga watake bret ayélap kéraae kumbingumba kusande taawuwe Saimon Iskariotna nyaan Judasét kwayéndén.

²⁷ Kwayéndéka Judas kéraandéka Satan déku mawulémba wulaandén. Wulaandéka Jisas Judasét anga wandén, “Yaké vékulaka-ménéngwa musé bari ma ya.”²⁸ Wunga wandéka kakému karékésén dunyansé wani muséké yamba vékundakwe wa.²⁹ Yate ras deku mawuléké anga wandarén, “Judas nana yéwaa kure randéka wa Jisas dat wandékwa, kakému ras kéraandénngé.” Yate ras wa wan, “Wa Judas nana yéwaa kure randéka wa Jisas dat wandékwa yéwaakapuk du rasét kwayéndénngé.” Wunga wate kurkale yamba vékusékdakwe wa, Jisas Judasét wandén kundiké.

³⁰ Judas Jisas kwayén kakému kéraae katake bari gwaandéndén. Gaan ye téndéka ganngumba gwaandéndén.

Kulé apakundi

³¹ Judas waarape gwaandéndéka Jisas anga wandén, “Duna Nyaan wuné. Bulaa wuna mayé apa vékangunéngwa. Véte wuna aapa Got néma du randékwannngé vékusék-ngangunéngwa.³² Wuna mayé apa véte Gorké vékusékngunu, Got wandu wuné bari dale rate néma du rakawutékwa.³³ Guné wuna nyambalésé pulak

wa. Gunéké mawulé yasékéyakwutékwa. Wuné gunale kulém̄ba katik yaréké wuté. Wuné guné yaasékatake bari yéwutu guné wunéké waakn-gangunéngwa. Talimba Judana néma dunyansat anga wawutén, ‘Wuné yékwa yaambumba guné katik yaaké guné.’ Wunga wawutén pulak wani kundi male gunat a wawutékwa. ³⁴ Bulaa kulé apakundi kwayékawutékwa gunat. Guné ani kundi kurkale ma vékungunu. Wuné gunéké mawulé yasékéyakte gunat yékun yawutékwa. Gunat yawutékwa pulak, guné wuna dunyanséké akwi ma mawulé yasékéyakngunu. Yate det wunga ma yékun yangunu. ³⁵ Wunga yangunu nak du véte anga wakandakwa, ‘Wani dunyansé nak dunyanséké mawulé yasékéyakte wa det yékun yandakwa. Wunga yate de Jisaské yékunmba vékulakate déku dunyan wa yaténdakwa. Yi wan wanana wa.’ Naakandakwa gunéké.” Naandén Jisas.

Jisas wandén Pita dat kuk kwayékwate yandékwanngé

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lu 22:31-34)

³⁶ Jisas wunga wandéka Saimon Pita wa wan, “Néman Du, nak taalat yéké méné wo. Yénga yéké méné?” Wunga waatakundéka Jisas wa wan, “Wuné yéké yakwa taalat méné katik yaaké méné. Kukmba wa yaakaménéngwa.”

³⁷ Naandéka Pita wa wan, “Néman Du, wuné ménale yékawutékwa. Wuné ménale yaréké mawulé yawutékwa. Wunga yawutu wuné viyaandék-munaandaru wan yékun wa.”

³⁸ Wunga wandéka Jisas wa wan, “Méné wunat

yé kun yaké we kiyaaké méné wo kapuk? Yamba wa. Wa vékusékwutékwa. Bulaa gaan méné apu kupuk anga wakaménéngwa, ‘Wuné yamba vewutékwe wa Jisas.’ Wunga waménu wa kukmba séraa waaké yakwa. Yi wan wanana wa. Ménat wa wawutékwa.” Naandén Jisas.

14

Jisas dé Gorké yéndakwa yaambu wa

¹ Jisas déku dunyansat anga wandén, “Guné wuné yé ké yakwanngé vékulakate mawulé sémbéraa yaké yambak. Guné wuna aapa Gorké ma yé kunmba vékulakate wuné ké waak yé kunmba vékulakangunu. ² Talimba gunat anga wa wawutén, ‘Wuné ye yarénguna gaa kururé-kawutékwa.’ Naawutén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Wuna aapana gaayé wan néma gaayé wa. Némaamba gaa wa kwaakéskwa wani gaayémba. Guné yarénguna gaa wamba wa kwaakwa. ³ Wuné ye guna gaa kururé-kawutékwa. Yatake nakapuk waambule yaae guné kéraawutu wunale yé kangunéngwa. Ye wunale yaré kangunéngwa. ⁴ Wuné yé ké yakwa gaayéna yaambuké guné wa vékusék-ngunéngwa.” Naandén.

⁵ Wunga wandéka Tomas wa wan Jisasét, “Néman Du, méné yé ké yakwa gaayé ké yamba vékuséknangwe wa. Wani gaayét yéména yaambuké waak yamba vékuséknangwe wa.”

⁶ Naandéka Jisas wa wan, “Wuné wani gaayét yénguna yaambu anana. Wawutékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi

wan wanana wa. Guné kurkale rapékangunénngé wa kulémawulé kwayéwutékwa. Guné wuna kundi yé kunmba vékute kwayéwuta mawulé kéraamunaae, wa wuna aapana gaayét yékangunéngwa. Wuna kundi yé kunmba vékukapuk ye, wuna aapana gaayét katik yéké guné. ⁷ Wunéké vésékmunaae, wa wuna aapaké waak vésékngangunéngwa. Bulaa wunat véte déké wa vésékngunéngwa. Sérémaa waak wuna aapaké vésék-ngangunéngwa.” Naandén Jisas.

⁸ Jisas wunga wandéka Filip wa wan, “Néman Du, nané nana aapa Got véké mawulé yanangwa. Méné dé nanat wakwasnyéménú, nané ménat katik waatakuké nané déké.” ⁹ Naandéka Jisas Filipét anga wandén, “Késépéri baapmu wa gunale yatéwutén. Yénga méné wunéké vékusékngapuk yak? Wuné vén dunyansé, Got waak wa véndarén. Kamuké méné anga wo? ‘Nana aapa Got nanat ma wakwasnyé.’ Méné wunga waké yambak. Méné dé wa véménéngwa. ¹⁰ Aané wuna aapa Gorale nakurakmawulé wa yatékwa. Wani kundiké méné yé kunmba vékulako kapuk? Gunat wawutén akwi kundi wuna mawulémba vékulakate yamba wawutékwe wa. Got wuna mawulémba rate déku jémbaa yandéka wa wani kundi wawutén. ¹¹ Guné guna mawulémba anga ma wangunék, ‘Jisas déku aapa Gorale bét nakurakmawulé wa yambérékwa. Yi wan wanana wa.’ Wunga ma wangunék. Wunga wakapuk yate, wa yawutén kulé apanjémba véte wunéké ma yé kunmba vékulakangunék.

¹² “Gunat a wawutékwa. Guné wunéké yé kunmba vékulakakwa dunyan, guné waak wuné

yakwa kulé apanjém̄ba yakangunéngwa. Guné yawutéka véngunén kulé apanjém̄ba yaténgunu, wuné bari kiyaee wuna aapa Gorké yéwutu guna jémbaa wa wuna jémbaat taalékéraké yakwa. Yi wan wanana wa. ¹³ Wuné gunat yékun yawuténngé mawulé ye wuna yémba waate Gorét waamunaangunu wa mawulé yangunéngwa jémbaa yakawutékwa. Wunga yawutu akwi du dakwa véte Gotna yé kavérék-
ngandakwa. ¹⁴ Guné wuna yémba waate wunat waatakungunu, wuné mawulé yangunéngwa musé yakawutékwa.” Naandén Jisas det.

Got wandu déku Yaamambi yaakandékwa

¹⁵ Jisas nakapuk anga wandén, “Guné wunéké mawulé yasékéyakmunaate, wa wuna apakundi yé kunmba vékute wawutékwa pulak yakangunéngwa. ¹⁶ Yangunu wuna aapat waatakuwutu nak duwat wandu yaae wuna taalé kéraakandékwa. Kéraae gunat yé kundi wategunale yatépéka-kandékwa apapu apapu. ¹⁷ Wani kundi wawutékwan, wan Gotna Yaamambiké wa wawutékwa. Dé wandékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Wuna jémbaamba yaalan du dakwa male dé vékandakwa. Baka du dakwa dat véte vésékngé yapatikandakwa. De déku kundi katik vékuké daré. Dé guna mawulémba rapékandu dé vésék-
ngangunéngwa.

¹⁸ “Wuné guné yaasékatake yéwutu, guné aapakiyaa aasakiyaa nyambalésé pulak katik yaréké guné. Wuné gunéké waambule yaakawutékwa. ¹⁹ Yaréyaré naae wuné ani

képm̄aa yaasékatake ye waambule yaawutu wuna jémbaamba yaalakapuk yan du dakwa, wunéké waake wuné katik véké daré. Yandaru guné wuna jémbaamba yaalan du dakwa nakapuk wuné vékangunéngwa. Wuné apapu apapu yékunmba yarésékéyakwutu guné kulémawulé kérāae yékunmba yarésékéyakngangunéngwa apapu apapu. ²⁰ Waambule yaawuta nyaa yaandu wa guné wunéké kurkale vékusék-ngangunéngwa. Wuné wuna apana kundi kurkale vékute wa aané dale nakurakmawulé yatékwa. Wuné gunéké yaae guna mawulém̄ba rawutu guné wuna kundi vékute wunale nakurakmawulé yakangunéngwa. Wuna kundi vékute wawutékwa pulak yakwa du dakwa, wa de wunéké mawulé yasékéyakndakwa. ²¹ Wunéké mawulé yasékéyakngwa du dakwaké wuna aapa Got mawulé yasékéyakndékwa. Wuné waak wani du dakwaké mawulé yasékéyakwtékwa. Yate rawutu de wuné véte vésékngandakwa.” Naandén.

²² Jisas wunga wandéka, Judas dat wandén. Wan Judas Iskariot yamba wa. Nak Judas wa. Anga wandén, “Néman Du, a waménéngwa kundi wuné yamba vékuséke wa. Nané ménat ve véséknganangwa. Naaménén. Yénḡa pulak yaménu, de ména jémbaamba yaalakapuk yan du dakwa de méné vékapuk yandaru, nané méné véké nané?”

²³ Naandéka dat Jisas wa wan, “Wunéké mawulé yasékéyakngwa du dakwa de wuna kundi yékunmba vékute wawutékwa pulak yandakwa. Wunga yana du dakwaké wuna aapa mawulé

yasékéyakngandékwa. Yandu aané wuna aapa sékét ye wani du dakwana mawulémba wulaae rakatékwa. ²⁴ Deku mawulémba wulaae ratu baka du dakwa aané katik véké daré. De wuné kalik yate wuna kundi yamba vékundakwe wa. Ani kundi wuna mawulémba vékulakate yamba wawutékwe wa. Wuna aapa wandéka vékute wa gunat wawutékwa.

²⁵ “Bulaa gunale yatéte wa gunat ani kundi wawutékwa. ²⁶ Kukmba kulé du nak gunéké yaakandékwa. Wani du wan Gotna Yaamambi wa. Wuna aapa wandu dé yaae wuna taalé kéraae guna mawulé yé kun yakandékwa. Dé yaae gunat késépéri kundi kwayékandékwa. Kwayéndu guna mawulé kutélangndu guné wawutén akwi kundiké nakapuk vékulaka-kangunéngwa.

²⁷ “Wuné guné yaasékatake yéké yate yéku mawulé kwayéwutékwa gunat. Kwayéwutu guna mawulé yé kun tékandékwa. Wuna mawulé yé kun tékwa pulak, wa guna mawulé tékandékwa. Ani képmaamba képakmba yatékwa du dakwa, deku mawulé wunga pulak yamba te wa. De ani képmaana musé aséké male wa vékundakwa. De kwayéké yawutékwa mawulé yamba vékuséndakwe wa. Wuné yéké yakwanngé vékulakate guné mawulé sémbéraa yate wup yaké yambak. ²⁸ Gunat anga wa wawutén, ‘Wuné guné yaasékatake ye nakapuk waambule yaakawutékwa.’ Wunga wawutéka wani kundi wa vékungunén. Vékute wunéké mawulé yasékéyakmunaate, aapaké yéké yawutékwanmba wa guné mawulé tawulé yakangunéngwa.

Wuna aapa néma du wa randékwa. Wuné wa taalékérandén. Taalékérandéka wa yéwutékwa dé véké. Wan yékun wa. ²⁹ Bulaa wuné yéké yakwanngé gunat wa wawutén. Kukmba wuné yéwutu anga ma wangunu, ‘Jisas yéké yate nanat wa wandén. Got wandéka wa gaayandén nanéké. Yi wan wanana wa.’ Naangunénngé wa wani kundi wawutén.

³⁰ “Gunale némaamba kundi ras waak katik bulké wuté. Ani képmaana néma du Satan a yaakwa. Yaae wuna néma du katik raké dé. ³¹ Yandu ani képmaamba tékwa du dakwa vékusék-ngandakwa, wuna aapaké mawulé yasékéyak-wutékwannngé. Wunga yandarénngé wa mawulé yawutékwa. Mawulé yate wuna aapa wunat wandén jémbaa wa yawutékwa. Yaak wa. Ma waaraape yékwak.” Naandén Jisas déku dunyansat.

15

Jisas dé wain miyé pulak wa

¹ Jisas déku dunyanét anga wandén, “Wuné yéku wain miyé pulak a téwutékwa. Wuna aapa Got dé wani miyéké vérékwa du pulak wa randékwa. ² Wani miyém̄ba késépéri gaalé wa tékéskwa. Wuna jémbaaamba yaalan du dakwa, de wani miyé gaalé pulak wa. Yéku jémbaa yakapuk yakwa apu wan sék vaakukapuk yakwa miyé gaalé pulak téndaka, yéku mawulé vékute yéku jémbaa yakwa du dakwa wan de sék vaakukwa miyé gaalé pulak wa téndakwa. Wani miyéké vérékwa du sék vaakukapuk

yakwa gaalé satékyasnyéndékwa. Sék vaakukwa gaalé véte saal sénaandékwa, de yé kun yate rékaamba sék vaakundarénngé. Wani du yakwa pulak wuna aapa wunga yandékwa. Yéku jémbaa yakapuk apu, wandéka yéndakwa. Yéku jémbaa yakwa apuna mawulé kururéndékwa, deku mawulé yé kun téndu de késépéri yéku jémbaa yandarénngé. ³ Guné wuna dunyansé wawutén kundi yé kun mba vékungunénga, dé guna mawulé kururéndéka guna mawulé wa yé kun yan. ⁴ Guné wunale nakurakmawulé yate wunale rakangunéngwa. Wungaké mawulé yawutékwa. Wani satékyasnyéndékwa gaalé kapmang rate, wa sék katik vaakuké dé. Guné wunale nakurakmawulé yakapuk yate, wa wani miyé gaalé rakwa pulak kapmang ramunaae, wa guné yéku mawulé vékute yéku jémbaa katik yaké guné.

⁵ “Wuné wani miyé apa pulak wa téwutékwa. Guné wani miyéna gaalé pulak wa téngunéngwa. Guné wunale nakurakmawulé yate, wa yéku mawulé vékute késépéri yéku jémbaa yakan-gunéngwa. Guné wuné yaasékatake yémunaae, yéku jémbaa katik yaké guné. ⁶ Miyé gaalé satékyasnyéndaru rékaa yakandékwa. Wunale nakurakmawulé yakapuk yakwa du dakwa rékaa yakwa gaalé pulak kapére ye rakandakwa. Randarú sérémaa wani rékaa gaalé yapike yaamba waarkate tukandakwa.”

⁷ “Guné wunale nakurakmawulé yate rangunu wuna kundi guna mawulémba randu Gorét waatakungunu, wa dé mawulé yangunéngwa

musé kwayékandékwa. ⁸ Guné yéku mawulé vékute yéku jémbaa késépéri yangunu némaamba du dakwa véte anga wakandakwa, ‘Jisasna jémbaa wa yandakwa. De déku dunyan wa. Yi wan wanana wa.’ Naate wuna aapana yé kavérék-ngandakwa.

⁹ “Wuna aapa wunéké mawulé yasékéyakndékwa pulak wa wuné gunéké wunga mawulé yasékéyakwutékwa. Wuné gunéké mawulé yasékéyak-wutékwannngé apapu ma vékulaka-pékaténgunék. Yékéyaak yaké yambak. ¹⁰ Apapu wuné wuna aapana kundi vékututéka dé wunéké mawulé yasékéyakndékwa. Yandékwannngé wuné yamba yékéyaak yawutékwe wa. Yawutékwa pulak, guné wuna kundi vékute wuné gunéké mawulé yasékéyak-wutékwannngé yékéyaak yakapuk yate ma yékuンba yatépékangunu. ¹¹ Guné mawulé tawulé yate dusék yangunénngé wa gunat wani kundi wawutékwa. Wuna yéku mawulé kéraae wuna dunyan tésekéyakngunénngé wa mawulé yawutékwa.

¹² “Ani kundi wawutu kurkale ma vékungunu. Wuné gunéké mawulé yasékéyakwutékwa pulak, guné wuna du dakwaké ma wunga yangunu. ¹³ Guné guna du dakwaké mawulé yasékéyakte det yéku yaké we kiyaamunaanganunu, wan yéku yapaté wa. Deké we kiyaanguna mawulé wa taalékéran akwi yéku mawulat. ¹⁴ Guné wuna kundi vékumunaate, wa guné wuna mawulé yasékéyakwutékwa dunyan yatépékakangunéngwa. ¹⁵ Bulaa gunat anga wawutékwa:

Guné wuna mawulé yasékéywutékwa dunyan wa. Wunga wate gunat nakapuk anga katik waké wuté: Guné wuna jémbaa yakwa dunyan wa. Wunga katik waké wuté. Jémbaa yakwa dunyan deku néma duna mawuléché yamba vékuséknndakwe wa. Wuna aapa wan akwi kundi vékutake guna néma du wuné gunat wa wawutén. Wawutéka guné wuna mawuléché wa vékusékngunéngwa. Yangunéngä bulaa gunat anga wawutékwa: Guné wuna mawulé yasékéywutékwa dunyan wa. Naawutékwa.

16 “Guné guna mawulémba yamba yaangunéngwe wa, wunale jémbaa yaké. Wuné wawutéka wa yaangunén. Yaae wuna yéku jémbaa yangunéngwa. Wani jémbaa katik késké dé. Guné wani jémbaa yate wuna yém̄ba wate wuna aapat waataku-munaangunu, wa wangunéngwa musé wunga yakandékwa. **17** Bulaa gunat anga wawutékwa. Guné guna dunyanngé ma mawulé yasékéyakngunék. Wawutékwa kundi kurkale ma vékungunék.” Naandén Jisas.

Jisasna dunyanngé kalik yakandakwa

18 Jisas wani kundi watake det anga wandén, “Ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa gunéké kalik yamunaandaru wan baka musé wa. Taale wunéké kalik yandarén. Wunga wa vékusékngunéngwa. Wunéké kalik ye kukmba gunéké waak kalik yakandakwa. **19** Guné dele nakurak jémbaamba wulaamunaangunu, wa de

gunéké mawulé yakatik daré. Guné nakpulak jémbaamba wa yaalangunén. Wuné gunat wawutéka wa deku jémbaa yaasékatake wa wuna jémbaamba yaalangunén. Yaalangunéngá wa guné kalik yandakwa. ²⁰ Talimba gunat anga wa wawutén, ‘Jémbaa yakwa du néma du yamba wa. Dat jémbaa kwayén du wa néma du rakwa.’ Wunga wawutén kundi ma vékulaka kurkasale. Guna néma dunyan wunat yaavan kutndarén pulak, gunat wunga yaavan kurkandakwa. De wuna kundi vékumunaate, wa guna kundi waak vékukandakwa. ²¹ De Gorké yamba vékusékdakwe wa. Got wuné wandéka gaayawuténngé vékusékngapuk yate, wa guné wuna dunyan yaténgunéngwanngé gunat yaavan kurkandakwa.

²² “Wuné yaae det kundi kwayékapuk yamunaawutu, wa de yandarén kapéremuséké katik vékusékngatik daré. Wuné yaae det wawutéka wa yandarén kapéremuséké vékusékndakwa. Vékuséktake anga katik waké daré, ‘Vékusékngapuk yatéte wa kapéremusé yananén.’ Wunga katik waké daré. ²³ Wunéké kalik yakwa du dakwa, wa wuna aapa Gorké waak wa kalik yandakwa. ²⁴ Talimba nak du nak yaae wuné yakwa pulak kulé apanjémba yamba yandékwe wa. Wunékét wuna kapmang yaae wa wani jémbaa yawutén. Wuné wani jémbaa yakapuk yamunaawutu, de ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa de yandarén kapéremuséké katik vékusékngatik daré. Wuné wani jémbaa yawutéka wa véndarén. Vétake de

yandarén kapéremuséké vékusékte de wuna aapale aanéké kalik yandakwa. ²⁵ Wuné kapéremusé nak yakapuk yawutéka wunéké baka kalik yandaka Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi nak bulaa wa sékérékén. Du nak talimba nyéngaamba anga viyaatakandén: Wunat baka kalik yandarén.

²⁶ “Kukmba kulé du nakét nak wawutu gunéké yaae guna mawulé yé kun yakandékwa. Bulaa wuna aapa Gorale wa randékwa. Wuné Gorét waatakuwutu dé wandu yaakandékwa. Wani du dé Gotna Yaamambi wa. Dé kwayékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Dé yaae wunéké kundi kwayékandékwa. ²⁷ Guné waak wunéké ma kundi kwayéngunék. Wuné ani képmaamba yatéte taale jémbaa baasnyé ye yawutéka wunale yatéte wa véngunén. Bulaa wunale yatéte wuna jémbaa wa véngunéngwa. Vétake guné wunéké det ma kundi kwayéngunék.” Naandén Jisas déku dunyansat.

16

¹ Jisas wani kundi watake déku dunyanét naka-puk anga wandén, “Bulaa wunéké yé kunumba vékulakangunéngwa. Guné wuna kundi yaaséka-ngunénngé kalik yawutékwa. Yate wani kundi gunat wa wawutén. ² Kukmba néma du ras wandaru guné kundi bulndakwa gaa yaasékatake wani gaat nakapuk katik wulaaké guné. Yangunu dunyan ras anga wakandakwa, ‘Wan kapéremusé yakwa dunyan wa. Nané det viyaandékte Gotna jémbaa yé kunumba yakanangwa.’ Naatake guné viyaandék-ngandakwa. ³ Wani dunyansé wuna

aapale aané yamba vésékndakwe wa. Yate wa gunat yaavan kurkandakwa. ⁴ Bulaa gunat wani muséké wa wawutén. Kukmba gunat yaavan kutndaru wakangunéngwa, ‘Talimba Jisas wandén pulak a yandakwa.’ Naate wuna kundiké vékulaka-kangunéngwa.” Naandén Jisas.

Gotna Yaamambi ani jémxaa yakandékwa

Wani kundi watake nakapuk anga wandén, “Talimba gunale yatéte gunat wani kundi yamba wawutékwe wa. ⁵ Bulaa guné yaasékatake yéké yate, wa ani kundi wawutékwa. Yaréyaré naae wunat wandéka yaawutén duké nakapuk waambule yékawutékwa. Yékwate yawutékwanngé guna du nak wunat anga yamba waatakundékwe, ‘Méné yéngä yu?’ Wunga yamba waatakundékwe wa. ⁶ Wawutén kundi vékulunganéngä bulaa guna mawulémba wa kapére yakwa.

⁷ “Gunat a wawutékwa. Wuné yéké yawutékwan wan yékun wa. Yi wan wanana wa. Yékapuk yawutu guna mawulémba Yékun Yana Du katik yaaké dé gunéké. Wuné yéwutu wa yaakandékwa. Yaaké yandékwanngé vékulakangunu, wa guna mawulé katik kapére yaké dé. ⁸⁻¹¹ Wani du yaae ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwat anga wakandékwa, ‘Guné kapére mawulé yate wa kapéremusé yangunéngwa. Jisaské yékunmba vékulakakapuk yate wa kapéremusé yangunéngwa. Jisas yéku musé male wa yandén. Yatake wa waambule yéndén déku aapaké. Dé nakapuk katik véké guné. Déku aapaké yéndéka bulaa anga wa vékusékngunéngwa.

Jon 16:12

cv

Jon 16:15

Wan dé yéku musé yan du wa. Wunga wa vékusékngunéngwa. Got néma du rate Satanna jémbaaké wa wandén. Watake yandén kapéremusé yakatakandékwa. Yakatandu guné véte anga vékusék-ngangunéngwa. Got néma du rate yananén kapéremuséké waak wakandékwa. Wunga vékusék-ngangunéngwa.’ Naakandékwa. Guna mawulém̄ba Yékun Yana Du wunga wakandékwa, ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwat.” Naandén Jisas.

¹² Jisas wunga watake anga wandén, “Wuné rékaamba kundi ras waak gunat waké mawulé yawutékwa. Ye bulaa wawutu katik vékuké guné. Yékéyaak yakangunéngwa. ¹³ Kukmba Gotna Yaamambi yaae gunat kundi kwayékandékwa. Dé kwayékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Yaae wani kundi kwayéte guna mawulat yékun yandu guné kwayéndékwa akwi kundiké vékusék-ngangunéngwa. Déku mawulém̄ba vékulakate katik waké dé. Wuné ye wawutu dé yaae kwayéwutén kundi gunat kwayékandékwa. ¹⁴ Wuna kundi vékwe kwayéwutén kundi gunat kwayéte, wa dé wuna yé kavérékngandékwa. ¹⁵ Wuna aapa Gotna mawulé akwi wa vékusékwtékwa. Yate Gotna Yaamambiké wa wunga wawutén. Gotna Yaamambi yaae kwayéwutén kundi gunat kwayéndu guné kurkale vékukangunéngwa.” Naandén Jisas.

Kapére mawulé vékwe nakapuk yéku mawulé vékundakwa

16 Jisas wani kundi watake anga wandén, “Yaréyaré naae wuné katik véké guné. Kukmba yaréyaré naae wuné nakapuk vékangunéngwa.”

17-18 Wunga wandéka déku dunyansé ras dekét deku kapmang bulte anga wandarén, “Wan Jisas wa wandékwa kundi yénga pulak kundi dé wo? Wani kundi nané yamba vékuséke wa. Anga wandén, ‘Yaréyaré naae wuné katik véké guné. Kukmba yaréyaré naae wuné nakapuk vékangunéngwa.’ Wunga wate nak kundi waak anga wandén, ‘Wuné wuna aapaké wa yékawutékwa.’ Jisas kamuké dé wunga wak? Wani kundi nané yamba vékuséke wa.” Naandarén.

19 Wani kundiké Jisasét waatakuké yandaka Jisas deku mawulé vékusék-wurétake det anga wandén, “Gunat anga wa wawutén, ‘Yaréyaré naae katik véké guné wuné. Kukmba yaréyaré naae vékangunéngwa wuné.’ Wunga wawutéka guné wuna kundi vékusék-ngapuk ye, wani kundiké guné gunékét guna kapmang bulu, yi?

20 “Gunat a wawutékwa. Wuné guné yaasékatake yéwutu guna mawulé kapére yandu géraakangunéngwa. Géraangunu ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa de dusék takwasék yakandakwa. Taale kapére mawulé vékute sémbérraa yakangunéngwa. Kukmba yéku mawulé vékute mawulé tawulé yakangunéngwa. Yi wan wanana wa. **21** Taakwa nyaan kéraaké yate taale kaangél vékulékwa. Vékute mawulé tawulé yamba yalékwe wa. Ye wani nyaan kéraatake wani kaangélké nakapuk yamba

vékulakalékwe wa. Wa wani kéraalén nyaanét véte mawulé tawulé yalékwa. ²² Guna mawulé wani taakwana mawulé pulak wa. Bulaa guna mawulé kapére yandéka yamba mawulé tawulé yangunéngwe wa. Kukmba wuné nakapuk waambule yaawutu guné mawulé tawulé yate dusék yakangunéngwa. Yangunu wani yéku mawulé guna mawulémba katik kéraasnyéké daré.

²³ “Guné mawulé tawulé yate wani nyaa musé nakngé wunat katik waatakuké guné. Gunat a wawutékwa. Guné wuna aapat wuna yém̄ba waatakungunu dé vékute mawulé yangunéngwa musé yakandékwa. ²⁴ Talimba Gorét wuna yém̄ba yamba waatakungunéngwe wa. Bulaa wunga ma waatakungunék. Waatakungunu mawulé yangunéngwa musé yandu guné mawulé tawulé yate dusék yakangunéngwa. Yi wan wanana wa.” Naandén Jisas.

Jisasna mayé apa wa taalékérān deku mayé apat

²⁵ Jisas wunga watake det anga wandén, “Gunat wawutén kundi wa gwaaménja kundimba wa wawutén. Sérémaa gwaaménja kundi nakapuk katik waké wuté. Yate wuna aapaké baka kundimba wawutu déké bari vékusék-ngangunéngwa. ²⁶⁻²⁷ Wawutu guné wuna yém̄ba wuna aapat waataku-kangunéngwa. Dé gunéké néma mawulé yasékéyakndékwa. Yandu dat guna kapmang waataku-kangunéngwa, dé gunat yéku yamuké. Wuné dat katik waatakuké wuté, dé gunat yéku yamuké. Guné wunat

véte anga wangunéngwa, ‘Jisas Got yaasékatake wa gaayandén nanéké. Yi wan wanana wa.’ Wunga wate guné wunéké mawulé yasékéyakngunéngwa. Wunga yangunénga wuna aapa gunéké mawulé yasékéyakndékwa. ²⁸ Talimba wuna aapa yaasékatake wa ani képmaat gaayawutén. Gaaye yare ani képmaa yaasékatake wuna aapaké waambule yékawutékwa.” Naandén Jisas.

²⁹ Dé wunga wandéka wandarén, “Méné gwaaménja kundimba wakapuk yaménénga bulaa ména kundi vékute a vékuséknangwa. ³⁰ Méné akwi musé, akwi jémbaa, akwi du dakwaké waak vékusék-wuréménén wa. Deku mawulému waak wa vékusékménéngwa. De kulé kundi nak katik ménat waatakuké daré. Nané wunga vékusékte ménéké yékulomba vékulakanangwa. Méné Gorale re wa gaayaménén. Yi wan wanana wa.” Naandarén.

³¹ Wandaka anga wandén, “Bulaa wunéké guné yékulomba vékulako kapuk? ³² Anga wa vékusékwutékwa. Nané yaavan kurké yandakwa nyaa a yaakwa. Yaandu guné kapmang kapmang yaange yékangunéngwa guna gaayét. Guné yaange yéte wuné yaasékangunu kapmang téké yakwa. Téwutu wuna aapa dé wunale sékét tékandékwa. Téndu wuné male kapmang katik téké wuté. ³³ Guné wunale nakurakmawulé ye yéku mawulé vékute kurkasale téngunénngé wa wani kundi wawutén. Ani képmaabta téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa gunat yaavan kurkandakwa. Yaavan kurké yandakwannngé vékulakate guné wup yaké yambak. Wuné néma

du rawutéka wuna mayé apa wa deku mayé apat taalékéran. Taalékéranngé guna mawulé yé kun yéngé téndu.” Naandén Jisas.

17

Jisas Gorét waatakundén déku dunyansat yé kun yandénngé

¹ Jisas wunga watake Gotna gaayét yaasore vététe anga wandén, “Aapa, wuné kiyaaké yawutékwa sapak a yaakwa. Bulaa det ma waménu vékusékdaru. Wuné ména nyaan néma du a téwutékwa. Wunga vékusék-
ngandakwa. Wuné kiyaawutu de méné néma du raménéngwanngé vékusék-
ngandakwa. ² Wunat waménéngé wuné ani képmaana du dakwana néma du wa téwutékwa. Téte wunat tiyaaménén akwi du dakwat kulémawulé kwayéwutu de kurkale tésékéyak-
ngandakwa apapu apapu. Kwayéwutu méné wunéké waménu vékusékte de ména yé kavérék-
ngandakwa. ³ De kulémawulé kéraae anga vékusék-
ngandakwa: Méné nakurak male wa méné néma du Got raménéngwa. Yi wan wanana wa. Méné waménéngé wa wuné Jisas Krais yaawutén. Wunga vékusékte kurkale tésékéyak-
ngandakwa apapu apapu.

⁴ “Ani képmaamba yatéte yawuténngé waménén jémbaa wa yasékéyakwutén. Yate ména yé wa kavérékwutén. ⁵ Talimba ani képmaa baka téndéka wuné ménale rate wa nyaa véte kaalékwa pulak wa rawutén. Ménéké nakapuk waambule yéwutu waménu nakapuk nyaa véte kaalékwa pulak rakawutékwa.” Naandén Jisas.

6 Jisas wunga watake anga wandén, “Wunat tiyaaménén dunyansat kundi wa kwayéwutén, ména jémbaaké. Talimba ani képmaamba baka yare wa ména jémbaamba yaalandarén. Yaale ména dunyan yaréndaka de wunat tiyaaménénga wa ména kundi kurkale vékundakwa. **7-8** Vékute tiyaaménén mawuléché waak wa kurkale vékusékte wuna jémbaa véte anga wandakwa, ‘Wan Got wandéka wa yaandén Jisas. Got wandéka wa Jisas apamama yate wani jémbaa yandékwa. Yi wan wanana wa.’ Naandakwa. Tiyaaménénga kwayéwutén kundi vékwe wa wunga wandakwa.

9 “Bulaa ménat waatakuwutékwa wani dunyanséké. Ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékeskwa dunyanngé yamba waatakuwutékwe wa. Tiyaaménén apuat yé kun yaménénngé wa waatakuwutékwa. **10** Ména dunyansé wa wuna dunyansé wa. Wuna dunyansé wa ména dunyansé wa. De wuna jémbaa yandaka nak du dakwa véte wa wuna yé kavérékndakwa. **11** Aapa, méné yé kun wa. Ménat waatakuwutékwa wani dunyanséké. Wuné bulaa ani képmaamba katik yatéké wuté. Wuné ménéké yaakawutékwa. De a téké yakwa ani képmaamba. Ména mayé apa wa tiyaaménén wunat. Bulaa apamama yate det yé kun ma yaménu. Yaménu két aané naku-rakmawulé yatékwa pulak de naku-rakmawulé yate yé kunmba yatékandakwa. Wanngé mawulé yawutékwa. **12** Ména mayé apa tiyaaménénga wa wuné dele yatéte det yé kun yawutén. Yé kun yawutéka du nak det yamba yaavan kutndékwe

wa. De yé kun mba yaténdarén. Nakurak du male lambiyak-ngandékwa. Lambiyakndu Gotna nyéngaamba wani duké viyaatakandarén kundi sékérékngandékwa.

13 “Bulaa yaakawutékwa ménéké. Wuné ani képmaamba téte ani kundi wawutén, wuna dunyan wup yakapuk yate wuna mawulé pulak kéraae mawulé tawulé yandarénngé.

14 Ména kundi det kwayéwutéka vékundarén wa. De ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du pulak yamba wa. Wuné waak yékéyaakmba yatékwa du pulak yamba wa. Nané de yatékwa pulak yatékapuk yananga wa de nané kalik yandakwa.

15 Ménat waatakuwutékwa. Tiyaaménén dunyansé ani képmaamba yaténdaru Satan det katik yaavan kurké dé. Méné det kurkale yakaménénngwa. De ani képmaa yaasékandaru méné de ména gaayét kuriménénngé yamba waatakuwutékwe wa.

16 De wunale ani képmaamba yékéyaakmba yatékwa du pulak yamba yaténdakwe wa.

17 Ména kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Méné waménu wuna dunyansé ména yéku kundi yé kun mba vékute ména dunyansé yatékandakwa.

18 Talimba méné waménénga wa wuné ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwaké gaayawutén. Gaaye wa wawutén, de ye ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwat wuna kundi kwayéndarénngé.

19 Wuné ména kundi vékute ména jémbaa male yawutékwa. Wuna dunyansé ve ména kundi vékwe ména jémbaa yandarénngé, wa wunga

yawutékwa.

²⁰ “Aapa, ménat ani dunyanngé male yamba waatakuwutékwe wa. Ani dunyan yéte wuna kundi kwayékandakwa, nak du dakwat. Kwayéndaru vékwe wunéké yékunmba vékulakana du dakwaké waak wa ménat waatakuwutékwa. ²¹ De akwi nakurakmawulé yéngä yandaru. Wunga mawulé yawutékwa. Méné wuna mawulémba raménéngä wuné ménale nakurakmawulé yawutékwa. Yawutékwa pulak, de aanale nakurakmawulé yakandakwa. Wunga yananu ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa véte anga wakandakwa, ‘Got wandéka wa gaayandén Jisas. Yi wan wanana wa.’ Naakandakwa. ²² Wuné jémbaa yawuténngé tiyaaménén wani mayé apa wa kwayéwutén, de jémbaa yandarénngé. Aané nakurakmawulé yakwa pulak, de nakurakmawulé yandarénngé, wa mayé apa kwayéwutén det. ²³ Méné wuna mawulémba raménéngä wuné deku mawulémba wa rawutékwa. Yatékwa pulak de nakurakmawulé yakandakwa. Yandaru ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa det véte vékusékte anga wakandakwa, ‘Got wandéka wa Jisas gaayandén ani képmaat. Got Jisaské mawulé yate jaambindékwa pulak, wa Jisasna du dakwaké waak mawulé jaambindékwa.’ Naakandakwa.

²⁴ “Aapa, méné yéku jémbaa wa yaménéngwa. Wunat tiyaaménén dunyanséké ménat waatakuwutékwa. De wunale sékét ména gaayémba randarénngé wa mawulé yawutékwa. Talimba ani képmaa baka téndéka méné

wunéké jaambite waménénga wa wuné nyaa véte kaalékwa pulak yate wa ména gaayém̄ba yaréwutén. Nakapuk nyaa véte kaalékwa pulak yawutu de ména gaayét yaae véndarénngé mawulé yawutékwa. ²⁵ Ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa, méné yamba vésékndakwe wa. Wuné méné vésékwutéka de wuna dunyansé waak de méné wa vésékndakwa. Méné waménénga wa gaayawutén. Wanngé waak wa vékusékndakwa. ²⁶ Ménéké det wa wawutén. Wawutéka ménéké wa vékusékndakwa. Nakapuk waak wawutu vékusék-ngandakwa. Wawutu méné wunéké mawulé yate jaambiménéngwa pulak, de nak du dakwaké mawulé yate jaambikandakwa. Yandaru wuné deku mawulémba rakawutékwa.” Jisas Gorale kundi bulte wunga waatakundén dat.

18

*Judas Jisas maamat kwayéndén
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lu 22:47-53)*

¹ Jisas wani kundi watake déku dunyansé sékét Kidron waandakwa kwaalé vaatiye nak sakwat yéndarén. Yéku miyé taawundarén yaawi nak wamba téndéka, Jisasale sékét ye wani yaawit wulaandarén.

² Jisas maamat kwayéké yakwa du Judas wani sapak dele yamba yéndékwe wa. Apapu talimba Jisas déku dunyansale sékét wulaate wamba yaréndarén. Judas talimba Jisasale ye yeyé yaayatéte wa vésékndén, wani yaawi. ³ Wunga véséktake ye wa Romna waariyakwa dunyansale,

polis rasale wunga kéraae sékét yaandarén wani taalat. Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan ras, Farisi dunyan ras waak wani polisét wandaka yaandarén. Kulaale, viale, kure téwaayé taake yaandarén. ⁴ Kure yaandaka Jisas wa vékuséktéte ye kwambaliye det anga wandén, “Kandéké guné waaku?” ⁵⁻⁶ Wunga waatakundéka wandarén, “Nasaret du Jisaské wa waaknangwa.” Naandarén. Judas dé Jisas maamat kwayéké yakwa du wamba dele sékét téndéka wa wunga wandarén. Wandaka Jisas wa wan, “Wuné anana.” Naandéka wup yate waambule kuk kuk yéte yéte képmaamba vaakét-sandandarén. ⁷ Vaakétnéka det nakapuk waatakundén, “Kandéké guné waaku?” Wunga waatakundéka wandarén, “Nasaret du Jisaské waaknangwa.” ⁸ Naandaka Jisas anga wandén det, “Wuné anana. Gunat wa wawutén. Wunéké waakmunaate wa wuna ani dunyansé ma taaka, baka yéndaru.” ⁹ Wunga wandéka takamba wandén ani kundi wa sékérékén. “Wunat tiyaaménén dumba nak yamba lambiyake wa.” Naandén.

¹⁰ Du nak déku yé Malkus dé wani polisale téndén. Dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néman dumba jémbaa yakwa du nak wa. Téndéka Saimon Pita wa dat viyaan, kure téndén waariyandakwa kulaat. Viyaate wani duna yékutuwá sakuna waan satékyasnyé-ndéka vaakérén. ¹¹ Yandéka Jisas Pitat anga wandén, “Méné wunga yaké yambak. Ména kulaa ma waanda kulaa waandaménéngwa wutmba.

Wuné kaangél kure wuna aapa tiyaan jémbaa yamuké wa yi naawutén.” Naandén Jisas.

Jisas Anaské kurindarén

¹² Jisas wunga wandéka Romna waariyakwa dunyan ras, deku néma du, Judana polis ras, de wunga dé kulkiye baangwit gindarén. ¹³ Giye Anaské kure yéndarén. Anas wan Kaiafasna naakumo wa. Wani kwaaré Kaiafas Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa téndén. ¹⁴ Kaiafas talimba Judaséna néma dunyansat anga wandén, “Rom dunyansé du nakét viyaandaru kiyaamunaae, wa nané Judasat yékun yakandékwa. Dé kiyaamunaandu, Romsé nanat katik viyaaké daré. Wan yékun wa.” Naandén Kaiafas.

Pita wa wan, “Wuné Jisas yamba vewutékwe wa.”

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lu 22:55-57)

¹⁵⁻¹⁶ Jisas kure kurindaka Saimon Pita ambét Jisasna du nakale déku kukmba kwaare yémbérén, Jisaské. Ye Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma duna gaamba saambakmbérén. Wani néma du dé vésékndén wa, Jisasna wani nak duwat. Wunga vésékndéka wa dé Jisasna kukmba ye néma duna gaat wulaandén. Wulaandéka Pita dé kaapamba vétan. Téndéka Jisasna wani nak du, wani néma du vésékén baan gwaande pétém̄ba tékwa taakwat wandén, Pita walu wulaandénngé. ¹⁷ Wandéka lé pétém̄ba vétékwa taakwa gwaande Pitat we kure wulaate dat anga waatakulén, “Méné Jisasna du nakmu kiya?” ¹⁸ Wunga

waatakuléka Pita wa wan, “Wuné yamba wa.” Naatake ye jémbaa yakwa dunyansé polisale téndarénmba wamba sékét téndén. Yaa takamba wa yamungandarén, yépmáa yandéka. Pita yépmáa yandéka déku sépé gwaanngé wa dele yaamba téndén.

Néma du Jisasét waatakundén
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lu 22:66-71)

¹⁹ Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanséna néma du Jisasét waatakundén, Jisasna dunyanséké. Yate nak duwat kwayéndén kundiké waak waatakundén. ²⁰ Waatakundéka Jisas wa wan, “Wuné kaapamba, akwi du dakwana ménimba téte wa det kundi kwayétewutén. Gotna kundi bulnangwa gaamba, Gotna kundi bulnangwa néma gaamba waak téte wa du dakwat kundi kwayétewutén. Wuné paakwe yakélak yamba kundi kwayéwutékwe wa. ²¹ Kamuké méné wunat waatakwo? Wuna kundi vékwan du dakwat ma waataku. Wawutén kundi wa vékundarén. Vékundarénngé ménat wakan-dakwa.” Naandén Jisas.

²² Wunga wandéka polis nak wamba téte Jisasét saawimba viyaate anga wandén, “Akwi néma dunyanna néma duwat wunga wakwate yambak.” ²³ Naandéka Jisas wa wan, “Wuné kundi sépélak wamunaawutu, méné wani sépélak wawutén kundi ma wa. Wuné yéku kundi wawutéka kamuké méné baka viyaak?” ²⁴ Naandéka wa Anas watakandéka Jisas kure yéndarén, Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du Kaiafaské. Jisasét

gindarén baangwi wunga kwaapékandéka wa dé kurindarén.

Pita nakapuk wandén, “Wuné Jisas yamba vewutékwe wa.”

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lu 22:58-62)

25 Saimon Pita déku sépé yaamba gwaante wamba tépékaandén, yaa yaantanmba. Téndéka vétake anga wandarén, “Méné waak méné Jisasna du nakmu kiya?” Wunga waatakundaka wandén, “Wuné yamba yé wa.” **26** Wunga wandéka dékét Pita waan satékyasnyéndén wani duna kémna du nak wamba te vékundén. Dé waak jémbaa wa yaténdén, Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanséna néma dumba. Vékutake dat anga wandén, “Somba miyé taawundarén yaawimba Jisasale téngunéngá ménat wuté vék kapuk?” **27** Wunga wandéka Pita nakapuk wandén, “Yamba yé wa.” Wunga waké naaténdéka séraa waan.

Jisas Pailatké kure yéndarén

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lu 23:1-5)

28 Ganmbamba Kaiafas yaasékatake Jisas kure Romna néma duna gaat yéndarén. Yéndaka Juda dunyansé anga wandarén, “Nana apakundi anga wandékwa, ‘Nané nak gaayé duna gaat wulaamunaananu, wa Got wakandékwa nanat, ‘Wan kapéremusé wa yangunén. Pasova waanangwa paatna kakému katik kaké guné.’ Naakandékwa.’ Wani kundi vékute nané wulaakapuk ye, wa garambu Pasova waanangwa paatna kakému kakanangwa.” Naatake wani kakému kaké

mawulé yate wa Romna néma duna gaat yamba wulaandakwe wa.

²⁹ Yatake kaapamba téndaka Romna néma du Pailat gwaande det anga wandén, “Ani duwat kamuké kotimngé guné?” ³⁰ Naandéka anga wandarén, “Wani du kapéremusé wa yandén. Dé kapéremusé yakapuk yandu, wa dé ménékatik kure yaakatik nané.” ³¹ Naandaka Pailat wa wan, “Guné dé ma kure ye gunékét guna kapmang bule guné kotimngé ya, guna apakundi wakwa pulak vékute.” Naandéka de Judasé wa wan, “Talimba guné Rom nanat anga wangunén, ‘Guné watakangunu kapéremusé yan duwat katik kotime dé viyaandékngé daré.’ Naangunén. Nané wani kundi vékute Jisasét viyaandarénnge katik waké nané.” Naandarén Judasé.

³² Talimba Jisas takwemimba kiyaaké yandékwannngé kundi kwayéndén. Kwayéte Romsé viyaandék-ngwanngé wandén. Romna néma du ras watakandaka kapéremusé yan duwat takwemimba baangndaka kiyaandarén. Judasé wunga yamba viyaandékndakwe wa du nakét. Wani dunyansé Pilarét wunga wandaka wa Jisas wani sapak wandén kundi wa sékérékén.

³³ Wunga wandaka Pailat nakapuk gaat waambule wulaae rate Jisasét waandéka wulaandén. Wulaandéka dat anga waatakundén, “Méné Judana néman du méné kapuk?” ³⁴ Wunga waatakundéka wandén, “Ménékét ména kapmang vékulakate méné wani kundi wo? Kapuk nak du wunéké wandaka méné waatakwo?” Naandén.

³⁵ Wunga waatakundéka wandén, “Wuné Juda du yamba wa. Wuné méné yamba vésékwutékwe wa. Ména gaayé dunyansé de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyansale waak, de wa méné kure yaan wunéké. Kamu yaménénga daré kuriyaak?”

³⁶ Wunga waatakundéka Jisas wa wan, “Wuné ani képmaana néma du ramunaawutu, wa wuna dunyansé waariyandaru wuné kuriye Juda dunyanét katik kwayékatik daré. Bulaa wuné ani képmaana néma du yamba rawutékwe wa.” Naandén.

³⁷ Wunga wandéka anga waatakundén, “Méné néman du nak méné kapuk?” Wunga waatakundéka wandén, “Wa ménékét ména kapmang wa wunga waménéngwa. Wuné anga wawutékwa, ‘Yéku kundi waké wa gaayawutén ani képmaat. Yi wan wanana wa.’ Wani kundi bulwuténngé wa aasa wuné kéraalén. Yéku kundi vékukwa du dakwa wa vékukwa, wuna kundi.”
³⁸ Naandéka anga waatakundén, “Yénga baan yéku kundiké anga waké nané, ‘Yi wan wanana wa.’ Naaké nané?” Naandén Pailat Jisasét.

*Jisas takwemimba baangtaka-ndarénngé wa
Pailat watakandén*

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lu 23:13-25)

Pailat wunga watake Juda dunyanséké nakapuk gwaandéndén. Gwaande det anga wandén, “Ani du kapéremusé nak yamba yandékwe wa.”
³⁹ Akwi kwaaré Pasova waangunéngwa nyaa wunat wangunéngwa, kalapusumba kwaakwa du nak wawutu yaale baka yé kun yéndénngé. Bulaa Judana néma

duwat wawutu gwaandéndénngé guné mawulé yo kapuk?" ⁴⁰ Wunga waatakundéka némaanmba waate anga wandarén, "Yamba wa. Dé kalik yanangwa. Barabasét waménu yaalandénngé mawulé yanangwa." Naandarén. Barabas dé du viyaate musé asé sél yatan du wa.

19

¹ Juda dunyansé wunga wandaka Pailat watakandéka Romna waariyakwa dunyansé Jisasét raamény baangwit viyaandarén.

² Viyaatake anga wandarén, "Néma dusé de gwaavé laplap saawuwe yéku hat wa saapndakwa." Wunga wate raamény baangwi kéraae hat pulak nyéwqayékwe déku maakamba taakandarén. Taakatake gwaavé laplap saawutakandarén. ³ Yatake dat wasélékte waangindarén. Yate dat anga wandarén, "Méno, Judaséna néma du, méné yaro?" Wunga wate taambat taakumbondarén.

⁴ Yandaka gwaande Judasat anga wandén Pailat, "Ma vé. Dé gunéké kuriyaalawutékwa, ve vékusékngunénngé. Dé kapérandi musé nak yamba yandékwe wa." ⁵ Wunga wandéka wa Jisas yaalan, wani raamény baangwi hat pulak déku maakamba kwaandéka. Saawutakandarén gwaavé laplap waak déku sépémba kwaan. Yaalandéka Pailat wa wan, "Ani duwat ma vé."

⁶ Naandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyansale, polisale Jisasét véte némaanmba waate anga wandarén, "Dé takwemimba ma baangtaka. Dé takwemimba ma baangtaka." Naandaka Pailat det anga wandén,

“Yamba wa. Dé yan kapérandi musé nak yamba vewutékwe wa. Gunékét guna kapmang ma kuriye dé takwemimba baangtakangunu.” Naandén.

⁷ Pailat wunga wandéka de Juda dunyansé wa wan, “Wani du dé ma kiyaandu. Dé anga wandékwa, ‘Wuné Gotna nyaan a.’ Wunga wate dé nana apakundi yamba vékundékwe wa. Wani apakundi anga wandékwa, ‘Du nak Gorké kapérandi kundi wamunaandu, wani du ma viyaandékngunu.’ Nana apakundi wunga wandékwa.” Naandarén.

⁸ Wandaka Pailat wani kundi vékutake déku mawuléché anga wandén, “Ani du an Gotna nyaan dé kapuk?” Wunga vékulakate wupké kiyaaténdén. ⁹ Yatéte nakapuk waambule gaat wulaandén. Wulaae wandéka Jisas nakapuk gaat wulaandéka anga waatakundén, “Méné yani gaayé méné?” Wunga waatakundéka Jisas yamba wandékwe wa kundi nak. ¹⁰ Wakapuk yandéka Pailat wa wan, “Yéngä pulak yandéka méné wunale kundi bulkapuk yo? Wuné wawutu wa yékun yékaménéngwa baka. Wuné wawutu wa méné takwemimba baang-ngandakwa. Wuné ani gaayéna néma du a. Wanngé yamba vékuménéngwe, yi?” ¹¹ Naandéka Jisas anga wandén, “Got ménat mayé apa kwayékapuk yamunaandu, méné amba néma du katik rakanik méné. Wunat néma taambamba taakan du, dé néma kapéremusé wa yandén. Méné yakwate yakwa kapéremusé makal wa. Dé yan kapéremusé wa taalékérán, némaan wa.” Naandén.

12 Pailat wani kundi vékutake Jisas baka yé kunmba yéndénngé mawulé yandén. Yate Juda dunyansat wandén, wandaru Jisas baka yé kunmba yéndénngé. Wandéka de némaanmba waate anga wandarén, “Dé wani du wa wan, ‘Wuné nak néma du wat taalékére néma du a téwutékwa.’ Wunga wate dé Romna néma du wat taalékéraké wate yandékwa. Yate dé Romna néma duna maama wa. Méné waak dé baka yé kunmba yéndénngé wamunaate, wan méné waak Romna néma duna maama wa.” Naandarén.

13 Pailat wani kundi vékutake Romna néma duwale maama yamuké kalik yate wa watakandéka Jisas kure yaalandarén. Kure yaale taakandaka Pailat kot vékundékwa néma duna jaambémba randén. Wani jaambéké wandarén, Matut yandarén jaambé. Hibruna kundimba wandarén, Gabata.

14 Wani nyaa Judasé Pasova waandakwa paatna musé asé kéraae waawatndarén. Nyaa naawure kayéndéng téndéka Pailat néma duna jaambémba rate Judasat anga wandén, “Anga vé guna néma du wat.” **15** Naandéka de némaanmba waate wandarén, “Dé kalik yanangwa. Dé ma viyaandékngunu. Dé ma takwemimba baangtakangunu.” Wunga wandaka Pailat anga waatakundén, “Guna néma du wat takwemimba baangtakawuténngé guné mawulé yo?” Naandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan wa wan, “Dé nana néma du yamba wa. Nana néma du dé Romna néma du Sisar nakurak male wa.” **16** Wunga wandaka Pailat Judana néma dunyanna

kundi vékutake Romna waariyakwa dunyansat watakandéka Jisas takwemimba baangtakaké kure yéndarén.

*Jisas takwemimba baangndarén
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lu 23:26-43)*

¹⁷ Jisas kure yéndaka dékét dé baangndara wani takwemi watakandaka yaatandén. Yaate Judana néma gaayé Jerusalem taakatake Duna Maaka Apa waandakwa taalat yéndarén. Hibruna kundimba wandakwa, Golgota. ¹⁸ Wani taalémba wa Romna waariyakwa dunyansé Jisas takwemimba baangndarén. Du vétik waak takwemimba baangndarén. Nak akituwa sakumba. Nak yékutuwá sakumba. Témberéka Jisas baangndarén takwemi nyéndémba téndén.

¹⁹ Pailat viyaatakan kundi nak Jisas baangndarén takwemina waambumba anjoré baangtakandarén. Anga viyaandén: Nasaret du Jisas. Judana néma du wa. ²⁰ Pailat wani kundi Hibruna kundimba, Romna kundimba, Grikna kundimba waak akwi wunga male viyaatakandén.

Jisas takwemimba baangndarén wani taalé Judana néma gaayé tékwānmba wa téndékwa. Téndéka wa némaamba Judasé wani kundi véndarén. ²¹ Vétake Gotna gaamba jémbaa yakwa Judaséna néma dunyan ye Pilarét anga wandarén, “Judaséna néma du wa. Wunga viyaatakambak. Anga ma viyaatakaménék, ‘Ani du anga wandén, Wuné Judaséna néma du a.’ Wunga viyaataka.” ²² Naandaka Pailat wa wan, “Yéngä yakét. Wuné viyaatakawutén pulak

wunga tékwak. Nak kundi nak katik viyaaké wuté.” Naandén.

²³ Romna waariyakwa dunyan vétik vétik wa Jisas takwemimba baangén. Yatake déku laplap kéraae dekét deku kapmang muni waatandarén. Ye nak nak kéraandarén. Kéraate déku yéku laplap yamba muni waatandakwe wa. Wani laplap talimba wunga sékéri yandarén wa. Talimba yamba samapndakwe wa. ²⁴ Waariyakwa dunyansé wani yéku laplapét vétake wandarén, “Ani laplap katik géríkngé nané. Satu pilai yananu taalékérana baan wani laplap kéraakandékwa.” Wunga watake yandaka du nak wa taalékérana. Wani du wa kéraan laplap. Kéraandéka Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi wa sékérékén.

Wani kundi anga wandékwa: Satu pulak pilai ye taalékérana baan wa wuna laplap nak kéraan.

Wuna laplap ras muni waate nak nak kéraandarén.

²⁵ Jisas baangndarén takwemiale dakwasé ras wamba tékésndarén. De Jisasna aasa Maria, léku waayéka, Klopasna taakwa Maria, Makdala taakwa Maria wunga tékésndarén. ²⁶ Téndaka Jisas déku mawulé yasékéyakndékwa du dé waak wamba téndén Jisasna aasale. Témbéréka bérét vétake Jisas déku aasat anga wandén, “Maria, dé wan nyéna nyaan pulak wa.” ²⁷ Wunga watake wani déku mawulé yasékéyakndékwa duwat wandén, “Lé wan ména aasa pulak wa.” Naandéka lé we kure yéndén, déku gaat. Kuriye lé déku aasat kurkale yapulak, wa lat yékun yandén.

Jisas wa kiyaan

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lu 23:44-49)

²⁸ Jisas wunga watake wa vékusékndén. Déku jémbaa wa yasékéyakndén. Vékusékte anga wandén, “Wunat a kulak yakwa.” Naandén. Talimba du nak Gotna nyéngaamba wa viyaatakandén, Jisasét kulak yaké yakwanngé. Viyaatakandén pulak Jisas wunga wandéka wani kundi wa sékérékén.

²⁹ Jisas takwemimba baangndarénmba kulak tundakwa aké nak taakandaka tan. Wani akém̄ba nyéngi yakwa wain kulak ras wa amba tan. Téndéka solwaramba kwaan nyambiyap pulak musé kure yaae wani wain kulakmba taawundarén. Taawundaka gumbés yandéka mingalé nakmba maaye kusoré-kwayéndarén, Jisas wani wain kulak kandénngé. ³⁰ Kusoréndaka Jisas wani wain kulak katake wandén, “Wa késkwa, yaak.” Wunga watake waandé daae wunga kiyaandén.

Romna waariyakwa du nak Jisasna maalémba viyaandén

³¹ Judana néma dunyansé Pasova waandakwa néma nyaa yaké mawulé yate anga wandarén, “Séré yaap yaré nyaa wa. Wan nana néma nyaa wa. Séré deku pusaa takwemimba katik tésekéyakngé daré.” Naate Pailarét wandarén, “Ma waménu guna dunyansé wani takwemimba baangndarén duna maan viyaamukndaru. Viyaamukndaru de bari kiyaandaru bukét deku pusaa kuriye rémndaré.” ³² Wunga wandaka Pailat waariyakwa dunyansat watakandéka ye

Jisasale takwemimba baangndarén wani du vétikna maan viyaamukndarén. ³³ Yatake Jisaské ye véndarén dé wa kiyasékéyakén. Vétake déku maan yamba viyaamukndakwe wa. ³⁴ Yandaka Romna waariyakwa du nak wa Jisasna maalémba vit viyaan. Viyaandéka nyékiale guale bari vaakwe gaayan. ³⁵ Gaayandéka Jisasna du nak wa vén. Wani véndén muséké wa kundi kwayéndékwa guné Jisaské yékunmba vékulaka-ngunénngé. Wani wandékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Wa vékusékndékwa.

³⁶ Waariyakwa dunyansé wunga yandaka Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi vétik wa sékérékén. Wani kundi nak anga wa: Déku apa nak katik viyaamukngé daré.

³⁷ Nak baan kundi anga wa:
Vit viyaandarén duwat téte vétékandakwa.
Wani sapak wa wani kundi sékérékén. Yi wan wanana wa.

*Jisasna pusaa matumba vaandarén
kwaawumba taakandarén*
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lu 23:50-56)

³⁸ Romna waariyakwa dunyansé wunga yandaka Arimatea du Josep ye Pailarét waatakundén, Jisasna pusaa kéraamuké. Josep wan dé Jisasna du nak wa. Dé Judana nak néma dunyanséké wup yate dé Jisaské yékunmba vékulaka-ndékwanngé paakute wa anga wandén, “Jisas wan Gotna nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Wunga wate dé Jisaské yékunmba vékulakaréndén. Josep waatakundéka Pailat yi naandéka, yéndén Jisasna pusaa kéraaké.

39 Yéndéka Nikodemus dale sékét yéndén. Talimba gaan nak dé Jisaské yéndén, dale kundi bulké. Wani du dé yéku yaama yakwa mungu vétik kéraae nakurakmba kusangwande kure yéndén. Wani mungu asa vaak wa yandékwa (30 kilo pulak).

40 Wani du vétik Jisasna pusaa kéraae kure gaayambérén. Kure gaaye Judasé du rémngé yate yandakwa pulak, yéku yaama yakwa mungu pusaamba kuttake waama laplapét saapmbérén. **41** Jisas takwemimba baangndarén taalale miyé taawundarén yaawi nak wamba tan. Wani taalém̄ba du kiyaandu rémngé vaandarén kulé kwaawu nak tan. Wani kwaawumba kiyaan du nak yamba taakandakwe wa talimba. Wani kwaawu apakmba yamba te wa. **42** Judana Pasova waandakwa néma nyaa yaaké yandéka wa bét Jisasna pusaa kure ye wulaae wani kwaawumba taakambérén. Pasova waandakwa nyaa de Judasé kiyaan du kwaawumba katik taakaké daré.

20

Jisas nakapuk taamale waaraapndén (Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lu 24:1-12)

1 Sande, yé gérké yaténdéka Makdala taakwa Maria waarape Jisasna pusaa taakandarén taalat yélén, wayéka yé télaaténdéka. Ye vélén. Wani kwaawumba kétaakndarén matu yamba re wa. **2** Vétake Saimon Pita ambét Jisasna du, déku mawulé yasékéyakndékwa baan du témbéréka bérké pétépétré yélén. Ye bérét anga walén, “Nana

Némán Du wa kéraae kure yéndarén. Kuriye taakandarén taalé yamba vénangwe wa.” Naalén.

³ Waléka vékutake Pita ambét Jisasna wani nak du gaayé taakatake Jisasna pusaa taakandarén kwaawut péténépété yémbérén. ⁴ Ye Jisasna wani nak du Pitat taalékératake dé taale yén. Taale ye Jisasna pusaa taakandarén kwaawumba saambakndén. ⁵ Saambake kwaatambe yaasole véndén, Jisasna pusaamba saapndarén wani laplap male randéka. Vétake yamba wulaandékwe wa, wani taalat.

⁶ Saimon Pita déku kukmba ye wa Jisasna pusaa taakandarén kwaawumba wulaandén. Wulaae véndén pusaamba saapndarén laplap randéka. ⁷ Jisasna maakamba gindarén laplap waak véndén, randéka. Wani laplap nak laplapale sékét yamba randékwe wa. Dékét kapmang ran. ⁸ Randéka véndén. Vétendéka wa dé taale yaan wani nak du, dé waak wulaan. Wulaae vétake anga wandén, “Jisas wa nakapuk taamale waarpén. Yi wan wanana wa.” ⁹⁻¹⁰ Wunga watake bét Pitale sékét waambule yémbérén, gaayét.

Talimba Gotna nyéngaamba viyaatakandarén, Jisas kiyaae nakapuk taamale waarpké yandékwannngé. Wani sapak bét wani kundi kurkasale yamba vékumbérékwe wa.

*Makdala taakwa Maria Jisas vélé
(Mt 28:9, 10; Mk 16:9-11)*

¹¹ Maria kaapamba téte géraatélén. ¹² Géraate kwaatambe kwaawut yaasole ve vélé Gotna kundi kure gaayakwa du vétik waama laplap

saawuwe rambéréka. Jisasna pusaa taakandarén taalém̄ba rambérén. Nak dé maaka ran taalém̄ba ran. Nak maan ran taalém̄ba ran. ¹³ Rate Mariat wambérén, “Nyéno, kamuké nyéné géraau?” Wunga waatakumbéréka bérét walén, “Wuna Néman Du wa kéraae kurindarén. Kuriye taakan-darén taalé yamba vewutékwe wa.” ¹⁴ Wunga watéte waalakwe vélén Jisas téndéka. Vétake dé yamba véséklékwe wa.

¹⁵ Yaléka Jisas lat anga wandén, “Nyéno, kamuké nyéné géraau? Kandéké nyéné waaku?” Wunga waatakundéka Maria léku mawuléké walén, “Wan ani taaléké séngite yarékwa du dé kapuk?” Wunga vékulakate dat anga walén, “Méno, dé méné kéraae kure yék kapuk? Kure yémunaaménan, wani taakaménén taalé ma waménu wuné ye dé kéraae kure yékawutékwa.” Naalén. ¹⁶ Wunga waléka Jisas lat wandén, “Maria.” Naandéka lé waalakwe dé vésékte dat Hibruna kundimba anga walén, “Rabonai.” Naalén. Wani kundi nana kundimba anga wandékwa, “Méné Gotna kundiké yakwasnyékwa du.”

¹⁷ Maria wunga waléka Jisas anga wandén, “Nyéné wunat kurké yambak. Wuna aapaké wayéka waarékapuk téwutékwa. Nyéné ye wuna dunyansat anga ma wanyénék, ‘Dé déku aapa guna aapa Gorké waarékandékwa.’ Det wunga ma wanyénék.” ¹⁸ Wunga wandéka vékutake Makdala taakwa Maria yaae Jisasna dunyansat walén, “Wuné nana Néman Du wa vewutén.” Naalén. Wunga watake Jisas wani wan kundi det walén.

*Jisasna dunyansé Jisas véndarén
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lu 24:36-49)*

19 De Jisasna dunyansé Judana néma duké wup ye yaréndarén gaana akwi pété kétaakwuréndarén. Sande nyaa daawulindéka Jisas yaae deku nyéndémba téndén. Téte det anga wandén, “Guna mawulé yé kunmba yéngä téndu. Guné wup yakwate yambak.” Naandén. 20 Wunga wate déku taamba, maalé vit viyaandarén waak det wakwasnyéndén. Wakwasnyéndéka de Néman Du Jisasét véte mawulé tawulé yandarén. 21 Yandaka det nakapuk anga wandén, “Guna mawulé yé kunmba yéngä téndu. Wuna aapa wandéka déku jémbaa yamuké a yaawutén. Wandén pulak wuné wawutu, wa wuna jémbaa yaké yékangunéngwa.” Naandén.

22-23 Watake déku yaamambi det yapuksatite anga wandén, “Gotna Yaamambi ma kéraangunu. Kapéremusé yakwa du dakwa yandarén kapéremusé yaaséka-ndarénnngé det wamunaangunu, ‘Wa Got yangunén kapéremusé yasnyéputi-kandékwa. Yate wani muséké nakapuk katik vékulakaké dé.’ Naangunu wa Got wunga yakandékwa. Kapéremusé yakwa du dakwa yandarén musé yaasékapuk yandarénnngé det wamunaangunu, ‘Wa Got yangunén kapéremusé katik yasnyéputiké dé.’ Naangunu wa Got de yan kapéremusé katik yasnyéputiké dé.” Jisas wunga watake yéndén.

Tomas Jisas véndén

²⁴ Jisas déku dunyanséké ye deku nyéndémba téndékwa sapak, déku du nak yamba yaréndékwe wa dele. Déku yé Tomas. Déku nak yé Didimus. ²⁵ Yatake Jisasna ras dunyansé Tomas vétake anga wandarén, “Nana Néman Du Jisas kiyaee nakapuk taamale waarapndéka a vénanén.” Naandaka wandén Tomas, “Wuné déku taamba raaményét baangndarén vétake, wuna séktamba raamény wulaan wani katakmba kusolate, déku maalémba viyaandarénmba wuna taamba kusolamunaate, wa guna kundi yé kunmba vékulatik wuté. Yamba wa, guna kundi katik vékuké wuté.” Naandén Tomas.

²⁶ Nyaa taambak kaayék kupuk yare Jisasna dunyansé nakapuk gaamba yaréndarén. Tomas sékét yaréndarén. Akwi pété kétaakwure vat-pange rakésndaka Jisas wulaae deku nyéndémba téndén. Téte anga wandén, “Guna mawulé yé kunmba yéngá téndu. Guné wup yakwate yambak.” ²⁷ Naatake Tomasét anga wandén, “Ména séktamba amba ma kusolate méné véké ya wuna taamba. Ména taamba ma kuriyaae wuna maalémba kusolaménu. Méné deku kundiké yamba yé kunmba vékulaka-ménéngwe wa. Bulaa anga ma waménék, ‘Jisas dé kiyaee wa nakapuk taamale wa arapndén. Yi wan wanana wa.’ Wunga wate wunéké yé kunmba ma vékulakaménék.” Naandén.

²⁸ Wandéka Tomas Jisaské yé kunmba vékulakate wandén, “Méné wuna Néman Du Got wa.” Naandén.

²⁹ Wunga wandéka wandén Jisas, “Méné wuné vétake wa wunéké yé kunmba vékulaka-

ménéngwa. De wuné vékapuk ye wunéké yé kunmba vékulakakwa du dakwa, de mawulé tawulé yéngä yandaru.” Naandén Jisas Tomasét.

Guné Jisaské yé kunmba vékulaka-ngunénngé wa Jon ani kundi viyaandén

³⁰ Jisas talimba vékapuk yandarén kulé apanjém̄ba késépéri ras waak yandén. Déku dunyansale yatéte deku ménimba wa yawuréndén. Yandén jém̄baaké akwi pulak yamba viyaawutékwe wa ani nyéngaamba. ³¹ Ani viyaawutén nyéngaa véte Jisaské yé kunmba vékulaka-ngunénngé wa viyaatakawutén. Guné anga wangunénngé wa mawulé yawutékwa, “Dé wan nanat yé kun yandénngé Got wan du Krais wa. Dé Gotna nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Guné wunga wate déké yé kunmba vékulakate, kwayénda kulémawulé kéraae apapu yé kunmba yatépéka-ngunénngé, wa viyaatakawutékwa.

21

Jisasna dunyansé ras Jisas véndarén

¹ Kukmba Jisasna dunyan ras Taiberias waandakwa néma gu kwaawu wutépmba téndaka Jisas nakapuk yaandén, déké.

² Saimon Pita, Tomas, déku nak yé Didimus, Kana du Nataniel, Sebedina nyaan vétik, Jisasna nak du vétik, wunga téndarén wani néma gu kwaawu wutépmba. Natanielna gaayé Kana Galili distrikmba tékwa. ³ Saimon Pita det anga wandén, “Wuna yékwā kwaami taawuwe wuréké.” Naandéka dat wandarén, “Nané waak ménale yékanangwa.” Wunga watake akwi

ye botmba nak waarendarén. Waare botmba ye wani gaan akwi jémbaa ye kwaami ras yamba wurendakwe wa.⁴ Ganmba nyaa yaalaké yaténdéka Jisas yaae néma gu kwaawu wutépmba téndén. Téndéka déku dunyansé de botmba rate dat véte yamba vésékndakwe, dé.⁵ Yandaka det anga waandén, “Nyambalésé, kwaami ras guné wurak?” Wunga waatakundéka wandarén, “Yamba wa.”⁶ Naandaka det anga wandén, “Guna yékutuwá sakumba aaswut vaanjande wani kwaami ras wurekangunéngwa.” Wunga wandéka aaswut vaanjandandaka kwaami aaswutmba némaamba gwaandéndaka témbére kure yaalaké yapatindarén.

⁷ Yate Saimon Pita Jisasna mawulé yasékéyakndékwa duwat wandén, “Wan nana Néman Du dé.” Wandéka vékutake Pita jémbaa yaké laarindén laplap nakapuk saawundén. Saawuwe guat daawulindén.⁸ Gu wutépale téndarén. Kulémba yamba wa (100 mita pulak wa). Dé yéndéka de botmba yéte aaswut kwaamiale témbétlaakét kure yéndarén.

⁹ De ye saambake vénadarén yaa nak yaanréndéka. Kwaamiale brerale yaamba yaanran. ¹⁰ Yaanréndéka vétake Jisas det anga wandén, “Bulaa wani wurengunén kwaami ras ma kuriyaa.” ¹¹ Naandéka Saimon Pita botmba waare aaswut nak tambékm̄ba kéraae kure gaaye wutépét kure waarendén. Néma kwaami késépéri (153) wa wutmba kwaakésén. Kwaandaka aaswut yamba téke wa.

¹² Yandéka Jisas det anga wandén, “Ma yaae

kangunu.” Naandéka du nak dat anga yamba waatakundékwe wa, “Méné kandé?” Wunga yamba waatakundékwe wa. Wa vésékndarén. Wan dé deku Néman Du wa. ¹³ Jisas yaae bret kéraae det kwayéndén. Kwaami waak wunga male yandén.

¹⁴ Jisas kiyaae taamale waarape talimba apu vétik yaae déku dunyanséna ménimba yaalandén. Wani sapak nakapuk ye gwaandéndéka apu kupuk yan.

Jisas gwaaménja kundi wandén Pita Jisasna du dakwaké véndénngé

¹⁵ Bret kwaamiale katake Jisas Saimon Pitat anga wandén, “Jonna nyaan Saimon, méné ma véku. A tékwa dunyan de wunéké néma mawulé wa yandakwa. Yandaka méné det taalékére wunéké néma mawulé méné yasékéyaku kapuk?” Wunga waatakundéka wandén, Pita, “Yi, Néman Du, wa vékusékménéngwa. Wuné méné néma mawulé wa yawutékwa.” Naandéka Jisas wa wan, “Méné wuna sipsip nyaanét kakému ma kwayéménu.” Naandén. Wunga wate gwaaménja kundi wa wandén, Pita Jisasna kundi Jisasna du dakwat kwayéndénngé.

¹⁶ Wunga watake nakapuk anga wandén, “Jonna nyaan Saimon, wunéké méné néma mawulé yasékéyaku kapuk?” Naandéka wandén, “Yi. Néman Du, wa vékusékménéngwa. Méné néma mawulé yawutékwa.” Wunga wandéka Jisas anga wandén, “Méné wuna sipsipké kurkasale ma véménu.” Naandén.

¹⁷ Naatake nakapuk anga wandén, “Jonna nyaan Saimon, wunéké méné néma mawulé yo kapuk?” Wunga apu kupuk waatakundéka déku mawulé kapére yan. Yandéka kapére mawulé vékute Jisasét wandén, “Néman Du, méné akwi du dawkana mawulé wa vésékwuréménéngwa. Yate wuné waak wa vésékménéngwa. Ménéké néma mawulé yawutékwa.” Naandéka wandén Jisas, “Wuna sipsipét kakému ma kwayéménu.”

¹⁸ “Ma véku. Ménat a wawutékwa. Méné biyaku du téte wa laplap giye yéké mawulé yaménéngwa taalat yeyé yaayatéménéngwa. Sérémaa méné aanyapa ye ména taamba kavérékménu nak du wa ménéké laplap gitakaké yakwa. Gitake yéké kalik yaménéngwa taalat méné kurikandakwa. Yi wan wanana wa.” Naandén. ¹⁹ Wunga wate Pita viyaandékngé yandakwanngé wa wani kundi wandén. Pita viyaandék-ndaru kiyaae Gotna yé kavérékgandékwa. Wanngé wa Jisas wandén. Watake nakapuk Pitat anga wandén, “Méné wuna jémbaa ma yaménék.” Naandén Jisas Pitat.

Jisas déku mawulé yasékéyakndékwa duwat kundi kwayéndén

²⁰ Jisas wunga waténdéka Pita kukét waalakwe véndén bérku kukmba Jisas déku mawulé yasékéyakndékwa du yaaténdéka. Talimba Jisasale kakému karéte dé wa dat anga waatakwan, “Néman Du, kandé kwayékwate yo, méné ména maamat?” Wunga waatakundén talimba. ²¹ Pita dat vétake Jisasét wandén, “Néman Du, wani du dé yéngä pulak dé?”

²² Wunga waatakundéka Jisas wa wan, “Dé yaréndénngé wamunaawutu wa dé waambule yaaké yawutékwa sapakngé kaavéré-kandékwa. Wan déku jémbaa wa. Méné wani muséké vékulakambak. Ménékét méné wuna jémbaa ma yaménék.” Naandén.

²³ Jisas wunga wandéka déku jémbaamba gwaandan dunyan ras wani duké anga wandarén, “Dé katik kiyaaké dé.” Naandarén. Wandaka dé kiyaakapuk yamuké Jisas Pitat yamba wandékwe wa. Angatmale wandén, “Dé yaréndénngé wamunaawutu, wa dé waambule yaaké yawutékwa sapakngé kaavérékandékwa. Wan déku jémbaa wa. Méné wani muséké katik vékulakaké méné.” Naandén Jisas dat.

²⁴ Wani du Jisas yan jémbaaké wa saapéndén. Dé ani nyéngaa viyaan du wa. Dé ani nyéngaamba viyaatakandén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Wunga wa vékuséknangwa.

²⁵ Jisas yan nak jémbaa némaamba wa rakésékwa. Yawuréndén jémbaa akwi yamba viyaatakawutékwe wa. Du ras Jisas yawuréndén jémbaaké akwi viyaataka-munaandaru, wa viyaandarén nyéngaa ani képmaamba vékulékndu akwi nyéngaaaké taalé katik tékatik dé. Wunga vékulakawutékwa.

**Gotna Kundi
The New Testament in the Wosara-Kamu Dialect of
the Ambulas Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Ambulas (Wosera) long
Niugini**

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ambulas (Wosera) (Wosera-Kamu dialect of Ambulas)

Dialect: Wosera-Kamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

642fc614-c768-54bd-ae38-31184977f6f6